

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

«На правах рукопису»

«До захисту допущено»

УДК _____

Завідувач кафедри

_____ Ініціали, прізвище

« ____ » _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності 035 «Філологія»

**на тему: «Способи відтворення ірландської мовної інтерференції в
англомовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи ЛА-21мп

Корчук Тетяна Олександрівна

Науковий керівник:

доцент, к. філол. н. Бурка Н. А.

Рецензент:

доцент, к. філол. н. Дзикович О. В.

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з
праць інших авторів без
відповідних посилань
Студентка _____

Київ – 2023

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Спеціальність (спеціалізація) – 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Ініціали, прізвище
« ____ » _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студентці**

Корчук Тетяні Олександрівні

1. Тема дисертації «Способи відтворення ірландської мовної інтерференції в англомовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах», науковий керівник дисертації: Бурка Наталія Анатоліївна, к. філол. н., доцент каф. теорії, практики та перекладу англійської мови, затверджені наказом по університету від _____, № _____.
2. Термін подання студентом дисертації: _____ 2023 р.
3. Об'єкт дослідження: вияв ірландської мовної інтерференції в художніх текстах як феномен взаємодії ірландської та англійської мовних систем.
4. Предмет дослідження: шляхи відображення ірландської мовної інтерференції в англомовних художніх текстах та способи їх перекладу українською мовою.
5. Перелік завдань, які потрібно розробити:
 - 1) розглянути лінгвістичний статус явища інтерференції;
 - 2) розробити класифікацію різновидів мовної інтерференції;
 - 3) обґрунтувати історичні та соціокультурні передумови взаємодії ірландської та англійської мовних систем;
 - 4) систематизувати мовні засоби вияву інтерференції в художніх творах Дж. Джойса;
 - 5) узагальнити способи відтворення ірландської мовної інтерференції в творах Дж. Джойса та в їх українськомовних перекладах.

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу: корпус текстових фрагментів із романів «Улісс» (*Ulysses*) і «Портрет митця замолоду» (*Portrait of an Artist as a Young Man*) та збірки оповідань «Дублінці» (*Dubliners*) ірландського письменника Джеймса Джойса та їх українськомовних перекладів.

7. Орієнтовний перелік публікацій: тези на всеукраїнській та міжнародній конференціях та стаття у фаховому науковому журналі.

8. Дата видачі завдання: _____ 2023 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	<i>Обґрунтування теоретичних передумов дослідження</i>	<i>до 20.12.2022</i>	<i>вик.</i>
2	<i>Формування програми й методики дослідження</i>	<i>до 20.05.2023</i>	<i>вик.</i>
3	<i>Аналіз досліджуваного матеріалу та виклад і оформлення результатів дослідження</i>	<i>до 10.11.2023</i>	<i>вик.</i>

Студентка _____

Т. О. Корчук

Науковий керівник дисертації _____

Н. А. Бурка

РЕФЕРАТ

Корчук Т. О. Способи відтворення ірландської мовної інтерференції в англомовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах. Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня магістра зі спеціальності 035 «Філологія» КПІ ім. Ігоря Сікорського, Київ, 2023.

У кваліфікаційній роботі розглянуто лінгвістичний статус явища інтерференції та здійснено теоретико-методологічне обґрунтування принципів класифікації різновидів мовної інтерференції. Проаналізовано історичні та соціокультурні передумови взаємодії ірландської та англійської мовних систем. Особливості ірландської мовної інтерференції розглянуто на основі художніх творів відомого ірландського письменника Джеймса Джойса (збірка оповідань «Дублінці», романи «Портрет митця замолоду» та «Улісс»). У ході дослідження встановлено, що найчастіше ірландська мовна інтерференція на лексичному рівні реалізується у формі запозичень, зокрема для позначення різного виду реалій. Виявлено, що переважна більшість вживаних реалій представлена ономастичними реаліями. Решта запозичень представлена архаїчними формами та іншими тематичними групами слів, серед яких лексичні одиниці у формі емоційних вигуків та слів ввічливості. Крім того, наведено приклади калькування конструкцій ірландської мови та змін у значенні лексичних одиниць. Загальний аналіз українськомовних перекладів творів Джеймса Джойса дав зрозуміти, що найуживанішими при відтворенні мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції серед перекладацьких трансформацій є транскодування, представлене транскрибуванням та змішаним транскодуванням, а також прийом калькування та перекладацький коментар, що застосовується для більш детального пояснення значення окремих реалій. Серед інших, менш вживаних трансформацій: адаптивне транскодування та транслітерація, опущення, вибір варіантного відповідника, наближений переклад

та контекстуальна заміна, представлена експлікацією, конкретизацією та генералізацією значення слова. Кількісний аналіз частотності уживаних трансформацій у творчості Джеймса Джойса підкріплюється результатами кількісного аналізу кожного з творів.

Наукова новизна роботи полягає у проведенні аналізу художніх текстів крізь призму особливостей ірландської мовної інтерференції. Зокрема, вперше представлено результати встановлення основних закономірностей прояву ірландської лексичної інтерференції в англomовних художніх творах, частотність їх використання та способи перекладу українською мовою.

Практичне значення здобутих результатів визначається можливістю застосування отриманих результатів надалі у дослідженнях явища мовної інтерференції та удосконалення її класифікації, навчальних та практичних курсах з теорії і практики перекладу та їх використання у подальшій лінгвістичній чи перекладознавчій діяльності, де розуміння впливу інтерференції відіграє важливу роль для подолання труднощів та уникнення її негативного ефекту.

Апробація результатів дослідження. Основні методологічні та теоретичні результати дослідження були представлені на 2 конференціях: IV Всеукраїнській студентській науковій конференції «Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки» 29 вересня 2023, м. Чернігів, Україна; Міжнародній науково-практичній конференції «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації», м. Острог, 26 жовтня 2023 року.

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено у науковій статті, поданій до друку у видання, що входить до переліку фахових наукових видань України категорії «Б».

Ключові слова: *мовна інтерференція, лексичний рівень мови, запозичення, реалії, перекладацькі трансформації.*

ABSTRACT

Korchuk T. O. Ways of reproducing Irish language interference in English-language fiction and its Ukrainian translation. Qualifying research work with the manuscript copyright.

Thesis for a master's degree in specialty 035 "Philology". Igor Sikorsky KPI, Kyiv, 2023.

In the qualification work, the linguistic status of the phenomenon of interference is considered, theoretical and methodological substantiation of the principles of classification of varieties of language interference is carried out. The historical and sociocultural prerequisites of the interaction of the Irish and English language systems are analyzed. The peculiarities of Irish language interference in fiction are considered on the basis of the works of the famous Irish writer James Joyce (a collection of short stories *Dubliners* and the novels *Portrait of an Artist as a Young Man* and *Ulysses*). The analysis has revealed that Irish language interference at the lexical level is most often realized in the form of borrowings, in particular to denote different types of realities. It is found out that the vast majority of used realities are represented by onomastic realities. Other borrowings are represented by archaic forms and other thematic groups of words, including lexical units in the form of emotional interjections and words of politeness. Typical examples of calquing of Irish language constructions and changes in the meaning of lexical items are given. The analysis of Ukrainian translations of James Joyce's works has revealed that transcoding, represented by transcription and mixed transcoding, as well as tracing and translation commentary are the most used in the reproduction of linguistic means of the manifestation of Irish language interference. Among other, less frequently used transformations, is adaptive transcoding and transliteration, omission, choice of suitable equivalence, approximation and contextual substitution, represented by explication, specification and generalization of the meaning of the word. The quantitative analysis of the

frequency of used transformations in James Joyce's work is supported by the results of the quantitative analysis of each of the works.

The originality of the research lies in the analysis of English-language fiction through the prism of the peculiarities of Irish language interference. The results of establishing the main regularities of Irish language interference in English-language fiction, the frequency of their use and methods of translation into Ukrainian are presented.

The practical significance of the obtained results is determined by the possibility of applying the obtained results in further studies of the phenomenon of language interference and improving its classification, educational and practical courses on the theory and practice of translation and their use in further linguistic or translation studies.

The main methodological and theoretical results of the research were presented at: IV All-Ukrainian Student Scientific Conference "Experimental and Theoretical Research in the Context of Modern Science", September 29, 2023, Chernihiv, Ukraine; International scientific and practical conference "Linguocognitive and sociocultural aspects of communication", October 26, 2023, Ostrog, Ukraine.

Publications. The main statements and results of the dissertation research are presented in a scientific article submitted for publication in the scientific professional edition of Ukraine.

Keywords: *language interference, lexical level of language, borrowing, realities, translation procedures.*

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

- 1) Бурка Н. А., Корчук Т. О. Лексичні особливості прояву ірландської мовної інтерференції в англomовних художніх творах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 45–48.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

- 1) Корчук Т. О. Визначення явища ірландської мовної інтерференції. *Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки: матеріали IV Всеукраїнської студентської наукової конференції*, м. Чернігів, 29 вересня, 2023 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». — Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023. С. 100-101.
- 2) Бурка Н. А., Корчук Т. О. Лексичні особливості прояву ірландської мовної інтерференції в англomовних художніх творах. *Міжнародна науково-практична конференція «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації»* (м. Острог, 26 жовтня 2023 року). Острог, 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ	14
1.1 Інтерференція як результат мовних контактів	14
1.2 Поняття «мовна інтерференція» та її характеристики	19
1.3 Критерії класифікації мовної інтерференції.	23
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	30
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІРЛАНДСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	32
2.1 Соціолінгвістичні передумови	32
2.2 Явище інтерференції в умовах сучасної мовної ситуації на острові Ірландія	36
2.3 Національні особливості ірландських англомовних художніх творів	40
2.4 Програма і методика дослідження способів перекладу художніх текстів та їх українськомовних перекладів	43
2.4.1 Програма і методика дослідження мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в англомовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах	47
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	50
РОЗДІЛ 3. ПРОЯВИ ІРЛАНДСЬКОЇ МОВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ТА ЇХ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА)	52
3.1 Творчість автора крізь призму національних специфічних ознак англо-ірландської літератури	52
3.2 Лексичні особливості відтворення ірландської мовної інтерференції у	

творчості Джеймса Джойса	58
3.3 Частотність перекладацьких трансформацій при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українськомовних перекладах творчості Джеймса Джойса	71
3.3.1 Перекладацькі трансформації при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українському перекладі збірки оповідань «Дублінці»	73
3.3.2 Перекладацькі трансформації при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українському перекладі роману «Портрет митця замолоду»	78
3.3.3 Перекладацькі трансформації при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українському перекладі роману «Улісс»	81
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	87
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	98
ДОДАТКИ	99

ВСТУП

Дослідження міжмовної інтерференції має важливе теоретичне та практичне значення. Працюючи на перетині двох чи більше мовних систем, перекладач постійно перебуває під впливом специфічних лексичних, семантичних та синтаксичних структур тієї чи іншої мови. Тому розуміння ролі та наслідків впливу інтерференції є важливим для уникнення її негативного ефекту.

Незважаючи на значну увагу, приділену науковцями вивченню мовної інтерференції, та деякі аспекти цього явища залишаються недостатньо розглянутими. Тому **актуальність** роботи зумовлена необхідністю комплексного дослідження міжмовної інтерференції для попередження, виявлення та подолання цього явища. Важливу роль розуміння явища інтерференції відіграє саме в перекладознавстві, оскільки мовна інтерференція проявляється на всіх рівнях мовної системи, створюючи певні труднощі та проблеми при перекладі.

Окремі аспекти досліджуваного у роботі явища розглядається у роботах як вітчизняних, так і іноземних вчених. Зокрема мовна інтерференція як результат мовних контактів досліджується такими науковцями як У. Вайнрайх, Б. Гавранек, Т. Кауфман, А. Кіше, С. В. Семчинський, С. Г. Томасон, А. Хауген. Видам та класифікаціям інтерференції присвячені праці Е. Й. Есенової, О. Р. Валігури, Ю. О. Жлуктенка та ін. Незважаючи на ґрунтовний науковий доробок з цієї проблематики, сучасні лінгвістичні дослідження потребують більш широкого вивчення взаємодії англійської та ірландської мов та ірландської мовної інтерференції як результату цієї взаємодії. Систематизація та аналіз мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції стануть у нагоді для уникнення її негативного ефекту та коректного відтворення в українському перекладі.

Об'єкт дослідження — вияв ірландської мовної інтерференції в художніх текстах як феномен взаємодії ірландської та англійської мовних систем.

Предмет дослідження — шляхи відображення ірландської мовної інтерференції в англومовних художніх текстах та способи їх перекладу українською мовою.

Метою роботи є встановлення закономірностей відтворення ірландської мовної інтерференції в українськомовному перекладі художніх творів шляхом систематизації вияву інтерференції на лексичному рівні мови.

Реалізація сформульованої мети вимагає розв'язання конкретних **завдань**:

- розглянути лінгвістичний статус явища інтерференції;
- розробити класифікацію різновидів мовної інтерференції;
- обґрунтувати історичні та соціокультурні передумови взаємодії ірландської та англійської мовних систем;
- систематизувати мовні засоби вияву інтерференції в художніх творах Дж. Джойса;
- узагальнити способи відтворення ірландської мовної інтерференції в творах Дж. Джойса та в їх українськомовних перекладах.

Методи дослідження. На різних етапах вивчення проблеми застосовувалися теоретичні загальнонаукові методи абстрагування, узагальнення, формалізації, індукції та дедукції; емпірико-теоретичні методи (аналіз, синтез, ідеалізація, моделювання, системний метод та метод класифікації) для узагальнення теоретичної й емпіричної інформації та виявлення функціонально-прагматичних і структурних ознак діалогічних єдностей, що реалізують маніпулятивний ефект; конкретно наукові методи семантичного й синтаксичного аналізу для систематизації лексичних одиниць; метод зіставного аналізу оригіналів англومовних творів для виокремлення зі структури художніх творів фрагменти, що містять досліджувані одиниці; метод дескриптивного перекладознавчого аналізу для встановлення способів перекладу досліджуваних мовних засобів на українську мову; метод лінгвокультурологічного перекладознавчого аналізу для з'ясування шляхів

оптимальних перекладацьких рішень при відтворенні ірландської мовної інтерференції у перекладі.

Матеріалом дослідження слугували 460 текстових фрагментів, зокрема наявних у них 724 мовних засоби прояву ірландської мовної інтерференції, в оригіналі та українському перекладі із романів «Портрет митця замолоду» (*Portrait of an Artist as a Young Man*) та «Улісс» (*Ulysses*), а також збірки оповідань «Дублінці» (*Dubliners*) ірландського письменника Джеймса Джойса.

Наукова новизна дослідження полягає у проведенні аналізу художніх текстів крізь призму особливостей ірландської мовної інтерференції. Зокрема, вперше представлено результати встановлення основних закономірностей прояву ірландської лексичної інтерференції в англомовних художніх творах, частотність їх використання та способи перекладу українською мовою.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні знань з досліджуваної теми з позиції виявлення ірландської мовної інтерференції у художніх текстах та способів їх відтворення при перекладі українською мовою.

Практичне значення роботи визначається можливістю застосування отриманих результатів надалі у дослідженнях явища мовної інтерференції та удосконалення її класифікації, навчальних курсах з теорії і практики перекладу та їх використання у подальшій лінгвістичній чи перекладознавчій діяльності.

Апробація основних положень і результати магістерського дослідження були представлені на 2 конференціях: IV Всеукраїнській студентській науковій конференції «Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки» 29 вересня 2023, м. Чернігів, Україна; Міжнародній науково-практичній конференції «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації», м. Острогож, 26 жовтня 2023 року.

Публікації. Основні положення дисертації викладено у науковій статті на тему «Лексичні особливості прояву ірландської мовної інтерференції в англомовних художніх творах», поданій до друку у науковий журнал «Наукові

записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», м. Острог, 2023.

Загальний обсяг роботи. Обсяг основної частини магістерської дисертації — 91 сторінка, загальний обсяг праці — 197 сторінок. Список використаної літератури містить 74 джерела вітчизняних і зарубіжних авторів. Список джерел ілюстративного матеріалу містить 6 найменувань художніх текстів в оригіналі та перекладі, які послугували матеріалом дослідження.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (74 найменування), списку джерел ілюстративного матеріалу (6 найменувань) та додатків.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, наведено відомості про апробацію та публікації основних положень магістерської дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження мовної інтерференції» виконано огляд стану вивчення мовної інтерференції в сучасних лінгвістичних дослідженнях, наведено її узагальнене визначення та систематизовано закономірності її класифікації.

У другому розділі «Теоретичні засади дослідження ірландської англійської мови» обґрунтовано історичні та соціокультурні передумови взаємодії ірландської та англійської мовних систем, охарактеризовано національну специфіку англо-ірландської літератури та описано теоретичні передумови дослідження особливостей перекладу художніх текстів.

У третьому розділі «Особливості ірландської мовної інтерференції на лексичному рівні у творчості Дж. Джойса та способи її відтворення в українськомовних перекладах» проаналізовано ілюстративний матеріал та визначено закономірності перекладу мовних засобів реалізації ірландської мовної інтерференції, подано результати аналізу основних способів перекладу фрагментів, що містять ці засоби, та графічно узагальнено лексико-граматичні

трансформації, використані перекладачами при перекладі опрацьованих художніх творів.

У висновках подано основні результати здійсненого дослідження, сформульовано висновки й окреслено перспективи подальшого опрацювання проблеми.

Додатки містять перелік проаналізованих у роботі лексичних одиниць у текстових фрагментах та їх українськомовних перекладах. Зокрема додаток А містить текстові фрагменти з опрацьованих художніх творів із зазначенням мовних засобів реалізації ірландської мовної інтерференції та способу їх перекладу українською мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ

Як відомо, будь-які соціальні процеси, що відбуваються у суспільстві, впливають на мову, її еволюцію та розвиток. Таким чином, мова швидко реагує та фіксує зміни в політичному, економічному, культурному та науковому житті суспільства та видозмінюється під їх впливом. Дослідження причин та передумов виникнення мовної інтерференції, її характеристик та функцій, викликають особливу зацікавленість науковців. Проте, незважаючи на значну увагу, приділену вивченню даного явища, та нові погляди у дослідженнях, деякі аспекти залишаються до кінця нез'ясованими.

1.1 Інтерференція як результат мовних контактів

За словами У. Вайнрайха, «лінгвістичною сутністю мовного контакту слід вважати функціонування двох мов в одній і тій же комунікативній сфері, зосередженої навколо їх загального носія (або групи носіїв)» [5, с. 25–30].

Термін «взаємодія мов» бере початок у контактології як синонім терміну «змішування мов». Таким чином, для раннього етапу розвитку теорії мовних контактів було притаманне поєднання контактів та шляхів, що призводять до появи спільних рис, а також наслідки взаємодії мов.

За словами С. Г. Томасон [67, с. 428], мовні контакти виникли ще на початку переселення народів із соціальних, політичних, економічних та ряду інших причин. Люди освоювали нові території та розмовляли рідною мовою, що призводило до створення ситуацій мовного контакту,

Таким чином, мовні контакти виникають в результаті певних соціальних умов, коли представники різних етнічних чи мовних груп змушені вступати в інтенсивні комунікативні контакти з огляду на низку причин (господарських, політичних, релігійних і т. д.). В результаті, екстралінгвальні «особливі географічні, історичні та соціальні умови зумовлюють спілкування людських колективів» [63, с.638–668]. Обмін лексичними одиницями в таких випадках

може бути одностороннім або двостороннім, хоча останній вид менш поширений і зазвичай обмежений певними регіонами.

Мова піддається найбільшому впливу при взаємодії з близькоспорідненою мовою. У випадку, якщо мови не мають значних ознак подібності та відрізняються структурними характеристиками, можливість їх взаємовпливу істотно скорочується.

Серед чинників контактування мов виділяють зовнішні (екстралінгвальні) та внутрішні (інтралінгвальні) [63, с. 638–668].

Серед екстралінгвальних чинників розрізняють ситуації «добровільної, змішаної та примусової взаємодії залежно від форм взаємодії носіїв між собою» [63, с. 638–668].

У результаті добровільної взаємодії лексичний склад мови поповнюється запозиченнями, а також призводить до формування штучно об'єднаних систем спілкування. Змішана взаємодія відбувається у процесі засвоєння структурних та функціональних характеристик через систему освіти. Натомість, до примусової взаємодії призводять військові конфлікти та вплив соціальних груп. Наприклад, англійсько-ірландські конфлікти спричинили заміну ірландських реалій англійськими відповідниками. Наприклад, ірландське слово, що позначало мешканця гір *sléibhteoir* [50], було замінене англійським *mountainy* [36, с. 169–170].

Натомість, внутрішні чинники зумовлюються структурними та функціональними особливостями певної мови. До них відносимо [25, с. 43–57] прагнення до інтернаціоналізації словникового складу мови, збільшення експресивності лексики та створення додаткових позитивних або негативних конотацій, яких позбавлена еквівалентна одиниця в мові-рецепторі. Наприклад, ірл. *shillelagh* в значенні «палиця для прогулянки», з'явилося в англійській мові завдяки культурним конотаціям та асоціаціям з ірландською культурою (англ. *walking stick*) [47, с. 189–190].

Мовні контакти зумовлюють зміни на різних мовленнєвих рівнях і закріплюються внаслідок постійного використання в мовленні під час спілкування носіїв різних мов. Однак, вони не лише призводять до змін на різних рівнях мовної структури, але й забезпечують конвергентний розвиток мов і призводять до мовної асиміляції.

Залежно від особливостей систем двох мов, зокрема їх структурної близькості, генетичної спорідненості чи ролі у процесі контактування, існують контакти між спорідненими (близько- та далекоспорідненими), неспорідненими мовами та діалектами [37, с. 180–185]. Крім того, спорідненість мов та їх типологічна схожість впливають на ефективність процесу контактування та масштаб впливу [28, с. 274].

Зважаючи на роль та статус мов у процесі контактування розрізняють три види мовних контактів: субстрат, адстрат та суперстрат [28, с. 284].

За слова С. В. Семчинського мовний субстрат — це «сукупність фактів і явищ усіх рівнів мови в поширеній на якійсь території мові, що походженням пов'язані зі зниклою мовою, яка раніше існувала на цій території». Наприклад, коли корінні жителі починають опановувати іншу мову, що з'являється на їх території, в період двомовності вони розмовляють новою мовою з певним ступенем впливу з боку первинної мови. Як правило, субстрат впливає на фонологію нової мови. Загалом вплив субстрату можна порівняти з впливом рідної мови двомовного носія на його вторинну мову.

Щоб ідентифікувати мову як субстрат, необхідно детально дослідити її вплив та структуру. Подібні сліди залишаються у мові внаслідок тривалого існування двомовності та етнічних контактів населення. У більшості випадків це можна дослідити за таких умов [62, с. 12–14]:

1. Мова-субстрат все ще збережена в частині свого колишнього ареалу;
2. Існують різні за категоріями письмові записи мови-субстрату;

3. Сама мова-субстрат може бути повністю зниклою, але мати споріднені зв'язки з іншими мовами, які можна використовувати як базу для порівняння.

За відсутності вищезгаданих умов, визначення лінгвістичних субстратів стає проблематичним. Щоб зробити висновок про існування субстрату та уникнути припущень, необхідні значні непрямі докази.

Під поняттям «суперстрат» [66, с. 116] розуміють нашарування мови чужинців на мову корінних жителів. Вплив зазвичай відображається в лексиці, зокрема нових запозиченнях та кальках, а також у синтаксисі — поява нових конструкцій, характерних для письмової мови. Загалом вплив суперстрату можна порівняти з впливом вторинної мови двомовного носія на його первинну мову.

У літературі терміни «субстрат» і «суперстрат» часто застосовуються до мов, які займають низьку і високу позиції в шкалі престижності у багатомовній диглосії [30, с. 2–3]. Це пояснюється тим, що в результаті військових завоювань, одні мови займали панівне становище, тоді як інші опинялися в підлеглому становищі. Таким чином, якщо корінне населення переходить на мову завойовників, ця мова стає субстратом для мови корінного населення. Якщо, з іншого боку, завойовники опановують мову корінних мешканців, ця мова стає суперстратом для мови завойовників.

Адстрат позначає сукупність ознак мовної системи як результат тривалого впливу однієї мови на іншу в процесі співіснування та контактування різних етносів. На думку дослідників [67, с. 116–118], даний тип мовної взаємодії є нейтральним і утворює певний прошарок між двома мовами, оскільки відсутній процес поглинання однієї мови іншою (як у випадку з явищами субстрат та суперстрат). Таким чином, мовний контакт не спричиняє етнічну асиміляцію.

Як правило, адстрат впливає на лексичну систему нової мови. Сьогодні це явище більш поширене в розмовних формах у випадках, коли нації віддають

перевагу одному мовному різновиду (який часто є діалектом столиці або інших важливих регіонів) над іншими.

Термін «адстрат» [67, с. 116] також використовується для ідентифікації систематичних впливів або шару наявних у мові запозичень з іншої мови незалежно від того, чи продовжують ці дві мови співіснувати як окремі одиниці. Наприклад, багато сучасних мов мають значний адстрат від англійської через культурний та економічний вплив Сполучених Штатів Америки на міжнародних ринках і попередню Британську колонізацію.

За умови, якщо контакт між мовами відбувався дуже давно і важко простежити вплив однієї мови на іншу, прийнято використовувати термін «субстрат», як родовий, хоча взаємодія може виявитись адстратом чи суперстратом.

Взаємодія мов та теорія мовних контактів є лінгвістичною основою дослідження явища міжмовної інтерференції.

Б. Гавранек розглядає взаємодію мов як «певні ситуації і шляхи розвитку, але в першу чергу їх результат, а саме спільні мовні риси (мовна інтерференція)» [8, с.95].

Серед українських мовознавців проблему міжмовних контактів досліджував Ю. О. Жлуктенко [16], який зазначив: «для того, щоб дві або більше мови почали взаємодіяти, вони повинні до такої міри локально наблизитись одна до одної, щоб між ними встановилися певні міжмовні, або інтерлінгвістичні, зв'язки, які прийнято називати мовними контактами». З огляду на тривалість та інтенсивність мовних контактів мовознавець виокремлює тимчасові (випадкові, казуальні) та постійні (стійкі, перманентні).

Тимчасові мовні контакти характеризуються слабкою мовною взаємодією та неістотно впливають на структуру мови. Постійні мовні контакти Ю. О. Жлуктенко поділяє на зовнішні, які призводять до перенесення лексичних одиниць з однієї мови в іншу, калькування слів, запозичень тощо, та внутрішні, що виникають в процесі спілкування носіїв мов.

А. Кіше у своїй книзі «Language contact» [53, с. 6–7] класифікує мовні контакти, поділяючи їх на прямі та непрямі. Активні, або прямі, передбачають безпосереднє перебування носія мови в іншомовному середовищі, тоді як непрямі, або пасивні, виникають під час читання книг, перегляду телевізійних програм, прослуховування радіо, пісень тощо.

На думку деяких дослідників [57, с. 54–55], одними із перших вчених, які досліджували явище мовної інтерференції як результат мовних контактів, були У. Вайнрайх (Languages in Contact: Findings and Problems, 1953 р. [71]), У. Леопольд (Speech Development of a Bilingual Child, 1939-1949 pp. [55]), Е. Хауген (The Norwegian Language in America: A Study of Bilingual Behavior, 1953 р. [43]) і У. Мекей (Towards a Redefinition of Bilingualism, 1956 р. [56]). Зокрема, У. Вайнрайх у своїй праці наголосив на необхідності розглядати не лише інтралінгвальні, але екстралінгвальні чинники (такі як психологічні та соціальні фактори), при дослідженні мовних контактів.

1.2 Поняття «мовна інтерференція» та її характеристики

У лінгвістиці інтерференція розглядається у межах мовних контактів і характеризується як «порушення білінгвом (людиною, що володіє двома мовами) норм і правил співвідношення двох контактуючих мов» [26, с. 60–75].

Існує декілька тлумачень терміну «інтерференція» в працях вітчизняних та зарубіжних мовознавців. Деякі вчені описують її як процес відхилення від норм (Ю. Розенцвейг [26], Е. Хауген [43]), інші — як мовні явища, що виникають в результаті мовних контактів (Б. Гавранек [8], Ю. О. Жлуктенко [16]), як мовний контакт, що має ознаки субстрату, адстрату або суперстрату, або як запозичення.

Термін «інтерференція» походить від латинського *inter* – «між» та *ferens* (*ferentis*) – «той, що несе» [12, с. 224]. Його ввели представники Празького лінгвістичного кола як відхилення від норм мов, що контактують. Проте термін отримав широке визнання завдяки визначенню, яке дав американський лінгвіст У. Вайнрайх [70, с. 7]. Він розуміє інтерференцію як відхилення від норм кожної мови, які відбуваються у мовленні двомовних індивідів внаслідок того, що вони

володіють більш ніж однією мовою, тобто внаслідок контактування мов. Лінгвіст розрізняє інтерференцію в мові та інтерференцію в мовленні. Таким чином, можемо зробити висновок, що інтерференція — це взаємодія систем та елементів цих систем двох мов, що контактують [28, с. 328].

У широкому розумінні мовну інтерференцію характеризують як взаємодію мовних систем в умовах білінгвізму, яка виникає або у процесі мовних контактів, або у процесі індивідуального засвоєння нерідної мови [20, с. 281].

У світлі вищесказаного, можемо дійти висновку, що явище інтерференції зумовлюються, насамперед, білінгвізмом (двомовністю) та диглосією.

Диглосія передбачає одночасне існування у суспільстві двох мов, що використовуються однією спільнотою в різних соціальних та економічних ситуаціях [23, с.101].

Під білінгвізмом розуміють взаємодію двох різновидів мови, що існують поряд. Зв'язок інтерференції з двомовністю може проявлятися як іншомовний акцент у мовленні білінгва.

Колшанський зазначає: «Якщо під білінгвізмом розуміти адекватне, вільне, без інтерференції, володіння двома або більше мовними кодами з можливою взаємодією між обстановкою, областю, у якій працює білінгв, виконуваною ним роботою, між ситуацією та темою розмов, то в такому випадку ми визначимо надзвичайно неприродний стан, можливий лише з теоретичної точки зору» [2, с. 62]. Звідси робимо висновок, що двомовність завжди супроводжується інтерференцією.

Хауген підкреслює, що інтерференція — це «випадки відхилення від норм мови, що з'являються у мовленні двомовних носіїв в результаті знайомства з іншими мовами» [43]. Однак, за словами науковця, інтерференція не завжди становить собою відхилення від норми, оскільки явище може бути не ненормативним вже у первинній мові. Тому «точно визначити інтерференцію можна лише у випадку, коли ми приймаємо в якості вихідної базисної лінії стан мови, який безпосередньо передував встановленню двомовності» [43].

Оскільки мова — це система, в якій елементи взаємопов'язані між собою і становлять єдине ціле, інтерференція призводить до «реорганізації фонологічної, граматичної та лексичної системи даної мови, якщо до неї входять іншомовні елементи» [3, с.15].

Мовна інтерференція передбачає мимовільне та спонтанне перенесення специфічних ознак однієї системи мови на систему іншої, що пояснює походження терміну. Результатом подібного накладання ознак часто стають відхилення від загальноприйнятих мовних норм.

У лінгвістичній літературі поняття «інтерференція» часто ототожнюється з «запозиченням».

У своїй праці С. Г. Томасон і Т. Кауфман [67, с.428] розглядають дві соціолінгвістичні ситуації, які призводять до процесів інтерференції: збереження мови, яка піддається інтерференції, з одного боку, і мовний зсув, з іншого. Автори відносять мовні наслідки першого типу до лексичних і структурних запозичень, тоді як до другого типу відносять інтерференцію. Обидві ситуації можуть характеризуватися різним ступенем впливу однієї мови на іншу. При збереженні мови дія інтерференції проявляється спочатку в лексичних запозиченнях і лише згодом у структурних (фонетичних та граматичних) змінах.

Отже, за словами С. Г. Томасон і Т. Кауфман [67, с.428], запозичення є характеристикою менш організованих мовних систем. Інтерференція відноситься, насамперед, до більш чітко організованих в структурному плані мовних систем. Якщо запозичення може з'явитися за умов слабких та короточасних контактів, навіть за відсутності прямого спілкування носіїв мови, то інтерференція можлива лише за наявності тривалих прямих контактів між носіями різних мов.

Таким чином, запозичення не справляє значного впливу на структуру мови одержувача та призводить лише до появи незначних функцій. Натомість, інтерференція може за певних умов спричинити важливі зміни у структурі мовної системи, її внутрішніх зв'язках та організації.

С. В. Семчинський [28] пропонує використовувати термін «запозичення» як наслідок процесу взаємодії двох мов, незалежно від їх структурної ієрархії. Натомість, під поняттям «інтерференція» він закріплює тенденції, що з'явилися в мові в результаті впливу інших.

Існує протилежна думка на співвідношення даних понять. Л. І. Баранникова вбачає пряму протилежність термінів «інтерференція» та «запозичення». За її словами, при запозиченні елементи однієї системи зазнають асиміляції внаслідок проникнення елементів іншої системи [11, с. 118]. Наприклад, зміни на рівні звуків та слів, зокрема субституція звуків, зміна значення слів чи засвоєння нових граматичних ознак. Тоді як інтерференція передбачає зміни самої системи, появу нових лексичних одиниць чи видів відношень між елементами.

Подібно до С. Г. Томасон і Т. Кауфман, вона дійшла висновку, що, на відміну від запозичення, інтерференція охоплює більш структурно організовані мовні системи і можлива при довготривалих та безпосередніх контактах між носіями мов [11, с. 118].

Інтерференція може мати позитивний (конструктивний) та негативний (деструктивний) характер. З одного боку, будь-яка мовна інтерференція несе негативний вплив, при якій система однієї мови впливає і змінює іншу. Проте, з іншого боку, подібний вплив може бути позитивним.

На думку І. О. Бодуена де Куртене [25, с. 48] конвергентна трансформація мов відбувається в двох напрямках: з одного боку в мову проникають чужорідні елементи, а з іншого боку, змішування двох мов послаблює відмінності між ними.

Крім того, під впливом рідної мови під час спілкування іноземною мовою виникають помилки, що спотворюють мовлення. Так, зміни на фонетичному рівні проявляються у формі дивних інтонацій. Порухення граматичних норм та видозміна конструкцій свідчать про інтерференцію на граматичному рівні, а

перенесення стилістичних, семантичних чи лексичних норм відповідає інтерференції цих рівнів.

1.3 Критерії класифікації мовної інтерференції.

Досліджуючи питання класифікації мовної інтерференції, мовознавці намагалися враховувати різні принципи. Однак, зрештою, було вирішено класифікувати інтерференцію за лінгвістичною природою з огляду на рівень мови, до якого вона відноситься.

Таким чином, мовознавці виокремлюють *фонетичну* (фонетично-графічну, фонетично-орфографічну), *лексичну* (лексико-семантичну) та *граматичну* мовні інтерференції [10, с. 51–52].

Основні відхилення від норм на фонетичному рівні пов'язані зі сприйняттям та відтворенням звуків однієї (первинної) мови з точки зору іншої (вторинної). Ототожнення систем цих двох мов мовцем спричиняє утворення *фонетичної* інтерференції, яка відбувається через недостатню чи надмірну диференціацію фонем або реінтерпретацію фонетичних відмінностей.

Фонетична інтерференція розглядається як порушення (спотворення) вторинної мовної системи та її норм в результаті взаємодії фонетичних систем або стандартів вимови двох чи більше мов у свідомості мовця. Така взаємодія виникає через інтерференцію навичок вимовляння, що формуються на основі взаємодіючих систем. У. Вайнрайх розглядає фонетичну інтерференцію в широкому розумінні цього терміну, маючи на увазі не лише неправильні прийоми прояву фонем, а й руйнування їх опозицій [6, с.25–60]. Вчений пропонує диференціювати інтерференцію, враховуючи відмінності на фонологічному рівні таким чином: а) неповна диференціація фонем вторинної мовної системи, б) надмірна диференціація у фонетичному складі вторинної мови, в) реінтерпретація розрізнення фонем у системі вторинної мови [6, с.25–60].

Фонетична зумовленість визначається перцептивними та сенсорними властивостями мовця. У разі, якщо мовець усвідомлює різницю між звуками

двох мов, але не може її передати через вплив властивостей артикуляційної бази рідної мови, помилки є моторними. У деяких випадках через перцептивні властивості мовець не здатен диференціювати фонетичні відмінності.

Так, фонетична інтерференція на прикладі ірландської англійської мови прослідковується у додаванні звуку шва / ə / між сонорними через вплив ірландської мови. Наприклад, *film* ['fɪləm], *form* ['fɔləm]. Ще одним прикладом інтерференції слугують слова *any* і *many*, які часто винятково вимовляються зі звуком /æ/, тобто римуються з *Annie* і *Danny* [46, с.317].

Питання існування *граматичної* інтерференції в мовознавстві, за словами, Е. Й. Есенової, неоднозначне. На думку деяких мовознавців (А. Мейє, Е. Сепір, структуралісти), граматичні системи двох мов можуть взаємодіяти лише поверхнево без ознак суттєвого впливу на морфологічному рівні. Тоді як інші вчені (зокрема Г. Шухардт) допускають значний вплив морфологічної системи однієї мови на систему іншої [10, с. 51–52]. Таким чином, на думку частини науковців, граматична інтерференція спричиняє найбільшу кількість помилок, адже граматичні ознаки та категорії двох взаємодіючих мов є не завжди рівнозначними, що призводить до ускладнень при формуванні мовленнєвих висловлювань.

До причин граматичної інтерференції Ю. О. Жлуктенко відносить «ототожнення слів, морфем і граматичних моделей обох мов» [16, с. 176–179]. У своїй праці «Лінгвістичні аспекти двомовності» він наводить типологію граматичної інтерференції:

1) зміна граматичних відношень в одній мові за аналогією з тими відношеннями, які існують в іншій:

- а) перенесення граматичних відношень із мови А в мову Б або навпаки;
- б) усунення граматичних відношень, що існують в одній мові з огляду на їх відсутність в іншій;

2) зміна граматичної функції слова або морфем однієї мови за зразком іншої;

3) розширення або звуження використання граматичної форми, моделі або одиниці цієї мови під впливом вживаності ототожнюються явища іншої мови [16, с. 176–179].

Граматична інтерференція на прикладі ірландської англійської мови яскраво відображена у вживанні конструкцій, притаманних ірландській мові. Так, в ірландській мові немає слів, які безпосередньо перекладаються як *yes* («так») або *no* («ні»). Натомість використовуються короткі форми відповідей та повторюється видозмінене дієслово в стверджувальному або заперечному значенні. Наприклад, *Are you hungry? — I am.*

Крім того, деякі мовні форми виникли у результаті того, що в ірландській мові немає дієслова *to have*. Натомість його значення передається ірландською мовою за допомогою прийменника *at* (ірл. *ag*). Таким чином, в ірландській мові використовується займенник *agam*, який поєднує в собі *ag* (*at*) і *mé* (*me*). В результаті, в англійській мові використовується дієслово *to have*, а також *with me* та *on me*, що походять від *Tá ... agam*. Наприклад у реченнях:

Do you have the book? — I have it with me.

Have you change for the bus on you? [48]

Деякі дослідники виділяють два підтипи граматичної інтерференції — синтаксичний та морфологічний. В основі морфологічної класифікації інтерференції лежать категоріальні відмінності морфем та частин мов різних мов. Вони виявляються в процесі зіставлення мов і проявляються в розбіжності роду іменників, форм дієслів, наявності або відсутності артиклів тощо [15, с. 36]. Подібно, за словами Ковиліної [14, с. 53], граматичний рівень класифікується відповідно до правил синтагматики (синтаксичний) та парадигматики (морфологічний). Проте часто розмежувати синтаксичну та морфологічну інтерференцію дуже важко, тому прийнято користуватися терміном «граматична інтерференція» без подальшого розподілу.

На думку Е. Й. Есенової, найбільше піддається іншомовному впливу лексичний рівень мови. У процесі *лексичної* інтерференції мову, яка закріплює

нові лексичні одиниці, називають мовою-реципієнтом або мовою-одержувачем, тоді як іншу називають мовою-джерелом [10, с. 51–52].

На лексичному рівні інтерференцію розглядають як втручання лексики однієї мови в лексику іншої. Таке втручання часто зумовлене подібністю лексичних одиниць двох мов. Крім того, фонетична близькість слів є однією з причин мимовільного порушення норм мови-реципієнта при вживанні іншомовного слова. У цьому випадку часто з'являються так звані «фальшиві друзі перекладача», коли слова різних мов схожі за написанням або вимовою, але відрізняються лексичним значенням.

Природа інтерференції на рівні лексичних засобів найчастіше виявляється в таких формах: запозичення, які можуть бути чистими та змішаними; калькування слів і фраз, що утворює кальки-утворення (нові лексичні одиниці) та кальки-поширення (виникнення у лексеми додаткового значення); зміни у значенні слова (семантичні запозичення); зміни вживаності лексичних одиниць; функціональна субституція різномовних лексичних одиниць [7, с. 110].

Лексична інтерференція на прикладі ірландської англійської мови найяскравіше представлена численними запозиченнями, а також словами, що походять з ірландської мови. Ці слова та фрази часто є англізованими варіантами слів ірландською мовою або прямим перекладом англійською мовою. В останньому випадку вони часто надають слову чи фразі значення, які не функціонують в широкому вжитку англійською мовою. Прикладами можуть слугувати вигуки *arra*, *och*, *musha*, *yerra* [46].

Якщо фонетичні та граматичні мовні інтерференції, на думку О. Р. Валігури спричинені мовною невідповідністю, то лексична мовна інтерференція безпосередньо пов'язана зі створенням та регулюванням писемності. Так, свідомі лексичні інтерференції полягають у регулюванні лексичного складу фонду мови та його поповнення новими елементами [7, с. 110].

У своїй класифікації Ю. О. Жлуктенко розрізняє декілька видів лексичної інтерференції:

- 1) запозичення нових слів та виразів, які поступово включаються в систему власної мови, пристосовуються до неї і перетворюються в її складові частини;
- 2) калькування слів і фраз однієї мови з іншої;
- 3) зміни в значенні слів в одній мові по аналогії із значенням елементів іншої [17, с. 58–60].

Натомість, Д. В. Будняк відносить вищезгадані види до семантичної інтерференції [3, с.15].

У методичній літературі розрізняють такі види інтерференції:

- 1) за походженням — *зовнішня і внутрішня*;
- 2) за характером перенесення навичок рідної мови — *пряма і непряма*;
- 3) за характером прояву — *неприхована і прихована*;
- 4) за лінгвістичною природою — *фонетична, лексична, граматична*.

О. В. Шелестова [29, с. 14–20] поділяє інтерференцію на *мовну* (фонетичну, фонологічну, морфологічну, синтаксичну, лексичну), *мовленнєву* (стилістичну, нормативну, узуальну), *комунікативну* (ситуативну) та *екстралінгвальну* (міміку, жести, культурно-історичні реалії).

У. Вайнрайх виокремлює *мовну* та *мовленнєву* інтерференції. На думку вченого, в мовленні інтерференція виникає у висловленнях двомовної особи як наслідок її особистого знайомства з іншою мовою; у мові ж відображені ті явища інтерференції, які в результаті багаторазової появи в мовленні білінгвів стали звичними і закріпились у вживанні й подальше використання яких не залежить від двомовності [6, с. 22].

Мовну інтерференцію класифікують як з лінгвістичної, так і з екстралінгвістичної точок зору [25, с. 31–33]. Таким чином, у межах екстралінгвального принципу дослідники враховують психолінгвістичний та соціолінгвістичний підходи.

В останні роки мовна інтерференція перебуває під великою увагою як об'єкт соціолінгвістики, однак точної класифікації з позицій цієї наукової дисципліни немає. Соціолінгвістичний підхід класифікації мовної інтерференції безпосередньо пов'язаний з мовними контактами (комунікативна) та мовною орієнтацією (еталонна). Однак, різниця між ними досить неоднозначна, оскільки жодна мовна орієнтація неможлива без спілкування. З іншого боку, спілкування з носіями більш розвинених мов не може обійтися без свідомої чи підсвідомої орієнтації на ці мови.

З позицій психолінгвістики основну увагу приділено свідомому та несвідомому втручанням при взаємодії двох мов. Відповідно, всі мовні перешкоди поділяють на підсвідомі та свідомі.

Перший тип передбачає спонтанний вплив однієї мови на іншу (наприклад, субстрати, суперстрати, адстрати та інші типи мовних контактів) та все, що пов'язано з мовленням іноземців (іноземний акцент, креолізація, піджинізація та інші види мовної контамінації). Окрім мовних контактів, на внутрішню структуру мови можуть впливати деякі соціальні явища. Наприклад, поширення світових релігій, політична орієнтація чи комерційні контакти, які призводять до появи різних мовних союзів (ареалів).

Таким чином, можемо розділити підсвідомі мовні перешкоди на втручання, які є основою свідомої мовної орієнтації під релігійним чи політичним впливом, та мовні контакти.

До другого типу відноситься штучна регуляція мовного розвитку та наявність наміру окремих мовців або певних груп внести у свою мову певну свідому зміну. До прикладу, свідоме мовне втручання під релігійним чи політичним впливом.

Однак через відсутність чітких меж між цими двома видами втручання, багато видів перешкод слід розглядати як проміжні або перехідні. У такому разі прикладом слугує мовна адаптація.

Свідомі мовні втручання можуть бути водночас підсвідомими залежно від конкретного мовця. Тому визначальною ознакою в цьому випадку буде переважання свідомих чи підсвідомих факторів.

З розглянутого вище можна дійти висновку, що загалом всі принципи класифікації побудовані на принципі урахування лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників впливу та контактування двох мов.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

1. Виникнення мовних контактів зумовлюється рядом екстра- та інтралінгвальних чинників, серед яких географічні, історичні та соціальні умови, спосіб, тривалість та інтенсивність мовної взаємодії, спорідненість та типологічні особливості мовних систем, а також ступінь їх структурної та функціональної близькості.
2. Мовні контакти виникають прямо чи опосередковано, в умовах добровільної, змішаної або примусової взаємодії, мають тимчасовий або постійний характер. Залежно від ролі мов та ступеню їх контактування виділяють три види мовних контактів: субстрат, суперстрат та адстрат.
3. Взаємодія мов та теорія мовних контактів є лінгвістичною основою дослідження явища міжмовної інтерференції.
4. У працях мовознавців термін «інтерференція» трактується по-різному. Ми спираємося на те, що інтерференція — це взаємодія систем двох мов, що контактують, яка призводить до реорганізації на фонологічному, граматичному та лексичному рівнях.
5. У лінгвістичній літературі поняття «інтерференція» часто ототожнюється з терміном «запозичення». Проте, на відміну від «запозичення», яке не впливає на структуру мови одержувача та спричиняє лише появу незначних функцій, «інтерференція» охоплює більш структурно організовані мовні системи і можлива при довготривалих та безпосередніх контактах між носіями мов.
6. Принципи класифікації мовної інтерференції побудовані з урахуванням екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників контактування двох мов. Ключовою є класифікація за лінгвістичною природою з огляду на рівень мови, на якому інтерференція проявляється: від фонологічного до синтаксичного. У межах екстралінгвального принципу дослідники

враховують психолінгвістичний і соціолінгвістичний підходи та виділяють свідоме та несвідоме втручання при взаємодії двох мов.

Основні положення цього розділу викладено у публікаціях автора [4; 22].

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІРЛАНДСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ірландська та англійська мови співіснували на території Ірландії та впливали одна на одну протягом усієї історії. Вони і до сьогодні активно використовуються на острові та мають офіційний статус. Ця обставина спричинила лінгвістичне втручання в розмовне та письмове використання англійської мови в Ірландії.

2.1 Соціолінгвістичні передумови

Першими мешканцями, які зробили свій внесок у мовну ситуацію, що існує в Ірландії сьогодні, були кельтські племена. У результаті римської експансії вони були змушені покинути Британські острови та оселитися на території Шотландії, Уельсу та Ірландії [2, с. 49].

Перші пам'ятки ірландської писемності, написані огамічним письмом, відносяться до IV–VI ст. Таким чином, найдавнішим з рукописів давньоірландською мовою є «Книга Бурої Корови» [32], яка містить ірландські саги — перші літературні твори Ірландії.

В основі давньоірландської мови, яка датується VI століттям, лежав латинський алфавіт, що засвідчували маргіналиї латинських рукописів. Протягом цього часу ірландська мова ввібрала деякі латинські та давньоваллійські слова, включно з церковними термінами: прикладами є *easrag* [73] (укр. *єпископ*) від лат. *episcopus* і *Domhnach* [73] (укр. *неділя*) від *dominica*.

До X століття давньоірландська перетворилася на середньоірландську, якою до XII століття розмовляли в Ірландії, на острові Мен і в більшій частині Шотландії. Це мова значного доробку літератури, включно із збіркою ірландської міфології під назвою «Ольстерський цикл».

З XII століття середньоірландська мова почала розвиватися в сучасну ірландську мову в Ірландії, в шотландську гельську мову в Шотландії та в менську мову на острові Мен.

Сучасна ірландська мова раннього періоду датується XIII століттям. Вона була основою літературної мови як Ірландії, так і гельськомовної Шотландії. Таким чином, сучасна ірландська мова засвідчується у творчості таких письменників, як Джеффри Кітінг (XII століття). З того часу вона стала засобом масової літератури.

Англійська мова була введена в Ірландію наприкінці XII століття [42], коли англо-нормани прийшли до Ірландії із заходу Уельсу і стали насаджувати свої звичаї і мову. Однак на той час англійською розмовляли лише англо-нормандські воєначальники та їхні родини, а ірландська мова протягом кількох наступних століть залишалася основною мовою офіційного спілкування.

Вплив короля дедалі зменшувався, ірландці відвойовували свої території, а на англійську мову все більше впливала ірландська. Таким чином, щоб утвердити владу у 1366 році Лайонел Антверпенський, герцог Кларенс, оприлюднив «Статут Кілкенні», спрямований на заборону ірландської мови та культури. Ці заходи зі свого боку призвели до боротьби ірландців за свої традиції, мову і свободу, зокрема до численних повстань.

У середині XVII століття придушення ірландської мови й витіснення її англійською сягнуло критичної точки, коли ірландські землі були захоплені Олівером Кромвелем [2, с. 50].

Жодна з двох мов Ірландії, англійська та ірландська, не змогла повністю замінити іншу. Незважаючи на переважання англійської мови в більшості сфер життя, ірландська мова була у вжитку жителів острова. Однак, за словами Томасона [66, с. 3–13], «у багатьох випадках мова культури меншин використовується як маркер культурної відмінності: вона не лише забезпечує засіб ідентифікації людей, які піддаються дискримінації, але також стає ціллю для дискримінації».

Наступні століття були часом репресій і поширення англійської мови. У результаті «Акту про поселення», ухваленого Кромвелем у 1652 році, багато

ірландців були позбавлені власності та змушені мігрувати на південь і захід країни.

Ірландська мова продовжувала функціонувати як мова щоденного спілкування, проте її популярність почала знижуватися. Англійська мова, натомість, викладалася в національних школах і «до кінця XIX століття більша частина країни, особливо північ, схід і центральні райони, стали переважно англомовними» [52, с. 15–20].

До середини XVIII століття англійська мова стала мовою католицької церкви та інтелігенції, особливо на сході країни.

З XVIII століття мова також втратила позиції на сході країни. Причини зводилися до низки факторів:

1. Перешкоджання використанню ірландської мови англо-ірландською адміністрацією.
2. Підтримка католицькою церквою англійської замість ірландської.
3. Поширення двомовності з 1750-х років [35].

Ці зміна характеризувалися диглосією і перехідним білінгвізмом (ірландськомовні бабусі і дідусі-моноглоти з двомовними дітьми та англомовними онуками-моноглотами).

Крім того, збільшення інтересу до еміграції до Сполучених Штатів і Канади стало рушійною силою, оскільки вільне володіння англійською дозволяло новим емігрантам влаштовуватися на роботу не лише в сфері сільського господарства. За оцінками, від однієї чверті до однієї третини населення під час Великого голоду (1845–1852 рр.) були одномовними ірландцями [60].

Однак, попри це наприкінці XVIII століття в окремих районах процвітала літературна діяльність, а інтерес вчених до ірландської мови та літератури поволі зростав. Цей інтерес пізніше поєднався з необхідністю збереження розмовної ірландської мови, оскільки її занепад ставав очевидним.

Санкції, накладені на Ірландію англійським урядом, та різкий занепад ірландської мови багато ірландців сприйняли як загрозу своїй національній ідентичності [31, с. 5–15].

Таким чином, з урахуванням наведених вище фактів, вважається, що ірландська мова залишалася мовою більшості населення аж до 1800 року, але упродовж XIX століття стала мовою меншості [41]. Це ілюструє важливу частину ірландської націоналістичної ідентичності, яка позначає культурну дистанцію між ірландцями та англійцями.

Наприкінці XIX століття, у 1880-х роках, в Ірландії розгорівся конфлікт між ірландськими націоналістами та ірландськими юніоністами. Почався активний рух за відродження державного статусу ірландської мови та повернення ірландської національної самосвідомості.

У результаті активного руху за незалежність Ірландії, 1920 року було прийнято «Акт про уряд Ірландії» 1920 року, який поділив Ірландію на Північну та Південну. Таким чином, ірландській мові було повернуто статус офіційної мови, відновилося її викладання в школах.

У 1937 р. Ірландію була проголошена республікою, а ірландська мова стала першою офіційною мовою країни.

Сьогодні англійська мова є офіційною мовою в Північній Ірландії. У Республіці Ірландія першою офіційною мовою є ірландська, тоді як англійська мова з 1937 року є другою офіційною мовою. Незважаючи на це конституційне призначення, англійська мова стала домінуючою мовою в офіційному та приватному житті протягом другої половини XX століття.

Дослідження, проведене в 1981 р. [58], показує, що, незважаючи на обов'язкове вивчення ірландської мови в школах, більшість ірландців не говорить ірландською, оскільки вона не є соціально затребуваною.

Відповідно до перепису населення Ірландії 2016 року, загальна кількість людей, які певною мірою можуть говорити ірландською мовою, становила 39,8% респондентів [49].

Англійська мова залишається панівною майже в усіх соціальних, економічних і культурних контекстах, хоча використання ірландської мови в освітніх і телерадіомовних контекстах помітно зросло.

Працює ряд ірландськомовних телестанцій, в англомовних виданнях періодично публікуються колонки ірландською мовою, а радіостанції для отримання ліцензії на мовлення повинні вести щотижневі програми ірландською мовою [69, с. 1–2].

Крім того, закон про офіційні мови 2003 року надав громадянам Ірландії багато нових прав щодо ірландської мови, включно з використанням ірландської під час судових розглядів [59].

Великий вплив на мовну нерівноправність має той факт, що ірландська мова протягом тривалого часу не була офіційною мовою країни [72, с. 1097].

В результаті, ірландська мова залишається мовою повсякденного спілкування переважно в сільській місцевості, зокрема на західному узбережжі острова, де проживають спільноти, які говорять ірландською як рідною мовою. Натомість, англійська функціонує як мова офіційного спілкування.

2.2 Явище інтерференції в умовах сучасної мовної ситуації на острові Ірландія

Сучасна мовна ситуація на острові Ірландія характеризується як багатокомпонентна, багатомовна та демографічно нерівномірна, з різним статусом мов, що її утворюють [2, с. 54]. Це зумовлюється існуванням трьох діалектних зон на півдні й південному заході (мунстерська), заході Ірландії (коннахтська), а також на півночі Ірландії та в Ольстері, і функціонуванням англійської мови в межах цих діалектів.

Чіткого розмежування англійської мови в Республіці Ірландія і в Північній Ірландії немає, адже для багатьох діалектів притаманні однакові особливості, зумовлені загальними закономірностями розвитку мови та історичними факторами.

Однак, деякі соціально-історичні умови спричинили ряд відмінностей. До таких передумов можемо віднести колонізацію у XVII столітті провінції Ольстер, більшість з графств якої утворюють сучасну Північну Ірландію. В результаті, землі ірландців перейшли до англійських та шотландських поселенців. Оскільки кількість шотландців переважала, вплив шотландських діалектів на формування діалектів Північної Ірландії був більшим.

Дж. Харріс [42, с. 133] вбачає схожість між ірландською англійською і північноамериканською. На думку автора, це зумовлено подібними історичними передумовами, зокрема аналогічністю діалектів, що виникли в результаті контактів ірландців з носіями англійських і шотландських діалектів, та діалектів північноамериканських поселенців. Крім того, окремо автор зазначає роль міграції ірландців в Північну Америку. Таким чином, Харріс приходить до висновку, що ірландський та американський варіанти англійської мови мають схожі мовні риси, характерні для ранньоанглійського періоду, які поступово вийшли із вжитку в британському варіанті англійської мови [2, с. 56].

Як стверджує У. Вайнрайх, коли мовний контакт відбувається в масштабі великої групи населення, то «проявляються соціально обумовлені мовні процеси, характерні для групи людей в цілому» [5, с. 25–60].

Сліди ірландської інтерференції в англійській мові прослідковуються на різних мовних рівнях, в лексиці, граматиці чи вимові. За словами Генрі, «деякі терміни, знайдені в найдавнішому шарі ірландської мови, перейшли в англо-ірландську та англійську мову» [44, с. 158].

Крім того, певні характеристики в англійській мові, вперше приписані ірландцям, тепер можуть відноситися до архаїчної англійської. Це пояснюється тим, що думки експертів з цього приводу розходяться. Як зазначають науковці, «в деяких випадках лексичні форми є результатом запозичень з ірландської, тоді як в інших випадках вони можуть бути наслідком збереження архаїчних форм» [68, с. 107].

Лексичні одиниці, які спочатку належали до ірландської мови, можна помітити в лексиці багатьох сфер в англійській мові. Частіше приклади зустрічаються в розмовній мові повсякденного спілкування, адже, за словами Харріса [42, с. 39], «письмова модель певною мірою не відрізняється від стандартної британської англійської». Наприклад, ірландські слова привітання, побажання та прощання використовуються на острові навіть серед англомовного населення. Зокрема, *failte* (англ. welcome), *slainte* (англ. health), *tabhair aire* (англ. take care).

Однак деякі риси ірландського впливу зберігаються в писемній мові, а також продовжують функціонувати словникові одиниці з ірландської мови, які посиляються на місцеві звичаї та інституції [42, с. 39].

Коли ірландці згадують державні інститути та установи, вони вживають оригінальне слово з ірландської мови, уникаючи англійських відповідників. У такий спосіб в ірландському варіанті англійської мови існують такі слова, як *taoiseach* [73] в значенні *прем'єр-міністр*, або *dáil* [73], що означає *парламент*. І хоча «розмовна англійська, як правило, відповідає нормам письмового стандарту в питаннях граматики та лексики» [42, с. 133], існує багато винятків, як у випадку зі словами *taoiseach* або *dáil*, які посиляються на національні інститути, названі відповідними ірландськими словами.

В окремих випадках слова, ідентичні в ірландській та британській англійській мові, мають дещо інше значення. Наприклад, англ. *evening* (*вечір*) означає період *після обіду та вечір* [50] в Ірландії, або англ. *up above* (*зверху*) позначає напрям *на південь* [51] в ірландській англійській мові [68, с. 108].

Деякі англійські слова мають ірландське походження і навіть поширилися у формі запозичень на інші мови. Наприклад, *hooligan*, *limerick*, *clann*, *galore* тощо.

Крім того, аналіз англійської мови в Ірландії дозволяє говорити про таке цікаве явище, як калькування конструкцій ірландської мови [2, с. 56]. Ця

проблема стала об'єктом дослідження в працях багатьох науковців (Дж. Л. Каллен, А. Блісс та ін.).

Під калькою (від фр. *calque* — «копія, наслідування») вчені розуміють «вид мовного запозичення, утворення нового фразеологізму, слова або нового значення слова через буквальний переклад відповідного іншомовного елемента» [9, с. 8–13].

Дехто з науковців стверджує, що кальковані конструкції з ірландської мови (або ірландизми) є соціально маркованими, вони характерні лише для мовлення білінгвів, які відносяться до сільських мешканців, і практично не зустрічаються ні в авторському мовленні, ні в мовленні монолінгвів, які належать до вищих соціальних груп [2, с. 56–57].

Однак, в ірландському варіанті англійської мови є поширеним калькування стійких виразів і словосполучень.

Вплив ірландської мови на граматичний рівень ірландського варіанту англійської мови, на думку Дж. Л. Каллен [52, с. 15–20] проявляється в утворенні дієслівних форм.

Оскільки англійська та ірландська мови належать до різних мовних сімей, одна з основних граматичних відмінностей між ними полягає в порядку слів у реченні та відмінностях у конструкціях. Відповідно, всі ці відмінності проявляються у впливі ірландської мови на англійську.

Лінгвістичні відмінності на фонологічному рівні простежуються між зонами відповідно до поділу острова на Північну Ірландію та Республіку Ірландія. Вони зумовлені впливом шотландської мови у Північній Ірландії та гельської мови у Республіці Ірландія.

Отже, при дослідженні ірландського варіанту англійської мови та умов контактування двох мов Ірландії необхідно враховувати соціально-економічні і соціально-історичні фактори, які відіграли визначальну роль у розвитку мовної ситуації.

2.3 Національні особливості ірландських англомовних художніх творів

З огляду на вищенаведені чинники, що впливали на розвиток мовної ситуації, поняття англо-ірландської літератури було предметом обговорень європейських літературознавців впродовж десятиліть.

Ірландський поет, прозаїк і критик Шеймус Дін зазначає, що при визначенні національного статусу того чи іншого письменника важливою є не так тема його творів, як «ідея Ірландії» [52, с.15–20]. Так, Дін не розглядає Лоренса Стерна чи Роберта Грейвза, ірландців за походженням, як ірландських письменників, оскільки їх зв'язок з Ірландією не відображений у їх творчості, яка більш відповідає англійській літературній традиції.

«Ідея Ірландії» в літературі напряму пов'язується з ірландською національною ідентичністю. Незважаючи на репресії, яких зазнавала ірландська мова в період панування Британської імперії, літературні твори зберегли свої особливості, які дозволяють розрізняти та відносити англомовні твори до набутків ірландської літератури.

До прикладу, вивчення ірландських віршів англійською мовою показує, що дві мови співіснували та впливали одна на одну. Вплив мовної близькості помітний не лише у введенні в поезію «нестандартної» місцевої лексики, а й у проникненні традиційної ірландської метрики [65].

Англо-ірландський стиль досяг апогею свого вираження у творах Свіфта, Голдсмита, Шерідана та Берка. Як зазначає Ш. Дін, саме зі Свіфта починається англо-ірландська література. І там, де починається Свіфт, додає він, з Берком сягає завершення формування англо-ірландської культурної та літературної ідентичності. Усі ці письменники творили у сфері англійської літератури та — за винятком Голдсмита — політики, але через ірландське походження та статус меншини серед переважно католицького населення Ірландії займали неоднозначне становище як в англійському, так і в ірландському суспільстві. Цей

факт породив подвійність у їхній мові, яка виявлялася у тонкому почутті іронії в сатирах Свіфта та блискучій словесній вправності Шерідана [65].

У творчості англо-ірландських письменників яскраво прослідковується почуття ностальгії за втраченим традиційним світом, що інколи надає творам трагічну ноту.

До прикладу, твори Берка про Ірландію відображають стурбованість, головним чином, полегшенням долі католиків. Він засуджував те, що бачив як несправедливість, корупцію та погане управління, але діагностував це як локальні явища.

Політичний памфлетизм і політична сатира були поширені в останні десятиліття XVIII століття. Зокрема, книга Вулфа Тоуна «Аргумент від імені католиків Ірландії» (1791) не лише переконала свою цільову аудиторію підтримати скасування антикатолицьких кримінальних законів, але й робила це із запалом і дотепно. Щоденники та мемуари Тоуна, опубліковані посмертно в 1826 році, також зберігають безпосередність їх оригінальної композиції; вони мають легкість і вигляд самоприниження, що здобуло їм заслужене місце не лише в ірландській літературній історії, але й серед видатних мемуарів XVIII століття [65].

Ірландська національна ідентичність прослідковується в літературних творах періоду еміграції. Значна кількість англійських та американських письменників XIX-XX століть мають ірландське походження. Серед них вищезгадані Дж. Свіфт, О. Голдсміт, Р. Б. Шерідан, а також Т. Мур, М. Еджворт та ін.

Тема еміграції яскраво прослідковується в творчості ірландського письменника Дж. Джойса. Його збірка «Дублінці», зокрема оповідання «Аравія» та «Евеліна», зображує подорожі, результатом яких є розчарування, сумніви та рішення героїв повернутися туди, звідки почався їхній шлях, і залишитися на рідній землі.

Видатна ірландська романістка Марія Еджворт однією із перших описала тему складної історичної долі Ірландії. Її твори зображують буйних і незалежних героїнь у безладних, але завжди барвистих сюжетах, рясно доповнених антикварними та історичними думками. Еджворт висвітлювала рішучий ірландський націоналізм і була прихильницею емансипації католиків в Ірландії, обіцяної під час унії в 1800 році, але не наданої до 1829 року. Подорожі письменниці до Франції та Італії зробили її літературним феноменом на континенті. Серед найвідоміших творів виділяємо: «Замок Рекрент» (1800), «Місіонер» (1811), «Белінда» (1801), «Орландіно» (1848) тощо.

Роман «Замок Рекрент» Марії Еджворт — це іронічне трактування життя англо-ірландського маєтку в часи політичної нестабільності. Роман був інноваційним у використанні діалекту та місцевості, а також у зображенні ірландських католиків як центральної частини оповіді. Як перший регіональний роман на Британських островах, він мав величезний вплив на творчість інших письменників та поетів того часу.

Вияви націоналізму виявилися і в період Великого голоду. У 1842 році з метою відродити інтерес до ірландської історії за ініціативи двох католиків та протестанта почала виходити газета *The Nation*, де публікувалися націоналістичні балади та обговорювалися політичні проблеми дня.

Найвидатнішим поетом, який публікувався в газеті *The Nation*, був Джеймс Кларенс Менган. Велика частина роботи поета складалася з перекладів або трактувань поезій, які з'являлися іншими мовами, але він також займався тогочасними проблемами, зокрема голодом, у мелодраматичному, напруженому та часто хворобливому стилі. Серед найбільш відомих віршів: версія ірландської пісні «*Róisín dubh*» («*Dark Rosaleen*») та «*Siberia*» — алегорична поема про голод. Ірландський письменник Джеймс Джойс вважав Менгана «найвизначнішим поетом сучасного кельтського світу» [65].

Оскільки національні риси ірландської літератури закладені насамперед в героїчному епосі, міфологічні мотиви прослідковуються в творчості багатьох поетів та письменників, серед яких Дж. Джойс, В. Б. Йейтс та ін.

Ірландська література наповнена специфічними, притаманними місцевості та звичаям, реаліями. Так, в творчості С. Беккета знаходимо описи околиць Дубліна і західної Ірландії. А Дублін в романі Дж. Джойса «Улісс» (1920) відповідає топографічним картам років, коли був написаний. Таким чином, події, описані в романі, набувають реалістичності завдяки використаним ономастичним реаліям та топонімам.

Таким чином, з розглянутого вище можна дійти висновку, що англо-ірландська література характеризується ідеями національної ідентичності, відображає ментальність ірландців та зберігає національні традиції, що дозволяє вирізняти англomовні твори з-поміж інших та відносити їх до ірландської літератури.

2.4 Програма і методика дослідження способів перекладу художніх текстів та їх українськомовних перекладів

Переклад художньої літератури відрізняється від перекладу інших типів текстів та потребує від перекладача не лише досконалого володіння мовами оригіналу і перекладу, але й творчого підходу та вміння адекватно вживати перекладацькі трансформації, щоб найбільш точно передавати суть тексту оригіналу.

О. О. Селіванова зазначає, що трансформація — це основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [27, с. 536].

Так, трансформації при перекладі можна визначити як міжмовні перетворення, перебудову елементів тексту-оригіналу, перевираження змісту чи перефразування задля досягнення перекладацької еквівалентності [1, с. 131].

Вчені пропонують класифікації за різними принципами та характеристиками.

Так, на думку А. М. Фітерман та Т. Р. Левицької, функціонують типи перекладацьких трансформацій [1, с. 131]: граматичні (перестановки, опущення і додавання, перебудови та заміни пропозицій), стилістичні (синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші види заміни) та лексичні (заміна і додавання, конкретизація і генералізація понять).

А. Д. Швейцер виділяє чотири типи перекладацьких трансформацій: трансформації на стилістичному рівні, референційному та прагматичному рівнях, а також трансформації на компонентному рівні, де маються на увазі різні види заміни як на лексичному, так і на граматичному рівнях [1, с. 131].

В працях іноземних лінгвістів також знаходимо прийоми, які варто використовувати під час перекладу. Так, Ж. Дарбельне і Жан-Поль Віне виділяють дві групи технічних прийомів: прийоми прямого перекладу, до яких відносяться дослівний переклад, калькування та запозичення; та прийоми непрямого перекладу, а саме: еквіваленція, транспозиція, адаптація і модуляція [18, с. 148].

Таким чином, аналіз існуючих класифікацій перекладацьких трансформацій свідчить про відсутність єдиної думки принципів класифікації трансформацій.

При визначенні перекладацьких трансформацій, які було використано для передачі ірландської мовної інтерференції на лексичному рівні в текстах українського перекладу, ми будемо враховувати існуючі трансформації на лексичному рівні.

Лексичні перекладацькі трансформації застосовують з метою адекватної передачі семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик лексичних елементів мови оригіналу у процесі перекладу [19, с. 38].

Ключовою лексичною класифікацією є поділ трансформацій на такі типи: вибір варіантного відповідника, транскодування та калькування, контекстуальна заміна [19].

Вибір варіантного відповідника передбачає пошук одного із можливих варіантів перекладу слова. При цьому надається перевага одному із значень цього слова. Наприклад, *paper* може перекладатися як папір, документ, газета, журнал чи стаття залежно від контексту.

Транскодування передбачає передання звукової та/або графічної форми слова засобами абетки мови перекладу. Виділяють чотири види транскодування: транскрибування, транслітерування, змішане та адаптивне транскодування.

Транскрибування передбачає відтворення звукової форми слова (know-how — ноу-хау, *Times* — Таймс).

Під час **транслітерування** слово відтворюється засобами графічної системи (*Illinois* — Іллінойс, *Michigan* — Мічиган).

Змішане транскодування поєднує елементи транскрибування з транслітеруванням (*codex* — кодекс), тоді як **адаптивне транскодування** передбачає адаптацію форми слова до фонетичної чи граматичної структури мови перекладу (*domain* — домен).

Калькування означає буквальний або дослівний переклад відповідного іншомовного елемента.

Трансформації генералізації та конкретизації значення є видами **контекстуальної заміни**, яка передбачає врахування контекстуального значення слова, його контексту та норм і мови перекладу під час перекладацької діяльності.

Так, **генералізація** передбачає розширення значення лексичної одиниці завдяки заміні терміна чи слова вузької семантики на слово ширшої семантики. **Конкретизація**, натомість, полягає в заміні слова широкої семантики словом з вужчим значенням.

Емфатизація значення передбачає надання слову емоційного забарвлення, тоді як **нейтралізація** передбачає заміну емоційно-експресивної одиниці тією, що передає лише логіко-понятійний зміст.

Модуляція як прийом контекстуальної заміни полягає у використанні слова, значення якого є логічним розвитком слова вихідної мови.

Як тип лексичної трансформації окремо виділяють **апроксимацію** або **наближений переклад**, що дає можливість перекладачу наблизити текст до потреб національного читача. Однак, на думку В. І. Карабана, наближений переклад відноситься до одного із прийомів перекладацької стратегії доместикації, а отже, надмірне використання даного прийому може призвести до національної культурної асиміляції [19, с.38].

Антонімічний переклад, експлікацію (описовий переклад), додавання і вилучення (опущення) слова та компенсацію В. Н. Комісаров відносить до лексико-граматичних трансформацій, які передбачають внесення додаткових слів або навпаки опущення будь-яких елементів.

Антонімічний переклад передбачає заміну форми слова в мові оригіналу на протилежну за значенням в мові перекладу [24, с. 15]. Наприклад, *impossible is nothing* (неможливе можливо).

Експлікація (описовий переклад) передбачає заміну лексичної одиниці словосполученням, що чітко пояснює її значення мовою перекладу. Наприклад, *maisonette* (квартира на двох поверхах).

Лексична трансформація **додавання** слова передбачає введення у текст перекладу нових лексичних одиниць для більш зрозумілого перекладу. Натомість, **опущення** полягає у вилученні мовного елементу при перекладі.

Компенсація — це прийом перекладу, при якому смислові та стилістичні елементи, які неможливо передати дослівно, замінюються іншими, щоб компенсувати втрачений зміст.

Перекладацький коментар як різновид міжмовних трансформацій виноситься за межі тексту у формі виноски або примітки в детальному поясненні значення, часто з посиланням на культурні аспекти.

Викладене свідчить, що для досягнення мети виконуваної нами наукової праці і перевірки сформованих у розділі теоретичних передумов необхідно сформулювати програму та методику дослідження мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в англomовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах.

2.4.1 Програма і методика дослідження мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в англomовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах

Програма експериментального дослідження мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в англomовних художніх текстах передбачала такі послідовні кроки його проведення.

1.1 Підбір джерел для формування масиву матеріалу для дослідження виявів ірландської мовної інтерференції в англomовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах;

1.2 Систематизація мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в художніх творах Дж. Джойса;

1.3 Проведення лінгвістичного аналізу експериментального матеріалу;

1.4 Установлення частотних характеристик актуалізації перекладацьких трансформацій при відтворенні ірландської мовної інтерференції в художніх творах Дж. Джойса та їх українськомовних перекладах;

1.5 Розрахунок частотності застосування перекладацьких трансформацій при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українськомовних перекладах кожного з трьох творів.

1.6 Обробка, узагальнення та оформлення результатів дослідження.

Для реалізації цієї програми виникла необхідність у розробці наведеної нижче методики, яка містить послідовності етапів і процедур дослідження.

2.1 Підбір джерел для формування масиву матеріалу для дослідження виявів ірландської мовної інтерференції в англomовних художніх текстах та їх українськомовних перекладах здійснюється відповідно до п.1.1 програми з джерел, зафіксованих у зазначених нижче формах в обсязі електронного онлайн-архіву, що містить збірку оповідань «Дублінці», романи «Портрет митця замолоду» і «Улісс» ірландського письменника Дж. Джойса та українськомовні переклади зазначених творів.

Обов'язковим критерієм добору вважається врахування історичних і соціально-історичних чинників, їх ролі у розвитку мовної ситуації в Ірландії та національної специфіки англо-ірландської літератури. Зокрема, творчість ірландського письменника Джеймса Джойса обирається з огляду на період, на який припадає, та національні особливості, втілені у формі специфічних ірландських варіацій англійської мови, особливого лексичного складу та наявних національних мотивів.

2.2 Систематизація мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в художніх творах Дж. Джойса відповідно до п.1.2 програми проводиться відповідно до класифікації, що визначає природу інтерференції на рівні лексичних засобів.

2.3 На основі лінгвістичного аналізу художніх текстів відповідно до п.1.2 програми виокремлюються запозичення, калькування конструкцій ірландської мови та зміни у значенні лексичних одиниць як вияви ірландської мовної інтерференції у творчості Дж. Джойса.

2.4 Установлення частотних характеристик актуалізації перекладацьких трансформацій при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українськомовних перекладах творів Дж. Джойса під час виконання п.1.4 програми демонструє переважання транскодування, представленого транскрибуванням та змішаним транскодуванням, калькування та перекладацького коментаря.

2.5 Проведений розрахунок частотних характеристик актуалізації перекладацьких трансформацій при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українськомовних перекладах кожного з трьох творів відповідно до п.1.5 програми доводить та підкріплює результати зазначеного вище загального аналізу частотності застосування перекладацьких трансформацій в українськомовних перекладах творчості Дж. Джойса.

2.6 Згідно з п.1.6 програми, внаслідок обробки та узагальнення результатів дослідження отримуються кількісні показники переважання мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в творах Дж. Джойса, а також кількісні показники частотності актуалізації перекладацьких трансформацій при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українськомовних перекладах творчості загалом, що окремо підкріплюється результатами кількісного аналізу кожного з творів. Узагальнені результати експериментального дослідження оформляються у вигляді відповідних таблиць і діаграм та описуються вербально.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

1. Сучасна мовна ситуація на острові Ірландія характеризується як багатокомпонентна, багатомовна та демографічно нерівномірна, що зумовлено низкою соціально-лінгвістичних та історичних чинників.
2. Ірландська та англійська мови співіснували на території Ірландії протягом усієї історії. Відповідно англійська мова Ірландії є неоднорідною за своєю структурою через постійний вплив ірландської мови. Вона має статус другої офіційної мови, хоча в сучасних умовах використовується більшістю громадян та функціонує як мова офіційного спілкування.
3. Вплив ірландської мови простежується на різних рівнях мовної структури. На лексичному рівні це проявляється у функціонуванні лексичних одиниць з ірландської мови та змінами в значенні ідентичних в ірландській та британській мовах слів. Окремо вчені виділяють калькування конструкцій ірландської мови. Відмінності на граматичному рівні виражені у функціонуванні відмінних конструкцій та порядку слів у реченні. Лінгвістичні відмінності на фонологічному рівні зумовлені впливом шотландської мови у Північній Ірландії та гельської мови у Республіці Ірландія.
4. Англо-ірландська література характеризується ідеями національної ідентичності, зокрема «ідеєю Ірландії», відображає ментальність ірландців та зберігає національні традиції, що дає можливість вирізняти англомовні твори з-поміж інших та відносити їх до ірландської літератури.
5. З метою адекватної передачі семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик лексичних елементів мови оригіналу у процесі перекладу застосовується ряд лексичних та лексико-граматичних трансформацій. Серед них виокремлюємо вибір варіантного відповідника, транскодування (транскрибування, транслітерування, змішане та адаптивне транскодування), калькування, контекстуальну заміну (генералізація,

конкретизація, емпатизація, нейтралізація, модуляція), апроксимацію (наближений переклад), а також антонімічний переклад, експлікацію (описовий переклад), додавання і вилучення (опущення) слова, компенсацію, та перекладацький коментар.

Основні положення цього розділу викладено у публікаціях автора [4; 22].

РОЗДІЛ 3. ПРОЯВИ ІРЛАНДСЬКОЇ МОВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ НА ЛЕКСИЧНОМУ РІВНІ В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ТА ЇХ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА)

Творчість Джеймса Джойса припадає на період, коли необхідність збереження ірландської мови в умовах занепаду поєдналася з інтересом письменників до ірландської мови та літератури. Його твори сповнені специфічних ірландських варіацій англійської мови, що вирізняються особливим лексичним складом, наповненим ірландськими виразами, неологізмами та каламбурами, та містять національні мотиви, які прослідковуються у рядках відомих романів та оповідань. У розділі представлено кількісний аналіз мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції у творчості Джеймса Джойса та способів їхнього перекладу українською мовою. Результати аналізу підкріплено прикладами із творів.

3.1 Творчість автора крізь призму національних специфічних ознак англо-ірландської літератури

Джеймс Джойс (2 лютого 1882 — 13 січня 1941) — один із найвпливовіших ірландських письменників ХХ століття, поет і літературний критик.

З раннього дитинства Джойс виховувався в англомовному середовищі. Його батьки були англомовними католиками, місто, де він жив, було англомовним, і освіту він здобував завжди англійською мовою, спочатку в Єзуїтському коледжі Клонгоуз Вуд, а пізніше в Дублінському університетському коледжі.

Однак відвідуючи уроки ірландської мови, Джойс захопився Ірландським літературним відродженням, рухом кінця ХІХ - початку ХХ століття, який очолили інтелектуали та науковці як з Ірландії, так і з Англії, серед яких В. Б. Єйтс, Дж. М. Сінг, леді Грегорі, Дуглас Хайд і Мод Гонн Макбрайд.

Ще будучи студентом, Джойс залишив ці уроки, оскільки в той час з підозрою ставився до націоналістичної політики навколо мови й остерігався романтичного й ностальгічного погляду на Ірландію. Проте він не хотів надто різко виступати проти палких прихильників ірландської мови чи навпаки повністю приєднуватися до мови колонізатора. Через певний час Джойс покинув країну.

У Джойса, як і у багатьох ірландців того часу, ситуація з ірландською мовою була складною. Під тиском санкцій, накладених британським урядом, ірландська мова занепала. Більшість населення перейшли на англійську, щоб отримати кращі можливості в Ірландії. Крім того, вільне володіння англійською мовою збільшувало шанси на еміграцію до Сполучених Штатів, яка була поширеним явищем в той період. Опинившись у самовільному вигнанні, Джойс вагався між збереженням мови та порятунком. Ця дилема простежується в усіх його роботах [54].

Творчість Дж. Джойса поєднує в собі літературні форми, що зберігають літературні традиції Англії та культурну спадщину Ірландії. Письменник наповнював свої твори специфічними ірландськими варіаціями англійської мови з особливим лексичним, синтаксичним та граматичним складом. Він додавав не лише просторічну ірландську лексику, але й різні характерні мовні моделі та конструкції [54].

Дж. Джойс інкорпорує в свої тексти уривки чужих, що було особливістю літератури того часу та несе в собі культурний відтінок, адже походить із більш давніх часів, а саме ірландських саг.

Наприклад, у романі «Улісс» [Ulysses] можемо віднайти цитати із поезій видатних ірландських та англійських поетів, таких як Т. Мур, Р. Кіплінг, Дж. Байрон, Дж. Гріффін, Дж. М. Сінг, В. Б. Єйтс ін., і їх тлумачення в українськомовному перекладі [Улісс].

Dear dirty Dublin — заголовок книжки ірландської письменниці леді Сідні Морган (1780—1859) і популярний в Ірландії вираз.

The joybells were ringing in gay Malahide — початок поеми «Весілля в Малагайді» ірландського поета Дж. Гріффіна (1803—1840).

In the shadow of the glen — назва п'єси ірландського драматурга Дж. М. Сінга (1871—1909).

Soggarth Aroon — пісня ірландського поета Дж. Беніма (1798—1844)

They rose in dark and evil days — з вірша «Пам'яті полеглих» (1843) ірландського поета Дж. К. Інграма (1823—1907) про повстання 1798 р.

In Inisfail the fair... — із перекладу Дж. К. Менгена (1803—1849) давньоірландської поеми «Подорож принца Альфреда по Ірландії».

Крім того, письменник додає уривки із пісень, популярних опер та оперет, а також значної кількості вуличних балад:

Welcome as the flowers in May — ірландська сентиментальна пісня.

Green above the red — назва ірландської пісні.

Has anybody here seen Kelly? — американська версія пісеньки на ірландську тему «Келлі з острова Мен» (1908).

'Twas rank and fame that tempted thee,

'Twas empire charmed thy heart — з арії кастильського короля в дії III опери «Троянда Кастилії» (1857) ірландського композитора М. В. Волфа (1808—1870).

The Night before Larry was stretched — народна ірландська балада кінця XVIII століття.

Her maiden name was Jemina Brown

And she lived with her mother in Irishtown — ірландська варіація американської балади «Джемма Браун».

the lord Harry was cleaning his royal pelt — парафраз рядка з балади-пародії ірландського сліпого вуличного співця Майкла Морана (1794—1846).

By the ass of the Dorans — алюзія на ірландську баладу про пияка, що прийняв віслиюка за свою кохану.

Garryowen — ірландська балада.

a fairy boy of eleven, a changeling, kidnapped — поширений мотив ірландського фольклору.

Skibbereen father — в ірландській баладі «Старий Скибберин» батько на чужині розповідає синові, як він покинув рідний край у дні Великого Голоду.

242 years after the deluge in the seminary instituted by Fenius Farsaigh, descendant of Noah, progenitor of Israel, and ascendant of Heber and Heremon, progenitors of Ireland — дані з міфічної ірландської передісторії, вміщеної в «Історії Ірландії» Дж. Кітінга (бл. 1570 — бл. 1644) [Ulysses; Улісс].

Творчості Дж. Джойса притаманна ще одна національна риса ірландської літератури, яка знайшла віддзеркалення у міфологічних мотивах, що прослідковуються у творах.

Так, роман «Поминки за Фіннеганом» базується на ірландській міфології, зокрема баладі про Фінна, і язичництві та відомий своїм експериментальним стилем та репутацією одного з найскладніших творів художньої літератури в західному каноні [39, с. 3]. Роман написаний специфічною мовою, яка поєднує стандартну англійську лексику з неологізмами, ірландськими виразами і каламбурами та запозиченнями з багатьох мов. Це дозволило автору досягти унікального ефекту, а сам роман став справжнім викликом для перекладачів.

Упродовж свого життя Джойс активно цікавився ірландською національною політикою та її зв'язком з британським колоніалізмом. Найактивнішу участь в політиці письменник брав під час свого перебування в Трієсті, коли писав газетні статті та читав лекції, виступаючи за незалежність Ірландії від британського панування.

Однак, і після від'їзду з Трієста Джойс продовжував висловлювати свою відданість Ірландії у наступних творах. Письменник писав про негативні наслідки британської окупації в Ірландії та прихильно ставився до спроб ірландців звільнитися від неї [34, с. 155].

Романи Дж. Джойса стосуються соціалістичних, анархістських та ірландських націоналістичних проблем [64, с. 6].

«Улісс» розглядається як роман, що критикує вплив британського колоніалізму на ірландський народ [38, с. 80–86].

У «Поминках за Фіннеганом» досліджуються суперечливі питання ірландської політики [40, с. 164–165].

Збірка «Дублінці» [Dubliners] складається з п'ятнадцяти оповідань, які зображують життя ірландського середнього класу в місті та його околицях на початку 20 століття, написані в період, коли ірландський націоналізм і пошуки національної ідентичності були на піку розквіту.

Події в збірці розвиваються хронологічно, а основна увага приділяється конкретним географічним деталям Дубліна, зокрема назвам районів, вулиць і доріг (*Baggot Street, Ballsbridge, Bog of Allen, Haddington Road, Suffolk Street, O'Connell Bridge*), парків (*Stephen's Green*) та будівель (*Ballast Office, Adam and Eve's Church, the buff Mail, the Gaiety, the Mansion House*) [Dubliners].

Так, жителі Дубліна відвідують справжні паби (*Davey Byrne's, Barney Kiernan's*), театри (*the Gaiety*) та магазини (*Fogarty's, Bewley's, Brown Thomas's, Drapery, Pim's, Graham Lemon's*), читають місцеву пресу (*the Herald*) згадують твори ірландських прозаїків та поетів (*The Arab's Farewell to his Steed, The Bohemian Girl* by *Balfe*) і співають справжні пісні (*I Dreamt That I Dwelt, Maritana, Silent O Moyle*), музику і слова до більшості з яких можна знайти й донині.

Крім того, більшість чоловічих та жіночих імен персонажів та просто згадуваних постатей мають ірландське походження. Наприклад, імена *Keon, Brian, Conor, Cormac, Patrick* та прізвища *Mahony, Byrne, Fogarty* тощо. [Dubliners].

Це злиття уявного й реального було настільки незвичайним та радикальним для того часу, що призвело до затримки публікації «Дублінців» на

роки, оскільки видавці й друкарі хвилювалися через судові позови з боку власників згаданих закладів [33].

Збірка має чітку структуру. Перші три оповідання викладені від першої особи та зображують дітей, тоді як наступні оповідання написані від третьої особи та розповідають про життя та проблеми молодих людей, наступні — про людей середнього віку, і, зрештою, інші три оповідання стосується громадського життя, політики, мистецтва та релігії.

Розповіді зосереджені на ідеї Джойса про прозріння (момент, коли персонаж переживає саморозуміння або осяяння, що змінює життя) і застій/параліч (Джойс відчував, що ірландський націоналізм затримує культурний прогрес, ставлячи Дублін у центр регресивного руху).

«Портрет митця замолоду» — перший роман ірландського письменника, написаний у модерністському стилі з автобіографічними елементами.

Це свого роду роман про дорослішання, який описує дитинство та юність головного героя Стівена Дедалуса та його поступове зростання до художньої самосвідомості [61, с. 47].

Головний герой роману Стівен ставить під сумнів і повстає проти католицьких та ірландських конвенцій, за якими він виріс, що завершується його самовигнанням з Ірландії до Європи.

Кожна з п'яти частин роману написана голосом від третьої особи, що відображає вік і емоційний стан його героя, від перших спогадів дитинства, написаних простою дитячою мовою, до остаточного рішення Стівена виїхати з Дубліна в Париж, щоб присвятити своє життя мистецтву, написаний незрозумілою латинською прозою потоку свідомості [54].

Так, у своєму романі Джойс поєднав потік свідомості, внутрішній монолог і акцент на психічній реальності персонажа, а не на його зовнішньому оточенні. Пізніше ці прийоми письменник більш широко розвинув у романах «Улісс» та «Поминки за Фіннеганом».

Так, вищезгаданий роман «Улісс» написаний за принципами потоку свідомості мовою, яка наповнена каламбурами, пародіями та алюзіями, що робить його одним із найвидатніших літературних творів.

Дублін, де відбуваються події роману, відповідає схемам та картам тих років, що відображено у реальних назвах та детальних описах [Ulysses]:

*In **Lower Mount street** a pedestrian in a brown macintosh, eating dry bread, passed swiftly and unscathed across the viceroy's path. At **the Royal Canal** bridge, from his hoarding, Mr Eugene Stratton, his blub lips agrin, bade all comers welcome to **Pembroke** township.*

*In **Bernard Kiernan's** licensed premises 8, 9 and 10 **Little Britain street**: in David Byrne's licensed premises, 14 **Duke street**: in **O'Connell street** lower, outside **Graham Lemon's** when ... **Elijah**, restorer of the church in **Zion**: in **Lincoln place** outside the premises of F. W .*

Таким чином, від ранніх оповідань письменника, зібраних у збірці «Дублінці», до майже багатомовної гри слів у його останній книзі, «Поминки за Фіннеганом», твори Джеймса Джойса шанують як втілення модерну в літературі. Включно з романами «Портрет митця замолоду» та «Улісс», назви творів Джойса завжди з'являлися поруч із найбільш відомими, написаними у XX столітті, книгами. Без них будь-який варіант сучасного літературного канону був би неповним. Сам Джойс давно увійшов до пантеону письменників, поряд із Чосером, Шекспіром, Мільтоном, Остін, Еліотом, Діккенсом, Гарді, Конрадом [33].

3.2 Лексичні особливості відтворення ірландської мовної інтерференції у творчості Джеймса Джойса

Проаналізувавши 460 текстових фрагментів з художніх текстів та наявних в них 724 мовних засобів прояву ірландської мовної інтерференції, ми переконалися в тому, що лексичний рівень найбільше піддається іншомовному впливу [10, с. 51–52].

Цей вплив простежується у формі запозичень, калькування слів і фраз, що призводить до появи нових лексичних одиниць, а також змін у значенні та вживанні лексичних одиниць.

За результатами проведеного дослідження можемо стверджувати, що у творах Джеймса Джойса мовна інтерференція на лексичному рівні реалізується значною мірою у формі запозичень. При цьому найвагомішу частину серед опрацьованих лексичних одиниць становлять слова та вирази на позначення реалій.

Так, за предметною ознакою можемо виокремити першу групу реалій — географічні. До них відносимо географічні об'єкти, серед яких знаходимо приклади не лише загальних понять, але й унікальних та властивих лише регіонам Ірландії.

Наприклад, **drum** або **drumlin** [Ulysses] від ірландського *droim, droimnín* позначає невеликі пагорби льодовикового походження, поширені, зокрема, в графстві Даун на півночі Ірландії [4, с. 46].

Серед інших прикладів [Ulysses]:

bog (від ірл. *bogach*) — водно-болотні угіддя;

boreen (від ірл. *bóithrín*) — вузька, здебільшого ґрунтова, сільська дорога в Ірландії;

callow (від ірл. *caladh*) — річковий луг;

lough (від ірл. *loch*) — озеро;

slieve (від ірл. *sliabh*) — гори та хребти на острові Ірландія [4, с. 46].

Окремо виділяємо групу етнографічних реалій. Серед прикладів лексичних одиниць на позначення об'єктів матеріальної культури виокремлюємо першу підгрупу, а саме — побутові реалії.

Так, у своїх роботах Дж. Джойс неодноразово вживає назви національних страв ірландської кухні [4, с. 46]:

barmbracks (від ірл. *ó bairín breac*) — різновид солодкого хліба з сухофруктами, який традиційно подають в Ірландії на Хелловін;

bonnyclabber (від ірл. *bainne clabair*) — кисломолочний продукт;

drisheen (від ірл. *drisín*) — традиційний кров'яний пудинг;

crubeens (від ірл. *crúibín*) — традиційні свинячі ніжки.

Унаслідок фонологічної та графічної адаптації іменник ірландського походження **whiskey** став зміненим варіантом *uisce beatha* [4, с. 46]. Нами помічено вживання різних форм даної лексеми: **whisky** у романі «Портрет митця замолоду» [РАУМ, с. 30] та **usquebaugh** у романі «Улісс» [Ulysses, с. 356].

Терміном **potheen** [Ulysses, с. 1078] називають традиційний ірландський напій, назва якого походить від ірландського **pota**, тобто чан, в якому традиційно дистилювали напій.

Відмічаємо також інші приклади на позначення дозвілля та вживання алкоголю: **deoc an doruis** зі значенням *door drink, last round, peloothered — drunk* [Dubliners, с. 40, 87].

Іменник **shebeen** [Ulysses, с. 571] описував паб або клуб, де алкогольні напої продавалися без ліцензії і досі характеризує місце, де можна купляти та розпивати алкогольні напої, іноді нелегально.

Приклади побутових реалій на позначення одягу включають:

ulster — довге вільне пальто з ірландського фризю або іншого грубого матеріалу, іноді з накидкою [Dubliners];

brat (від ірл. *bratt*) – плащ, мантия;

brogue (від ірл. *bróg*) — вид чоловічого взуття [Ulysses].

Крім того, іменник **trousers** має ірландське походження (від ірл. *triús, triubhas*).

З огляду на те, що творчість Дж. Джойса характеризується національними рисами ірландської літератури, в досліджуваних творах прослідковуються міфологічні мотиви, втілені у використанні міфологічних реалій. Всі вони певним чином пов'язані з відомими сагами та ірландським героїчним епосом в цілому. Зокрема, **leprechaun** (від ірл. *leipreachán*) позначає героя з ірландського

фольклору, а **Banba** (від ірл. *banba*) та **banshee** (від ірл. *bean sí*) — ірландських міфологічних фігур [Ulysses].

Окремо виділяємо слова на позначення людей та їх характеристик. Зокрема, слово **maneen** [РАУМ, с. 111] утворене за допомогою додавання зменшено-пестливого суфікса *-ín*, характерного ірландській мові, до іменника *man* [4, с. 47].

Зневажливий термін **shoneen** [Dubliners, с. 63] ірландці використовують, коли мають на увазі людину, яка наслідує англійські звичаї та поведінку. Інший зневажливий термін **jackeen** [РАУМ, с. 114] описує вихідців з Дубліна.

У романі «Портрет митця замолоду» знаходимо інші приклади: **bostoons** в значенні *rogues*, **omadhauns** (від ірл. *amadán*) в значенні *fools*, **Swaddlers** — ірландське сленгове слово зі значенням *Protestants* [РАУМ].

У романі «Улісс» Джойс використовує запозичення **kithogue** (від ірл. *ciotóg*) в значенні *left-handed person*, **acushla** (від ірл. *a chuisle*) — *darling*, **alanna** (від ірл. *a leanbh*) — *child*, а термін **gombeen** (від ірл. *gaimbín*) описує корумповану особу [Ulysses].

Варто зазначити, що письменник в своїх творах активно використовує суспільно-політичні реалії. Цей факт пояснюється історичними та соціокультурними умовами того періоду, зокрема активним рухом за відродження та незалежність Ірландії. Класифікуємо ці реалії за таким принципом [4, с. 46-47]:

1. суспільно-політичне життя:

1) політична діяльність, звання, титули:

brehon (від ірл. *breitheamh*) — суддя стародавнього ірландського права;

tanist (від ірл. *tánaiste*) — заступник вождя або релігійного лідера [Ulysses].

2) патріотичні та суспільні рухи та їх діячі:

fenian — учасник таємного революційного руху за звільнення Ірландії від англійського панування;

Orangeman — член таємного протестантського товариства, організованого в Північній Ірландії [Dubliners].

Sinn Fein — політична партія [Ulysses].

3) національні гасла та патріотичні пісні:

Eire Abu — гасло, що несе значення *Ireland to Victory* [Dubliners];

Erin go bragh — девіз на підтримку Ірландії;

Sinn Fein amhain — політичне гасло ірландських націоналістів [Ulysses].

2. військові реалії, зокрема елементи одягу та обмундирування:

caubeen (від ірл. *caibín*) — берет, частина форми ірландських полків Британської армії [Ulysses, с. 344].

3. національні символи:

Lahm Dearg Abu — емблема ірландського клану О'Ніллів;

shamrock (від ірл. *seamróg*) — трилистник [Ulysses].

Однак, за результатами проведеного аналізу найбільшу кількість реалій становлять ономастичні.

Серед антропонімів виділяємо значну кількість чоловічих і жіночих імен (*Dignam, Dillon, Magee, Paddy, Patrick, etc*) та прізвищ (*Burns, Colgan, Holohan, Kearns, Kelleher, Kernan, MacCabe, MacHugh, MacDowell, MacMahon, Lenehan, O'Hanlon, O'Callaghan, O'Molloy, etc*) ірландського походження [Dubliners; PAYM; Ulysses].

Використані письменником топоніми можемо класифікувати у такий спосіб:

1. найменування географічних об'єктів:

- річки: *Anna Liffey (lough Liffey), Barrow, lough Ennel, lough Neagh, lough Ovoca, Shannon;*
- гори: *Carrantuohill, Croagh Patrick, the Mournes, Slievemargy, Slieve Aughty, Slieve Bloom, Slieve Beagh, Slieve Bernagh, the Sperrins;*
- острови: *Inishark, Inishboffin, Inishturk;*
- інше: *Clonmacnois, Glen Inagh* [Dubliners; PAYM; Ulysses].

2. адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів:

- провінції, міста, передмістя: *Armagh, Clonsilla, Connacht, Dundrum, Enniscorthy, Leinster, Limerick, Loughlinstown, Sandycove, Sandymount, Stillorgan, Tullamore, Tuam;*
- селища та села: *Oughterard, Skerries, Borris-in-Ossory* [Dubliners; PAYM; Ulysses].

3. райони та вулиці міста:

Balbriggan, Ballymun, Chapelizod, Drumcondra, Dundrum, D'Olier Street, Grafton street, Grantham street, Harcourt street, Heytesbury street, Holles street, O'Connell street, Shanganagh, Sluagh na h-Eireann, Sraid na Breataine Bheag [Dubliners; PAYM; Ulysses].

4. будівлі та установи:

buff Mail, Castleconnel rapids, Rathdown Union Workhouse at Loughlinstown, Tullamore jail [Dubliners; PAYM; Ulysses].

5. крамниці та місця відпочинку:

- паби: *Dan Burke's, Davey Byrne's, Cassidy's, Kavanagh's, Mooney's;*
- крамниці: *Bewley's, Brown Thomas's, Drapery, Fogarty's, Graham Lemon's, Pim's;*
- театри: *the Gaiety, Harp theatre, Queen's theatre* [Dubliners; PAYM; Ulysses].

Як зазначалося раніше, Дж. Джойс вживає топоніми з надзвичайною конкретикою та відповідно до тогочасних карт, що наближує події, описані в творах, до реальності.

До окремої групи ономастичних реалій відносимо назви творів літератури та мистецтва, а також періодичних видань. Наприклад, місцеві газети ***Cork Examiner, Dublin Penny Journal, Enniscorthy Guardian, the Herald, Irish Catholic, Northern Whig*** [Dubliners; PAYM; Ulysses].

Аналізуючи художні твори Джеймса Джойса та лексичні особливості ірландської мовної інтерференції, що реалізуються там у формі запозичень, не можемо не зазначити вигуки, які становлять окрему категорію.

Так, знайдено типові приклади лексичних одиниць з розмовної мови щоденного спілкування. Зокрема, ірландські слова-вигуки привітання, побажання та прощання, які можна почути навіть серед англomовного населення на острові [4, с. 47]:

Beannacht libh в значенні *goodbye* [Dubliners, с. 109];

Failte в значенні *welcome*;

Cead Mile Failte в значенні *One hundred thousand welcomes*;

Slainte під час тосту в значенні *health*;

Slain leat в значенні *goodbye for now/safety with you* [Ulysses].

Також нами виокремлено часте використання емоційних вигуків для вираження різного роду почуттів.

Наприклад, вигук на позначення здивування ***musha*** використовується ще в кількох інших варіаціях: ***wisha, 'usha*** [Dubliners].

Ay bedad та ***bedad*** [PAYM] як евфемізми *by dad, by God* є прикладами лайливої лексики в ірландській мові. Такого ж значення набуває використаний в романі «Улісс» евфемізм ***begob*** [Ulysses, с. 20].

Використана автором сленгова лайка **feck** в значенні *oops, darn, goddammit* є поширеною в сучасній ірландській англійській мові для вираження недовіри, здивування, болю, гніву чи презирства.

Серед інших прикладів: **rameis** в значенні *nonsense*, **ochone** — вигук для вираження жалю чи горя [Ulysses].

У процесі аналізу нами помічено й інші поодинокі приклади запозичень, представлених різними частинами мовами та з різним значенням, які не підпадають під вищенаведені семантичні групи.

Так, **galore** походить від ірландського *go leor*, позначаючи велику кількість (*large number, a lot*), і датується початком XVII століття.

Знайдено кілька прикладів частки, що увиразнює значення. Наприклад, **inyah** [Ulysses, с. 785] та **yerra** [PAYM; Ulysses] в значенні *really*, **musha** [Dubliners] — *indeed*.

Серед інших прикладів:

agus (від ірл. *ocus*) в значенні *and*;

Bi i dho husht — *be quiet*;

blarney — *flattery, sweet talk*;

smithereens (від ірл. *smidiríni*) — *small fragments, atoms* [Ulysses].

Лексема **gob, gobbing** (від ірл. *gob*) [Ulysses, с. 788] позначає *mouth* та вживається у романі у дієслівній формі.

Крім того, ірландській мові притаманна архаїчна форма **'tis**, яка є скороченням від *it is*. Допускається також подвійне скорочення **'tishn't** замість *it is not*.

'tis *pity...*

'tis *so bad...*

'Tis *a merry rogue.*

'Tis *the hour, methinks* [Ulysses].

Використання займенника **ye** в Ірландії є регіональним діалектом, що датується початком XVIII століття та вважається маркером традиційної ірландської культури та ідентичності.

Протягом багатьох століть в мові існували займенники **thou** та **thee** для однини, тоді як **ye** та **you** вживалися для позначення множини. Пізніше числове розрізнення змінилося різницею в контексті: **thou** та **thee** — в неофіційному мовленні, під час спілкування з дітьми або людьми нижчого соціального становища; **ye** та **you** — з метою продемонструвати ввічливість чи виразити повагу.

Наразі використання займенника **ye** зустрічається в деяких регіонах Ірландії та використовується як у формі однини, так і в множині.

"D'ye know what, Tom, has just occurred to me? [Dubliners, c. 89]

Leave ye fraction of bread to them that live by bread alone.

See ye here [Ulysses].

Крім того, помічаємо, що автор використовує цей займенник в окличних реченнях, підсилюючи звертання:

Depart from me, ye cursed, into everlasting fire! [PAYM, c. 299]

Down, ye dogs! Lie down, ye curs! [Dubliners, c. 70]

Подібний йому архаїчний займенник **yous** (або **youse**, **youz**, **yez**, **ye's**, etc) також знаходимо в одному із романів Дж. Джойса:

*He said **yous** so softly that it passed unnoticed and he never drank anything stronger than milk for his voice's sake [Dubliners, c. 76].*

***Yous** join **uz** [Ulysses, c. 779].*

У реченні **Yous join uz** помічаємо також діалектну форму **uz** займенника **us**. Однак дану особливість вживання можна почути не лише в регіонах Ірландії, але й деяких частинах Шотландії та Англії.

Результати проведеного дослідження творчості Дж. Джойса дозволяють виділити збереження конструкцій ірландської мови, яке в свою чергу призводить до появи нових лексичних одиниць та конструкцій.

Візьмемо для прикладу конструкцію **at all at all**, яку Дж. Джойс використовує в одному із своїх романів [Ulysses, с. 798]:

*Where were you **at all at all**?*

Англійському *at all* відповідає ірландське *ar bith*, однак особливістю ірландської мови є таке цікаве явище як редуплікація, що виражається у подвоєнні основи слова або цілого слова. У результаті, підсилене ірландське *ar chor ar bith* породжує вжиту письменником форму *at all at all* [4, с. 47].

Подібним чином подвоюється фраза *to be sure*, утворюючи конструкцію **to be sure to be sure**. Відповідно у цьому контексті вона набуває не звичного значення *certainly*, а вживається зі значенням *in case*.

З огляду на те, що в ірландській мові не існує прямих відповідників англійському *yes* та *no*, мовці повторюють дієслово, використане в запитанні, у стверджувальній чи заперечній формі.

— *Are you a medical student, sir? the old woman asked.*

— **I am** [Ulysses, с. 23].

Їх вживання не обмежується лише дієсловом *to be*, а поширене і з іншими допоміжними дієсловами, такими як *to have* чи *to do*, часто для інтенсифікації значення:

*I had more respect for the scouring brush, **so I had*** [Ulysses, с. 823].

В ірландській мові існує два еквіваленти англійського дієслова *to be*: власне теперішній час («*aimsir láithreach*») та теперішній час на позначення повторюваних дій («*aimsir ghnáthláithreach*»).

Таким чином, англійському *you are (now or generally)* відповідає *tá tú*, а *you are (habitually)* — *bíonn tú*.

Збереження цієї відмінності, притаманної ірландській мові, призвело до калькування і появи в результаті конструкцій **do be** та **does be**, утворених шляхом поєднання дієслова *to be* та допоміжного *do*.

Знаходимо кілька прикладів в досліджуваних романах [Dubliners; Ulysses]:

*One of them mots that **do be** in the packets of fags Stoer smokes that his old fellow...*

*...like the drouthy clerics **do be** fainting for...*

*And who is the gentleman **does be** visiting there?*

*I know you're a friend of his, not like some of the others he **does be** with.*

Відповідне вживання цих конструкцій в англійській мові зумовлюється географічним поширенням. Хікі [46] підсумовує їх появу як «конвергенцію з англійською мовою в південних ірландських графствах та можливим впливом ольстерської діалектної області».

Так само з'явилася ще одна конструкція, яка передбачає додавання **after** до теперішнього тривалого часу (дієслово із закінченням -ing) і за значенням наближено дорівнює Present Perfect у стандартній англійській мові. Конструкція виникла в результаті калькування ірландського вживання складних прийменників *i ndiaidh* та *tar éis* (éís).

*This boy is **after** saying a bad word [PAYM, с. 239].*

*Sure I'm **after** seeing him...*

*I'm **after** having...*

*You're **after** hitting me [Ulysses].*

До іншої групи відносимо англомовні лексичні одиниці, які в процесі інтерференції зберігають своє архаїчне значення чи набувають нового. Хоча ці слова можуть походити з інших мов або мати спірне чи невідоме походження, їх використання в унікальному для Ірландії значенні, розглядається як характерне для ірландської мови.

Візьмемо для прикладу іменник **evening**, який в ірландській мові описує період дня після опівдня і до пізнього вечора, на відміну від вужчого значення, якого набуває в англійській мові. Це пояснюється функціонуванням в ірландській мові єдиного слова *tráthnóna* для позначення часу після опівдня. В англійській мові натомість існують два поняття *afternoon* та *evening*, що дозволяє більш чітко розмежовувати періоди дня.

Іншим прикладом може слугувати слово **crack**, запозичене з ірландського *craic*, з унікальним для Ірландії значенням *fun, good time*.

Дієслово **leave** в ірландському варіанті англійської мови набуває значення *to accompany*.

Точне походження дієслова **bother** невідоме, але за однією із версій пов'язується з ірландським *bodhair* (*noise*), *bodhram* (*to deafen, annoy*). Відповідно, в контексті слово набуває такого ж значення:

*Deaf, **bothered**. But perhaps he has wife and family waiting, waiting Patty come home.*

*...he whispered, bald and **bothered**,.. [Ulysses]*

Фразове дієслово **give out** набуває унікального значення *to complain about something, tell off*.

Слово **fierce** ірландці вживають у значенні *very* та *extremely*. Знаходимо підтвердження в романі:

*Man, now **fierce** angry, strikes... [Ulysses]*

Вираз **in it** можемо віднайти у значенні *there*, що пов'язується з ірландським відповідником *ann*, який має обидва значення.

*...and the glare of the rock standing up **in it** like a big giant... [Ulysses, c. 1250]*

*But God was not **in it** of course when they stole it. [PAYM, c. 54]*

Відомим є ірландський вираз **soft day**, який описує властиву острову погоду, а саме тривалий густий дрібний дощ. Цей дощ надто сильний, щоб класифікувати його як туман, однак він не падає на землю важкими краплями, а ніби ширяє і затримується в повітрі. Подібні дні трапляються регулярно в місцевості, де атлантичні тумани огортають гори вздовж скелястого узбережжя Ірландії.

Особливо часто цей вираз вживається як вітання, слугуючи констатацією чи підтвердженням погоди у дощові дні:

— **Soft day, sir John! Soft day, your honour!** [Ulysses, c. 55]

У деяких діалектах поширене використання **so** для інтенсифікації значення та наголошення, що особливо помітно у раніше згаданих конструкціях, які є альтернативами англійським *yes* та *no* в ірландській мові:

*By Jesus, I'll crucify him **so** I will.*

*I'll have him summonsed up before the court, **so** I will.*

*I had more respect for the scouringbrush, **so** I had.*

*I'd train him by kindness, **so** I would. [Ulysses]*

Now часто використовується в кінці речень або фраз, завершуючи висловлювання, однак не має жодного видимого значення. Хоча це використання є універсальним серед англійських діалектів, але частіше зустрічається саме в ірландському варіанті англійської мови. Наприклад:

*Well **now**, that is interesting!*

*Well **now**, that's all right [PAYM].*

*Goodbye **now** [Ulysses].*

До лексичних одиниць, які в результаті інтерференції набувають нового значення, відносимо сленгові слова та вирази з унікальним для ірландців значенням.

Так, герой роману «Улісс» використовує фразу ***Ireland beyond the sea***, маючи на увазі Америку.

*We have our greater **Ireland beyond the sea** [Ulysses, c. 599].*

Вираз ***decent skin*** характеризує порядну людину.

*Ah, poor Joe is **a decent skin**, said Mr. O'Connor [Dubliners, c. 65].*

Слово ***yoke*** — ірландський сленг-відповідник *thingamajig*, що вживається для найменування предмету, назву якого неможливо пригадати в момент мовлення. Крім того, воно може вживатися в еквівалентному значенні *thing*.

Таким чином, за нашими підрахунками в опрацьованих творах Джеймса Джойса ірландська мовна інтерференція на лексичному рівні реалізується переважно у формі запозичень, що становить 96.8% від загальної кількості. Лексичні одиниці, які в процесі інтерференції набувають іншого значення

складають 1.8%. Калькування конструкцій ірландської мови представлено 1.4% від загальної кількості.

Для кращої візуалізації результатів представимо отриману інформацію у вигляді діаграми (рисунок 3.1):

Мовні засоби вияву ірландської мовної інтерференції у художніх творах Джеймса Джойса

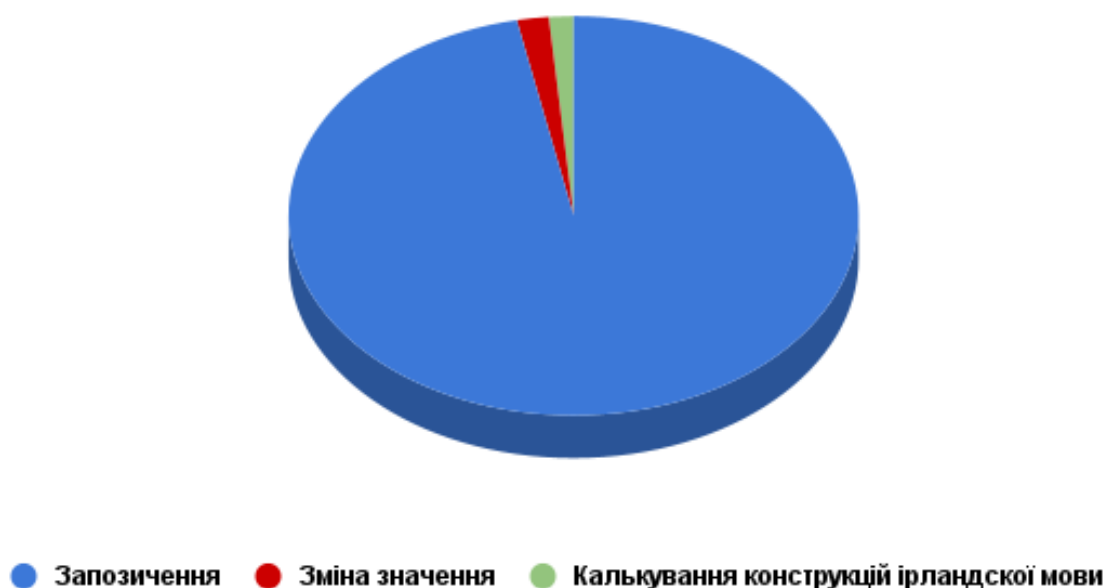

Рисунок 3.1 Узагальнена діаграма засобів вияву ірландської мовної інтерференції у художніх текстах на основі романів «Улісс», «Портрет митця замолоду» та збірки оповідань «Дублінці» Джеймса Джойса

Окремо варто зауважити, що 88% з 96.8% використаних автором запозичень представлені різного виду реаліями, тоді як решту складають запозичення інших тематичних груп.

3.3 Частотність перекладацьких трансформацій при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українськомовних перекладах творчості Джеймса Джойса

Проаналізувавши 460 текстових фрагментів, зокрема наявних там 724 мовних засоби прояву ірландської мовної інтерференції, та способи їх відтворення в українськомовних перекладах збірки оповідань «Дублінці» та

романів «Портрет митця замолоду» і «Улісс» Джеймса Джойса, ми виявили головні трансформації, що застосовувалися для перекладу цих засобів: транскрибування (47.3%), калькування (19.3%), змішане транскодування (12%), перекладацький коментар (5.7%), емпатизація (4%), відповідник (2.6%), опущення (2.2%), вибір варіантного відповідника (2%), наближений переклад (1.5%), експлікація (1%), адаптивне транскодування (0.9%), генералізація (0.8%), конкретизація (0.4%), транслітерація (0.3%).

Результати відображено у діаграмі нижче (рисунок 3.2):

Стратегії перекладу мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в українськомовних перекладах художніх творів Джеймса Джойса

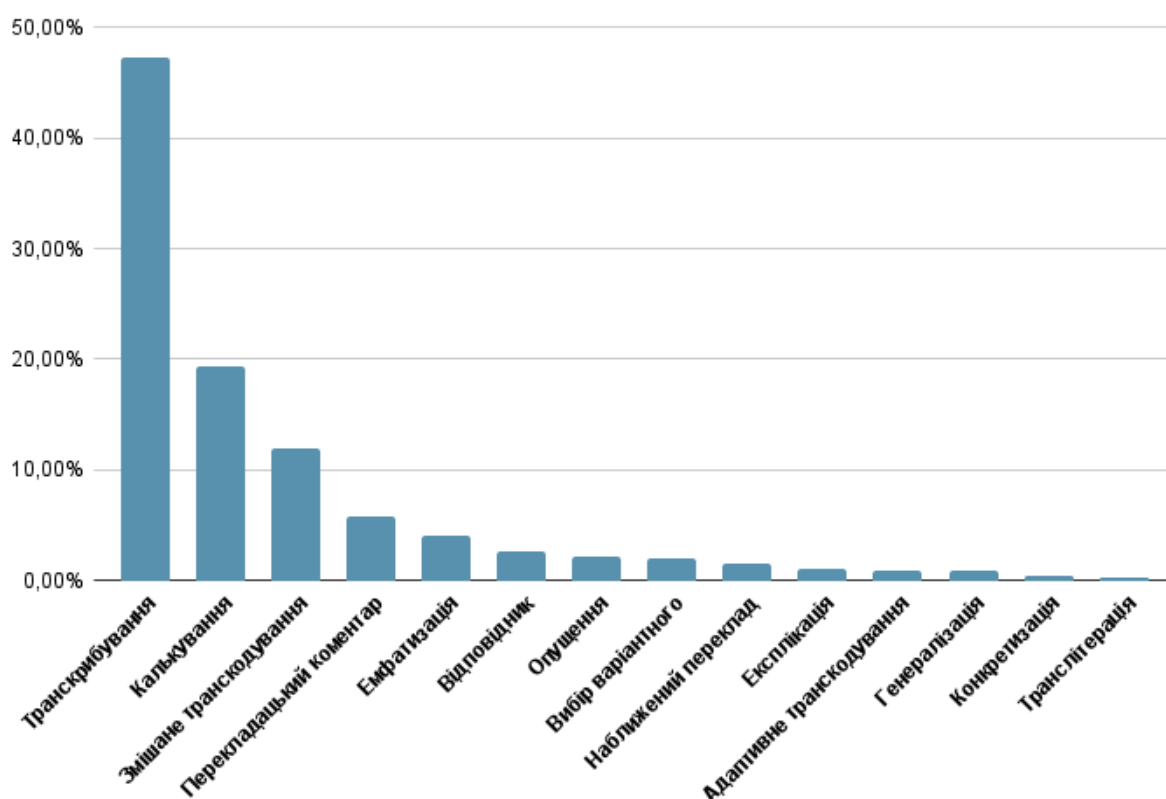

Рисунок 3.2 Узагальнена діаграма перекладацьких трансформацій, уживаних для відтворення мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції українською мовою в творах Джеймса Джойса

У наступних підпунктах цього підрозділу детальніше розглянемо використані перекладачами трансформації та проаналізуємо частотність їх вживання на основі прикладів з творів.

3.3.1 Перекладацькі трансформації при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українському перекладі збірки оповідань «Дублінці»

За результатами проведеного нами кількісного аналізу в українськомовному перекладі збірки оповідань «Дублінці» застосовуються перекладацькі трансформації: транскрибування (37.8%), калькування (16.9%), змішане транскодування (14.8%), перекладацький коментар (7.4%), емфатизація (6%), вибір варіантного відповідника (5.4%), генералізація (3.4%), експлікація (2.7%), адаптивне транскодування (1.4%), опущення (1.4%), еквівалентний відповідник (1.4%), конкретизація (0.7%) та транслітерація (0.7%).

Проілюструємо частотність використання трансформацій у діаграмі (рис.3.3):

Стратегії перекладу мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в українськомовному перекладі збірки оповідань «Дублінці»

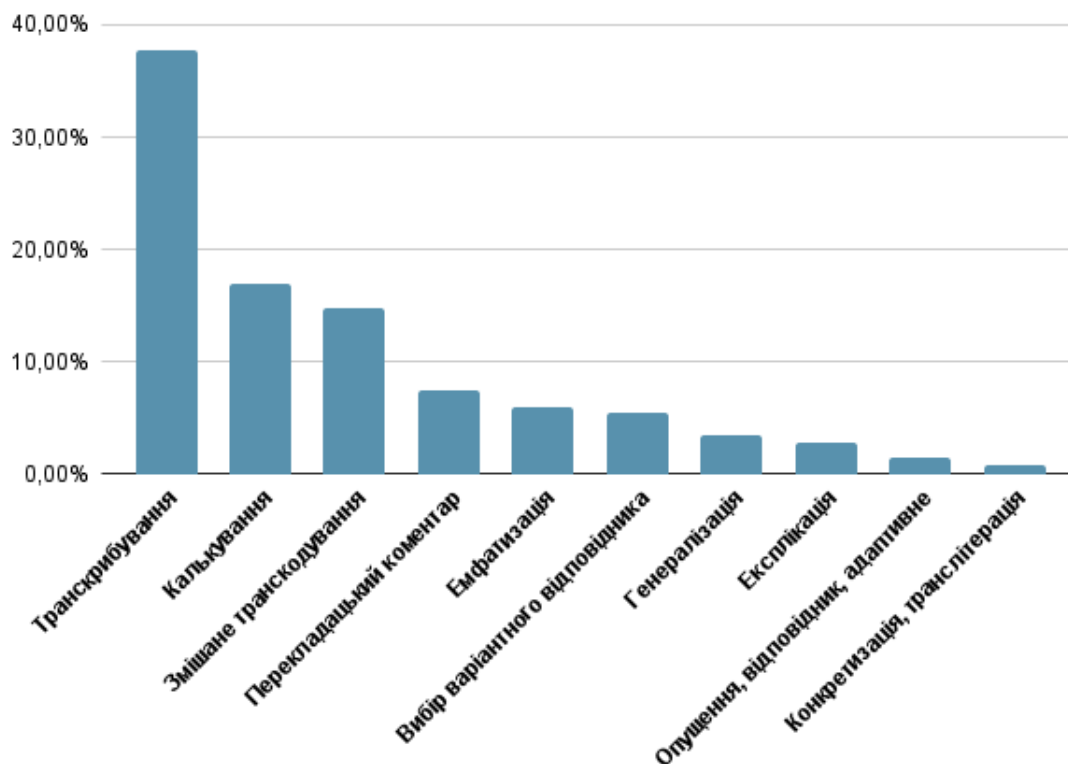

Рисунок 3.3 Узагальнена діаграма перекладацьких трансформацій, уживаних для відтворення мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції українською мовою в збірці оповідань «Дублінці»

Як показало наше дослідження, найбільша кількість прикладів з вибірки перекладена шляхом транскрибування (37.8%) та змішаного транскодування (14.8%). Наприклад:

*With Leo **Dillon** and a boy named **Mahony** I planned a day's miching* [Dubliners, с. 8]. — *З Лео **Діллоном** та з хлопчиком на ім'я **Маоні** ми запланували одноденний прогул* [Дублінці, с. 8].

У цьому реченні під час перекладу антропоніма **Dillon** — **Діллон** передано одночасно звукову та графічну форму, а отже застосовано спосіб змішаного транскодування. Натомість, під час відтворення **Mahony** у мові перекладу застосовано транскрибування.

Крім того, одним із найуживаніших є прийом калькування (16.9%). Помічаємо його застосування при перекладі ономастичних реалій:

*"What is it?" said the old man. "From the **Black Eagle**," said the boy, walking in sideways and depositing a basket on the floor with a noise of shaken bottles [Dubliners, с. 67]. — Що таке? – запитав старий. — Це з "**Чорного Орла**", — сказав хлопець. Бокуючи, він зайшов до кімнати й поставив на підлогу кошик, з якого почувся дзенькіт пляшок [Дублінці, с. 35].*

*Dr. Halpin, assistant house surgeon of the **City of Dublin Hospital**, stated that the deceased had two lower ribs fractured and had sustained severe contusions of the right shoulder [Dubliners, с. 58]. — Доктор Голфін, помічник головного хірурга Дублінської міської лікарні, зафіксував у потерпілої перелом двох нижніх ребер та численні забої лівого плеча [Дублінці, с. 26].*

*After the break-up at home the boys had got her that position in the **Dublin by Lamplight laundry**, and she liked it [Dubliners, с. 51]. — Після розпаду родини хлопці знайшли для неї це місце у дублінській пральні Лемплайта, і воно їй подобалося [Дублінці, с. 17].*

В українськомовному перекладі роману також наявні виноски з перекладацькими коментарями (7.4%). В окремих випадках вихідна форма слова чи фрази зберігається, натомість, додано тлумачення внизу сторінки. Проілюструємо це на прикладі:

*"**Derevaun Seraun! Derevaun Seraun!**" [Dubliners, с. 18]*

*— **Derevaun seraun! — Derevaun Seraun! 10***

10 Неясна та перекручена гельська фраза, яка, певно, означає "кінець задоволення — біль", або "кінець пісні — це нестямне божевілля". Остання фраза цілком передає суть спогадів Евеліни про матір [Дублінці, с. 15-16].

У результаті дослідження було помічено часте використання прийому емфатизації (6%):

*It is supposed—they say, you know—to take place in the depot where they get these thundering big country fellows, **omadhauns**, you know, to drill [Dubliners, с. 87].*

— Кажуть, що у відділку, де набирають цих **придуркуватих** селяків, їх любляють, ну знаєш, муштрувати [Дублінці, с. 55].

"It happened that you were **peloothered**, Tom," said Mr. Cunningham gravely [Dubliners, с. 87]. — А так сталося, що ти **нажлуктався по зав'язку**, Томе, — похмуро сказав містер Канінгем [Дублінці, с. 55].

Як бачимо, приклади значною мірою представлені запозиченнями на позначення людей та їх характеристик. Зокрема, в наведених прикладах підсилюються негативні характеристики.

Подібним чином передано при перекладі зневажливий ірландський термін **shoneen** для характеристики людини, що наслідує англійські звичаї та поведінку.

Hasn't the working-man as good a right to be in the Corporation as anyone else — ay, and a better right than those **shoneens** that are always hat in hand before any fellow with a handle to his name? [Dubliners, с. 63] — Та ж робітник має таке саме право бути в Раді, як і будь-хто інший, а може навіть і більше право, ніж оті **занглійщені жевжики**, що плазом стеляться перед кожною титулованою особою [Дублінці, с. 30].

Вибір варіантного відповідника (5.4%) простежуємо на прикладі:

"Ah, poor Joe is a **decent skin**," said Mr. O'Connor [Dubliners, с. 65]. — Та ну... Джо **порядний хлопець**, — сказав містер О'Коннор [Дублінці, с. 32].

У процесі дослідження ми також виявили, що для відтворення ірландської мовної інтерференції в процесі перекладу враховується значення і контекст слова. Про це свідчить застосування контекстуальної заміни, а саме: трансформацій генералізації (3.4%) та конкретизації (0.7%). При цьому помічаємо переважання генералізації:

Freddy Malins said there was a Negro chieftain singing in the second part of **the Gaiety** pantomime who had one of the finest tenor voices he had ever heard [Dubliners, с. 110]. — Фредді Меллінс сказав, що в **театрі** пантоміми в другій дії виступає

негритянський вождь, і от у нього просто неперевершений тенор [Дублінці, с. 79].

*I asked him again now, but he was leaning on the counter in his shirt-sleeves having a deep **goster** with Alderman Cowley [Dubliners, с. 66]. — Я хотів попрохати його ще раз, але він стояв за прилавком у самій сорочці і **розмовляв** з радником Ковлі [Дублінці, с. 34].*

Так, топонім *the Gaiety* замінюється ширшим за семантикою словом *meamp*, а *goster* зі значенням *пліткувати* — більш загальним терміном *розмовляв*.

У нижченаведених реченнях помічаємо застосування прийому експлікації для відтворення реалій (1.4%).

*The fire was nice and bright and on one of the side-tables were four very big **barmbracks** [Dubliners, с. 51]. — Вогонь був гарний, яскравий, а на одному з приставних столів лежали чотири величезних **солодких пирогів** [Дублінці, с. 16].*

*These two gentlemen and one of the **curates** carried him up the stairs and laid him down again on the floor of the bar [Dubliners, с. 81]. — Двоє джентльменів разом із **помічником шинкаря** перенесли його нагору й знову поклали на підлогу [Дублінці, с. 49].*

Прийом опущення (1.4%) можемо простежити в реченнях з архаїчними формами слів:

*Down, **ye** dogs! Lie down, **ye** curs! [Dubliners, с. 70] — Сидіти, пси! До ноги, дворяги! [Дублінці, с. 38]*

Окрім вищезгаданих, серед найменш вживаних прийомів в перекладі збірки — еквівалентний відповідник (1.4%) та транслітерація (0.4%).

3.3.2 Перекладацькі трансформації при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українському перекладі роману «Портрет митця замолоду»

Проведений аналіз мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в творчості Джеймса Джойса дає можливість перейти до дослідження способів їхнього перекладу в романі «Портрет митця замолоду» українською мовою.

Так, найчастіше перекладач вдається до прийому транскодування, зокрема при перекладі ономастичних реалій. При цьому, найбільш поширеним серед його видів є транскрибування (53.4%):

*Yes, sir. **Church Street** chapel* [PAYM, с. 173]. — Є церква на *Черч-стріт* [ПМЗ, с. 145].

*I have to leave a message down in **George's Street**, he said to his father quickly* [PAYM, с. 104]. — Мені треба заскочити на *Джордж-стріт*, — хутко сказав він батькові [ПМЗ, с. 91].

*They flew round and round the jutting shoulder of a house in **Molesworth Street*** [PAYM, с. 279]. — А вони все кружляли над виступом будинку на *Молсворт-стріт* [ПМЗ, с. 238].

*Take Mr **Moonan*** [PAYM, с. 235]. — От хоча б містер *Мунан* [ПМЗ, с. 195].

Наступним за частотністю вживання є прийом калькування (18.4%), який можемо простежити на прикладах з роману:

*I never liked the idea of sending him to the **christian brothers** myself, said Mrs Dedalus* [PAYM, с. 85]. — Мені самій ніколи не подобалась думка віддати його до *Християнських братів*, — сказала місіс Дедалус [ПМЗ, с. 75].

*The fellows talked together in little groups. One fellow said: —They were caught near the **Hill of Lyons*** [PAYM, с. 45]. — Учні балакали всі нараз, невеличкими групами. Один сказав: — Їх зловили під *Левиним пагорбом* [ПМЗ, с. 41].

***Lord Leitrim's coachman**, yes, said Mr Dedalus* [PAYM, с. 37]. — *Візник пана лорда Літріма*, аякже, — додав містер Дедалус [ПМЗ, с. 32].

Крім того, перекладач часто вдається до транскрибування з елементами транслітерації, тобто змішаного транскодування (12.6%).

*He listened without sympathy to his father's evocation of **Cork** and of scenes of his youth...* [РАУМ, с. 105] — *Він без симпатії слухав батькові спогади про **Корк** і про часи його молодості....* [ПМЗ, с. 92].

*The little village of **Stillorgan** was the parting of the ways* [РАУМ, с. 73]. — *Сільце **Стіллорган** стояло на роздоріжжі.* [ПМЗ, с. 66].

В українськомовному перекладі роману знаходимо лексику з емоційно-експресивним забарвленням, яке з'являється в результаті застосування прийому емфатизації (5.8%) під час перекладу.

*That Peter Pickackafax beside him was his eldest son but that he was only a Dublin **jackeen*** [РАУМ, с. 114]. — *Оцей ледащо — його найстарший син, такий собі дублінський **шибеник*** [ПМЗ, с. 99].

*I was standing at the end of the South Terrace one day with some **maneens** like myself and sure we thought we were grand fellows because we had pipes stuck in the corners of our mouths* [РАУМ, с. 111]. — *Стою я якось в куті на Сауттеррас з такими ж **недоростками**, як сам: ми, річ ясна, уявляємо, що з люлькою в кутику рота ми — великі цабе* [ПМЗ, с. 97].

Вибір варіантного відповідника (3.9%) дозволяє перекладачу надавати перевагу одному із можливих варіантів перекладу лексичних одиниць. Наприклад:

*One of the Crokes made a woeful wipe at him one time with his **caman** and I declare to God he was within an aim's ace of getting it at the side of his temple* [РАУМ, с. 224]. — *Один із крокських як махне **ключкою**, і, Бог мені свідок, мало не втратив братові в скроню* [ПМЗ, с. 186].

*But his father had told him that he would be no stranger there because his granduncle had presented an address to the **liberator** there fifty years before* [РАУМ, с. 28]. — *Але тато сказав — тут він не буде чужий, бо п'ятдесят років тому його двоюрідний дід підніс тут вітальний адрес **Визволителю*** [ПМЗ, с. 23].

Прийом опущення (2.9%) спостерігаємо в прикладах з калькуванням конструкцій ірландської мови та запозиченими архаїчними формами слів:

*This boy is **after** saying a bad word* [РАУМ, с. 239]. — *Цей хлопець ужив погане слово!* [ПМЗ, с. 199].

*Depart from me, **ye** cursed, into everlasting fire!* [РАУМ, с. 299] — *Ідіть од мене, прокляті, ув огонь вічний!* [ПМЗ, с. 258].

До найменш використаних перекладачем цього роману трансформацій відносимо конкретизацію (1%) та експлікацію (1%) та адаптивне транскодування (1%).

Так, знаходимо в романі приклад вдалого використання експлікації для адекватної інтерпретації змісту реалії на позначення національної страви:

*Mr Dedalus had ordered **drisheens** for breakfast and during the meal he cross-examined* [РАУМ, с. 108]. — *На сніданок містер Дедалус замовив **наштет з мельбухів** і став розпитувати офіціанта про місцеві новини* [ПМЗ, с. 95].

Помічаємо, що тлумачення лексеми передано описово задля кращого її розуміння національним читачем. Подібний прийом застосовується і у випадках, коли одиниця не має еквіваленту у мові перекладу.

Серед видів контекстуальної заміни знаходимо приклад застосування конкретизації:

*Lynch closed his ears and **gave out oath** after oath til the dray had passed* [РАУМ, с. 259]. - *Лінч заткнув вуха і **знай лаявся**, поки хура не проїхала* [ПМЗ, с. 220].

Для кращої візуалізації результатів дослідження викладемо отриману інформацію у вигляді діаграми (рисунок 3.4):

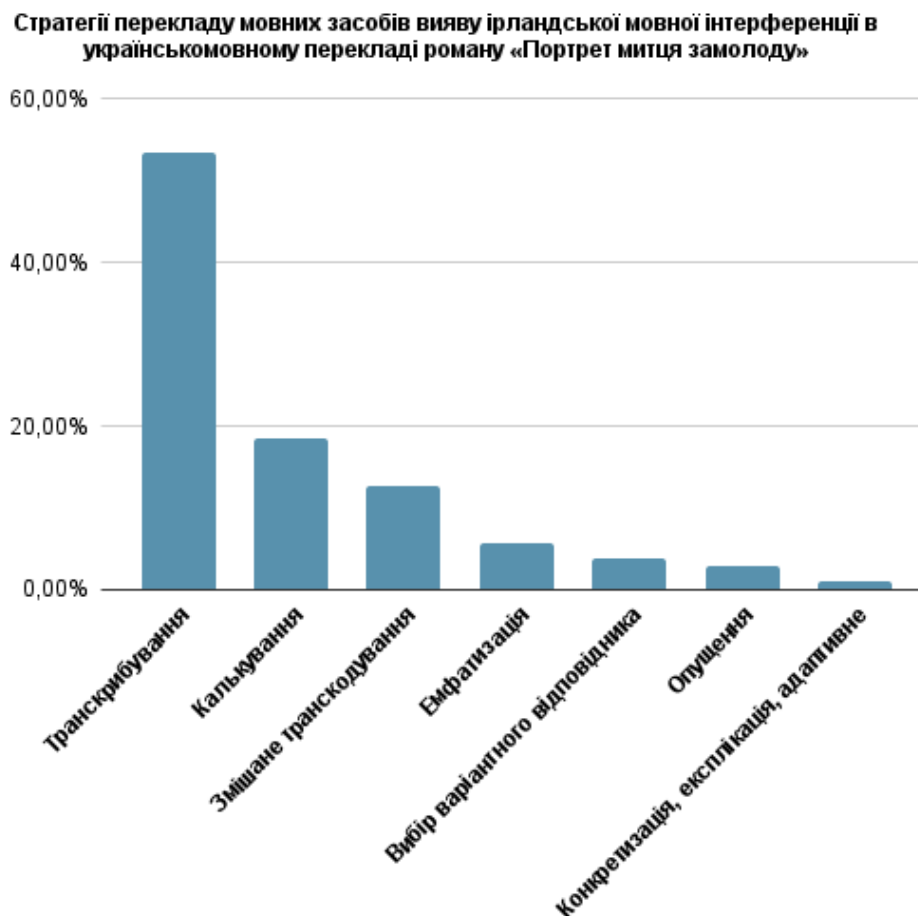

Рисунок 3.4 Узагальнена діаграма перекладацьких трансформацій, уживаних для відтворення мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції українською мовою в романі «Портрет митця замолоду»

3.3.3 Перекладацькі трансформації при відтворенні ірландської мовної інтерференції в українському перекладі роману «Улісс»

За результатами кількісного аналізу в українськомовному перекладі роману «Улісс» застосовуються такі перекладацькі трансформації: транскрибування (48.8%), калькування (20.1%), змішане транскодування (11.1%), перекладацький коментар (6.3%), відповідник (3.5%), емфатизація (3%), опущення (2.5%), наближений переклад (2.1%), адаптивне транскодування (0.8%), експлікація (0.6%), вибір варіантного відповідника (0.6%), генералізація (0.2%), конкретизація (0.2%), транслітерація (0.2%).

Кількісні результати дослідження викладено у діаграмі нижче (рис.3.5):

Стратегії перекладу мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції в українськомовному перекладі роману «Улісс»

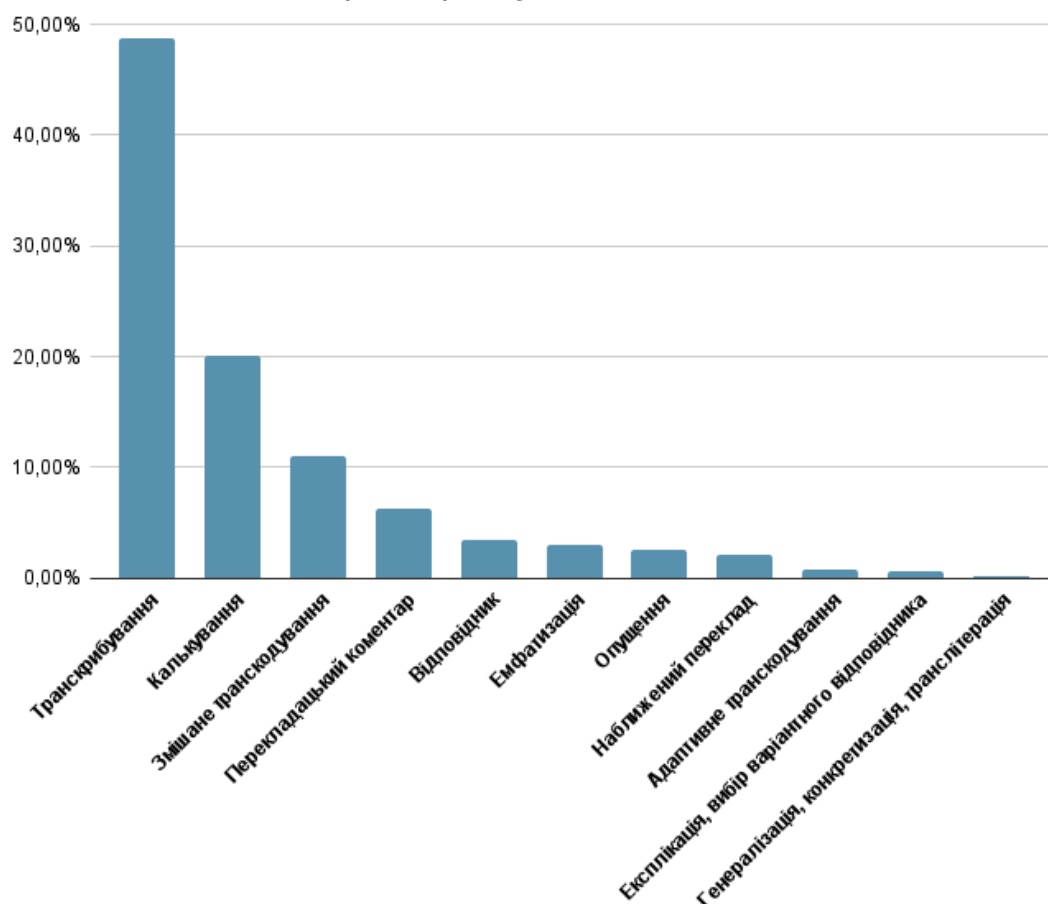

Рисунок 3.5 Узагальнена діаграма перекладацьких трансформацій, уживаних для відтворення мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції українською мовою в романі «Улісс»

Так, за нашими підрахунками найбільша кількість прикладів, представлених зокрема ономастичними реаліями, в українському перекладі відтворена за допомогою транскрибування (48.8%).

*They turned to the left along **Abbey street*** [Ulysses, c. 257]. — *Вони повернули ліворуч, пішли по **Еббі-стрит*** [Улісс, с. 118].

*It's the clock is worked by an electric wire from **Dunsink*** [Ulysses, c. 297]. — *Цей годинник керується електричними дротами з **Дансинку*** [Улісс, с. 136].

*Girl in **Eustace street** hallway Monday was it settling her garter* [Ulysses, c. 128]. — *Дівчина в під'їзді на **Юстас-стрит*** [Улісс, с. 59].

*Lord **Iveagh** once cashed a sevenfigure cheque for a million in the bank of Ireland [Ulysses, с. 137]. — Лорд **Айві** якось прийшов у Ірландський банк із чеком на семизначну суму, і йому тут-таки видали мільйон фунтів [Улісс, с. 64].*

*Dirty Dan the dodger's son off **Island bridge** that sold the same horses twice over to the government to fight the Boers [Ulysses, с. 581]. — Дряпіжник Ден, синок старого симулянта з **Айленд-бриджу**, який під час війни з бурами продавав уряду тих самих коней двічі [Улісс, с. 271].*

Крім того, значна кількість одиниць відтворена за допомогою змішаного транскодування (11.1%). Так, транскрибування з елементами транслітерації можемо простежити у прикладах:

*Great nationalist meeting in **Borris-in-Ossory** [Ulysses, с. 241]. — Ось щойно в **Боррис-ін-Оссорі** відбулося велике збіговисько націоналістів [Улісс, с. 110].*

*Corny **Kelleher** sped a silent jet of hayjuice arching from his mouth while... [Ulysses, с. 404] — Корні **Келлегер** мовчки чвиркнув дугою цівку зеленого трав'янистого соку... [Улісс, с. 189]*

*He hoped she had nice weather in **Rostrevor** [Ulysses, с. 470]. — Він сподівається, що з погодою в **Ростреворі** їй, мабуть, пощастило, га? [Улісс, с. 221]*

Подібно до досліджених нами раніше перекладів роману «Портрет митця замолоду» та збірки «Дублінці», в українськомовному перекладі цього роману також простежуємо частотне використання прийому калькування (20.1%):

*The epicentre appears to have been that part of the metropolis which constitutes the **Inn's Quay ward** and **parish of Saint Michan** covering a surface of fortyone acres, two roods and one square pole or perch covering a surface of fortyone acres, two roods and one square pole or perch [Ulysses, с. 627]. — Очевидно, епіцентр землетрусу був у **районі набережної Інн та парафії святого Мічена** площею сорок один акр два руди й один квадратний перч [Улісс, с. 290].*

*A streamer bearing the legends **Cead Mile Failte** and Mah Ttob Melek Israel Spans the street* [Ulysses, с. 845]. — *Над вулицею вивісили полотнище з гаслами: **Cead Mile Failte** [330] та Mah Ttob Melck Israel [331].*

[330] **Сто Тисяч Вітань** (ірл.) [Улісс, с. 374, 619].

До того ж, в останньому прикладі можемо помітити, що в українськомовному тексті використовується оригінальна фраза, тоді як переклад винесено в примітки. Цю особливість можемо простежити і у випадку відтворення інших ірландських запозичень:

*No dollop this but thick rich **bonnyclaber*** [Ulysses, с. 779]. — *Справжня тобі жирна **bonnyclaber** [296].*

[296] **Маслянка** (ірл.) [Улісс, с. 339, 615].

*High angle fire, **inyah!*** [Ulysses, с. 785] — *Навісний вогонь, **inyah**[310]!*
[310] **Точно!** (ірл.) [Улісс, с. 341, 617].

— **Raimeis**, says the citizen. [Ulysses, с. 593].

— **Raimeis**[216] — *заперечує Громадянин.*

[216] **Дурниці** (ірл.) [Улісс, с. 276, 607].

Тут варто також зазначити, що при відтворенні деяких реалій застосовується перекладацький коментар (6.2%), винесений в примітки:

*Wail, **Banba**, with your wind: and wail, O ocean, with your whirlwind* [Ulysses, с. 548]. — *Оплач його, **Банбо**{601}, своїми вітрами, і ти, Океане, оплач його своїми бурями.*

{601} **Банба** — *одна з найдревніших богинь ірл. Пантеону* [Улісс, с. 257, 745].

*(She keens with **banshee** woe)* [Ulysses, с. 974] — *(Голосить, мов **баниш**{834}.)*

{834} **Баниш** (букв, «жінка-сида») — *в ірл. міфології провісниця смерті* [Улісс, с. 444, 787].

*And he sat him there about the hour of five o'clock to administer the law of the **brehons** at the commission for all that and those parts to be holden in and for the county of the city of Dublin* [Ulysses, с. 587]. — *І посів він там своє місце близько*

*п'ятої години, щоб чинити суд правий за законом **брехонів** {640} у комісії, створеної для всієї тієї округи і її околиці і для графства та міста Дублін.*

{640} Брегони (брехони) — судді в давній Ірландії [Улісс, с. 274, 751].

Так, у вищенаведених прикладах лексичні одиниці відтворено за допомогою прийомів транскрибування та змішаного транскодування, тобто передано їх звукову чи графічну форму. Для більш детального тлумачення значення цих одиниць використано перекладацький коментар.

У перекладі роману «Улісс» знаходимо також приклади наближеного перекладу (2.1%) для відтворення реалій.

*Stephen looked down on a wide headless **caubeen**, hung on his ashplanthandle over his knee [Ulysses, с. 344]. — Стівен позирнув униз на безголовий широкополий **бриль**, почеплений на його ясеновий ціпок, що притулений до коліна [Улісс, с. 160].*

*...with sixchamber revolver anecdotes verging on the tropical calculated to freeze the marrow of anybody's bones and mauling their largesized charms between whiles with rough and tumble gusto to the accompaniment of large potations of **potheen** and the usual blarney about himself... [Ulysses, с. 1078] — ... усе про шестизарядні револьвери, а сам тим часом привільно лапав би їхні об'ємисті принади, приливаючи все те щедрими порціями **самогону** та хвалькувато прибріхуючи про самого себе... [Улісс, с. 483]*

Так, перекладач застосовує більш зрозумілі для читача відповідники мови перекладу, що мають власну національну специфіку та в певних контекстах схоже значення, хоча не є еквівалентними.

В окремих випадках перекладач вдається до опущення (2.5%). Наприклад:

*A bent hag crossed from Cassidy's, clutching a **naggin** bottle by the neck [Ulysses, с. 104]. — Скоцюрблена стара баба перейшла од Кессіді вулицю, затиснувши в руці шийку пляшки [Улісс, с. 48].*

Так, ірландське слово **naggin**, що позначає пляшку ємністю 200 мл, вилучено при перекладі, що однак не значно впливає на контекст та розуміння в цілому.

Для виділення значення слова, якого воно набуває в контексті, в процесі перекладу застосовується емпатизація (3%). Наведемо декілька прикладів:

*Never better, a **chara**, says he. What Garry? Are we going to win? Eh?* [Ulysses, с. 536] — *Працює як ніколи, **дороженький**, — запевняє той і до собаки: — То як, Гаррі? Чи буде наше зверху? Га?* [Улісс, с. 253]

*What sort of a **kip** is this? he said. I told her to come after eight* [Ulysses, с. 19]. — *Хіба це не **чортзна-що**? — вигукнув він. — Я ж їй сказав прийти зразу після восьмої* [Улісс, с. 9].

Серед найменш вживаних у перекладі роману трансформацій — контекстуальна заміна, представлена конкретизацією (0.2%) та генералізацією (0.2%) значення слова.

*THE IDIOT: (**Gobbing**) Ghaghahest* [Ulysses, с. 788]. — *КРЕТИН (**мимрить**): Гхагхахест* [Улісс, с. 342].

*Mulligan, nine pounds, three pairs of socks, one pair **brogues**, ties* [Ulysses, с. 54]. — *Мулліганові — дев'ять фунтів, три пари шкарпеток, пару **черевикив**, краватки* [Улісс, с. 27].

У поданих вище прикладах застосовано конкретизацію у першому випадку та генералізацію — у другому.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

1. Творчість Джеймса Джойса є яскравим прикладом англо-ірландської літератури, оскільки характеризується ідеями національної ідентичності, відображає ментальність ірландців та зберігає національні традиції. Його твори наповнені специфічними ірландськими варіаціями англійської мови, вирізняються особливим лексичним складом та містять національні мотиви, які прослідковуються у рядках найвідоміших романів та оповідань.
2. За підрахунками у творах Джеймса Джойса ірландська мовна інтерференція на лексичному рівні реалізується переважно у формі запозичень, що становить 96.8% від загальної кількості. У результаті аналізу встановлено, що найчастіше ірландська лексика використовується для позначення різних типів реалій, зокрема ономастичних, етнографічних, суспільно-політичних та географічних. При цьому, переважна більшість вживаних реалій представлена ономастичними реаліями. Решта запозичень представлена архаїчними формами та іншими тематичними групами слів, серед яких лексичні одиниці у формі емоційних вигуків та слів ввічливості. Окрім запозичень, знаходимо приклади змін у значенні лексичних одиниць (1.8%) та калькування конструкцій ірландської мови (1.4%).
3. Загальний кількісний аналіз українськомовних перекладів творів Джеймса Джойса показав, що найуживанішими серед перекладацьких трансформацій при відтворенні мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції є транскодування, представлене транскрибуванням (47.3%) та змішаним транскодуванням (12%). Крім того, перекладачі часто вдавалися до прийомів калькування (19.3%). Вагому роль грає перекладацький коментар, використовуваний перекладачами для більш детального пояснення значення окремих реалій. Серед інших, менш

вживаних трансформацій виділяємо адаптивне транскодування та транслітерацію, опущення, вибір варіантного відповідника, наближений переклад та контекстуальну заміну, представлену експлікацією, конкретизацією та генералізацією значення слова. Дані значення підкріплені результатами кількісного аналізу кожного з творів.

4. За результатами кількісного аналізу в українськомовному перекладі збірки оповідань «Дублінці» найчастотнішими серед застосованих трансформацій є транскрибування (37.8%), калькування (16.9%), змішане транскодування (14.8%) та перекладацький коментар (7.4%).
5. За результатами кількісного аналізу в українськомовному перекладі роману «Портрет митця замолоду» найчастотнішими серед застосованих трансформацій є транскрибування (53.4%), калькування (18.4%) та змішане транскодування (12.6%).
6. За результатами кількісного аналізу в українськомовному перекладі роману «Улісс» найчастотнішими серед застосованих трансформацій є транскрибування (48.8%), калькування (20.1%), змішане транскодування (11.1%) та перекладацький коментар (6.3%). Окремо в перекладі цього роману виділяємо наближений переклад (2.1%), застосований зокрема при відтворенні реалій.
7. Очевидне переважання прийому транскодування, представленого різними видами (транскрибування, змішане транскодування, рідше — адаптивне транскодування та транслітерація) та калькування пояснюється тим, що більшість опрацьованих нами одиниць складають запозичення на позначення різного виду реалій. Зокрема, транскодування та калькування як способи перекладу є поширеними при перекладі ономастичних реалій.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження ми дотримуємося визначення американського лінгвіста У. Вайнрайха, за словами якого інтерференція — це «відхилення від норм кожної мови, які відбуваються у мовленні двомовних носіїв у результаті знайомства з іншими мовами, тобто внаслідок контактування мов». Так, взаємодія систем двох мов призводить до реорганізації на фонологічному, граматичному та лексичному рівнях.

Відповідно ряд екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників контактування двох мов лежить в основі принципів класифікацій мовної інтерференції. Ключовою серед них є розподіл за лінгвістичною природою з огляду на рівень мови, на якому інтерференція проявляється: від фонологічного до синтаксичного.

Під час аналізу особливостей інтерференції на лексичному рівні, ми спираємося на те, що вона відбивається у формі запозичення, калькування слів та фраз, зміни у значенні та вживаності лексичних одиниць та субституції різномовних лексичних одиниць.

Оскільки ірландська та англійська мови співіснували на території Ірландії протягом усієї історії, англійська мова Ірландії є неоднорідною за своєю структурою через постійний вплив ірландської мови на різних рівнях мовної структури. Цей вплив зумовлений рядом соціально-лінгвістичних та історичних чинників.

В результаті, англо-ірландська література вирізняється ідеями національної ідентичності, відображає ментальність ірландців та зберігає національні традиції, що дає можливість вирізнити англломовні твори з-поміж інших та відносити їх до ірландської літератури.

Яскравим прикладом є ірландський письменник Джеймс Джойс та його творчість, наповнена специфічними ірландськими варіаціями англійської мови та особливим лексичним складом.

Результати проведеного дослідження показали, що у творчості Джеймса Джойса ірландська мовна інтерференція на лексичному рівні реалізується у формі запозичень, зокрема для позначення різного виду реалій (ономастичних, етнографічних, суспільно-політичних, географічних тощо). Переважна більшість вживаних реалій є ономастичними. Решта запозичень представлена архаїчними формами та іншими тематичними групами слів, серед яких лексичні одиниці у формі емоційних вигуків та слів ввічливості. Калькування конструкцій ірландської мови та зміни у значенні лексичних одиниць представлені невеликою кількістю прикладів.

Загальний аналіз українськомовних перекладів творів Джеймса Джойса дав зрозуміти, що найуживанішими при відтворенні мовних засобів вияву ірландської мовної інтерференції серед перекладацьких трансформацій є транскодування, представлене транскрибуванням і змішаним транскодуванням, та калькування. Це пояснюється тим, що більшість опрацьованих одиниць є ономастичними реаліями, а зазначені трансформації є поширеними при перекладі одиниць даного виду. Крім того, за результатами кількісного аналізу, перекладачі часто використовували перекладацький коментар для більш детального пояснення значення окремих реалій. Серед інших, менш вживаних трансформацій, адаптивне транскодування та транслітерація, опущення, вибір варіантного відповідника, наближений переклад та контекстуальна заміна, представлена експлікацією, конкретизацією та генералізацією значення слова. Кількісний аналіз частотності уживаних трансформацій у творчості Джеймса Джойса підкріплюється результатами кількісного аналізу кожного з творів.

Результати проведеного дослідження можна використовувати у дослідженнях мовної інтерференції загалом і зокрема особливостей ірландської мовної інтерференції. Висновки стануть у нагоді у подальшій лінгвістичній чи перекладознавчій діяльності, де розуміння ролі та впливу інтерференції відіграє важливу роль для подолання труднощів та уникнення її негативного ефекту. До перспективних напрямів подальшого наукового пошуку доцільно віднести більш

поглиблене вивчення англійсько-ірландських контактів та дослідження ірландської мовної інтерференції на інших рівнях мовної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н. Використання граматичних трансформацій при перекладі роману Дж. Остін «Гордість та упередження» з англійської мови російською // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. РОЗДІЛ II. Теорія і практика перекладу. 2013. № 17. С. 130-134.
2. Бубнов Д. В. Особливості мовленнєвої поведінки ірландців в ситуації двомовності. Одеса, 2021. 184 с.
3. Будняк Д. В. Полонізми в сучасній українській мові. 1991. 55 с.
4. Бурка Н. А., Корчук Т. О. Лексичні особливості прояву ірландської мовної інтерференції в англомовних художніх творах // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 45–48.
5. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие // Новое в лингвистике. 1972. № 6. С. 25-60.
6. Вайнрайх У. Языковые контакты. Состояние и проблемы исследования. — К.: Наукова думка, 1979.
7. Валігура О. Р. Фонетична інтерференція в англійському мовленні українських білінгвів: монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 288 с.
8. Гавранек Б. К проблематике смешения языков // Новое в лингвистике. 1972. № 6. С. 94-111.
9. Гладка В. А. Калька як один зі шляхів неологізації французької мови // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. . 2011. № 537. С. 8-13.
10. Есенова Е. Й. Види мовної інтерференції // Стратегія та методи навчання мов для спеціальних цілей: IX Міжнародна науково-практична конференція науково-методичні матеріали. Київ, 2009. С. 51-52.

- 11.Есенова Е. Й. Особливості граматичної та лексичної інтерференції // Сучасні дослідження з іноземної філології / Ужг. нац. ун. Ужгород, 2007. № 5. С. 114-119.
- 12.Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 221 с.
- 13.Єфименко Т. М. Засоби та способи перекладу граматичної інтерференції у професійно-орієнтованій комунікації // Науковий фаховий журнал «Львівський філологічний часопис»: Збірник наукових праць. Львів, 2018. № 3. С. 91-96.
- 14.Єфименко Т. М. Міжмовна інтерференція та шляхи її подолання. Modern researchers in philological sciences: Collective monograph. Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing". Baia Mare, Romania, 2020. С. 51-68.
- 15.Єфименко Т. М. Способи подолання граматичної інтерференції // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. С. 35-39.
- 16.Жлуктенко Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия. К: Вища школа, 1974. 176 с.
- 17.Жлуктенко Ю. О. Українсько-англійські міжмовні відносини (Українська мова у США та Канаді). К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1964. 168 с.
- 18.Журавель Т. В., Хайдарі Н. І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2015. №19. С. 148-150.
- 19.Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2001.
- 20.Кардаш Л. В. Різноаспектні дослідження мовної інтерференції // «Молодий вчений» . 2016. № 2. С. 280-283.
- 21.Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: Высш. шк., 1990. 253с.

22. Корчук Т. О. Визначення явища ірландської мовної інтерференції. Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки: матеріали IV Всеукраїнської студентської наукової конференції, м. Чернігів, 29 вересня, 2023 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». — Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023. С. 100-101.
23. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 243 с.
24. Науменко Л. П. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посіб. / Л. Науменко, А. Гордєєва. Вінниця: Нова книга, 2011. 138 с.
25. Полгородник Д. В. Формування англійськомовної картини світу Ірландії в умовах незбалансованої двомовності : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / наук. кер. Т. О. Козлова. Запоріжжя, 2018. 350 с.
26. Розенцвейг В. Ю., Уман Л. М. К проблеме грамматической интерференции. Проблемы структурной лингвистики. М.: АН СССР, 1962. С. 60-75.
27. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.
28. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Київ : Вища школа, 1988. 328 с.
29. Шелестова О. В. Способы предупреждения и преодоления интерференции при изучении неродственных языков (на примере английского и арабского языков). 2008. С. 14–20.
30. Andersen H. Language Contacts in Prehistory: Studies in Stratigraphy / editor. by H. Andersen. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2003.
31. Atlaus B. Irish English. 2005. 24 p.
32. Best R. I. Bergin O. Lebor Na Huidre. Book of the Dun Cow. Dublin: Hodges, Figgis, & CO., 1929. 340 p.

33. Critical Essays James Joyce and Popular Culture // CliffsNotes: [Website]. URL: <https://www.cliffsnotes.com/literature/d/dubliners/critical-essays/james-joyce-and-popular-culture> (viewed on: 25.10.2023).
34. De Sola Rodstein, Susan. Back to 1904: Joyce, Ireland, and nationalism. *European Joyce Studies*, 1998. P. 145–185.
35. De Fréine, Seán. *The Great Silence: The Study of a Relationship Between Language and Nationality*. Irish Books & Media, 1978.
36. Dolan T. P. *A Dictionary of Hiberno-English*. 3rd edition. Dublin: Gill & MacMillan, 2014. 320 p.
37. Durie M., Ross M. *The Comparative Method Reviewed: Regularity and Irregularity in Language Change*. Oxford: Oxford University Press, 1996. 336p.
38. Ellmann, Richard. *The Consciousness of Joyce*. Oxford University Press, 1977.
39. Eloise Knowlton. *Joyce, Joyceans, and the Rhetoric of Citation*. Gainesville: University Press of Florida, 1998.
40. Gibson, Andrew. *James Joyce*. Reaktion Books. 2006.
41. Wolf G. *Celtic National Languages in the British Isles and Ireland*. Dresden: Technical University of Dresden, 2007.
42. Harris J. *Perspectives on the English Language in Ireland*. Dublin: Centre for Language and Communication Studies, 1986. 348 p.
43. Haugen E. *The Norwegian Language in America: A Study in Bilingual Behavior*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1953. 695 p.
44. Henry P. L. *Linguistic Atlases and Vocabulary: The Linguistic Survey of Anglo Irish // Studies in Linguistic Geography. The Dialects of English in Britain and Ireland / editor. by M. Kirk, S. Sanderson & J. D. Widdowson*. London, Dover, N.H, 1985. P. 157-171.
45. Hickey, Raymond. *Dublin English: Evolution and Change*. John Benjamins Publishing Company, 2005. 145 p.
46. Hickey, Raymond. *Irish English: History and Present Day Forms*. Cambridge University Press, 2007.

47. Hoenselaars T., Buning M. English Literature and the Other Languages. Amsterdam: Rodopi, 1999. 411 p.
48. Irish Language and Hiberno-English // ErasmusplusGJSB: [Website]. URL: <https://erasmusplusgjsb.webnode.cz/irish-language/> (viewed on: 20.10.2023).
49. Irish Language and the Gaeltacht. CSO - Central Statistics Office. URL: www.cso.ie. (retrieved: 29.01. 2023).
50. Irish-English Dictionary: [Website]. URL: <https://www.teanglann.ie/en/> (viewed on: 31.10.2023).
51. Irish.English-Dictionary.Help: [Website]. URL: <https://irish.english-dictionary.help/> (viewed on: 15.10.2023).
52. Kallen, J. L. Irish English and World English: Lexical Perspectives, 1997.
53. Kishe A. Language Contact. Paris: DL2A – Buluu Publishing Ghana, 2017. 146 p.
54. Legacy of James Joyce // Britannica: [Website]. URL: <https://www.britannica.com/topic/Ulysses-novel-by-Joyce> (viewed on: 05.11.2023).
55. Leopold W. F. Speech development of bilingual child: A linguist's record. Evanston: Northwestern University Press, 1939-1949.
56. Mackey W. F. Toward a Redefinition of Bilingualism // Canadian Journal of Linguistics / Revue canadienne de linguistique. 1956. № R1. P. 4-11.
57. Muhvić-dimanovski V. Languages in Contact. Linguistic Anthropology / editor. by Anita Sujoldzic. Zagreb: EOLSS Publications, 2009. 332 p.
58. Murphy C. The Crisis in Irish // The Irish Times. 1981.
59. Oireachtas Éireann. Official Languages Act 2003. 2003.
60. O'Reilly, Edward. The unadulterated Irish language: Irish Speakers in Nineteenth Century New York. / New-York Historical Society. Retrieved 29 July 2017.
61. Rando, David P. The future of Joyce's A Portrait: The Künstlerroman and hope. Dublin James Joyce Journal, 2016. P. 47–67.

62. Saarikivi J. Substrata Uralica: Studies on Finno-Ugrian substrate influence in Northern Russian dialects: thesis for a scient. degree Ph.D. Tartu: Tartu University Press, 2006. 297 p.
63. Sankoff G. Linguistic Outcomes of Language Contact: handbook of Sociolinguistics / editor. by P. Trudgill, J. Chambers, N. Schilling. Oxford: Basil Blackwell, 2011. P. 638-668.
64. Segall, Jeffrey. Joyce in America: Cultural Politics and the Trials of Ulysses. Berkeley, CA: University of California Press, 1993. 6 p.
65. The Irishness of Anglo-Irish literature // Britannica : [Website]. URL: <https://www.britannica.com/art/Irish-literature/The-Irishness-of-Anglo-Irish-literature> (viewed on: 25.10.2023).
66. Thomason S. G. Language Contact. An introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001.
67. Thomason S. G., Kaufman T. Language Contact and Creolization and Genetic Linguistics. Berkeley, CA: University of California Press, 1988. 428 p.
68. Trudgill, P., Hannah, J. International English. A Guide to the Varieties of Standard English. London: Edward Arnold, 1994.
69. Walsh, Day. Research on use of the Irish language on radio. 2018. 12p.
70. Weinreich U. Languages in contact. The Hague: Mouton, 1970. 148 p.
71. Weinreich U. Languages in contact. Findings and problems. The Hague: Mouton, 1953. 148 p.
72. Willson T. M. Ireland. Countries and their Cultures (4 volumes). Vol. 2. New York: Macmillan Reference USA, 2001. P. 1091-1103.
73. WordSense Online Dictionary: [Website]. URL: <https://www.wordsense.eu/easpaig/> (viewed on: 06.10.2023).
74. Ye, youse and yiz in Irish English speech // Sentence first An Irishman's blog about the English language: [Website]. URL: <https://stancarey.wordpress.com/2016/01/25/ye-youse-and-yiz-in-irish-english-speech/> (viewed on: 01.11.2023).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. [Дублінці] Джойс Д. Дублінці (вибрані оповідання) / пер. Романа Скакуна, Елли Гончаренко. 2007. 95 с.
2. [ПМЗ] Джойс Д. Портрет митця замолоду / пер. Мар'яни Прокопович, Ярослава Стельмаха. Komubook, 2017. 288 с.
3. [Улісс] Джойс Дж. Улісс / пер. О. Терех, О.Мокровольський. К.: Вид-во Жупанського, 2015. 736 с.
4. [PAYM] Joyce J. A Portrait of the Artist as a Young Man. Planet ebook: [Website]. 1917. 317p. URL: https://www.planetebook.com/a-portrait-of-the-artist-as-a-young-man/#google_vignette
5. [Dubliners] Joyce J. Dubliners. Global Grey ebooks: [Website]. 2021. 130p. URL: <https://www.globalgreyebooks.com/dubliners-ebook.html>
6. [Ulysses] Joyce J. Ulysses. Strelbytskyy Multimedia Publishing, 2018. 625 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Особливості відтворення ірландської мовної інтерференції в збірці оповідань «Дублінці» Джеймса Джойса та способи їх перекладу українською мовою за джерелами *Dubliners* [5] та *Дублінці* [1]

№	Оригінал	Переклад	Мовний засіб вияву ірландської мовної інтерференції	Вид перекладацької трансформації
1	When Mrs. Kearney arrived with her daughter at the Antient Concert Rooms on Wednesday night she did not like the look of things.	Коли в середу ввечері місіс Кірні разом з дочкою під'їхала до концертної зали "Ентъєнт" , їй одразу ж не сподобалося те, що вона побачила.	реалія	калькування
2	"Did you serve Aungier Street ?" he asked Mr. O'Connor.	– Ти обійшов Онджер-стріт ? – запитав він містера О'Коннора.	реалія	транскрибування
3	Thanks to her, Constantine was now senior curate in Balbriggan and, thanks to her, Gabriel himself had taken his degree in the Royal University .	Це завдяки їй Константин тепер за старшого вікарія в Болбрігені , а Габріель здобув учений ступінь у Королівському університеті .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)калькування

Продовження табл. А.1

4	From Ballsbridge to the Pillar , twenty minutes; from the Pillar to Drumcondra , twenty minutes;	Від Болсбріджа (4) до Колони (5) двадцять хвилин; від Колони до Драмкондри (6) також двадцять хвилин; (4)Болсбрідж — передмістя у південно-східній частині Дубліна. (5)Колона — колона Нельсона, яка колись стояла на вулиці Секвіл (зараз вулиця О'Конел), головній вулиці Дубліна. Колону було споруджено британською владою на честь адмірала лорда Нельсона (1758-1805). (6)Драмкондра — передмістя у північній частині Дубліна.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування +перекладацький коментар 2)калькування +перекладацький коментар 3)транскрибування +перекладацький коментар
5	He had been for many years cashier of a private bank in Baggot Street .	Вже багато років він працював за касира в приватному банку на Баггот-стріт .	реалія	змішане транскодування
6	The fire was nice and bright and on one of the side-tables were four very big barmbracks .	Вогонь був гарний, яскравий, а на одному з приставних столів лежали чотири величезних солодких пирогів .	реалія	експлікація

Продовження табл. А.1

7	" Beannacht libh ," cried Miss Ivors, with a laugh, as she ran down the staircase.	– Beannacht libh , – сказала міс Іворс і, сміючися, збігла сходами вниз.	запозичення	перекладацький коментар
8	"What is it?" said the old man. "From the Black Eagle ," said the boy, walking in sideways and depositing a basket on the floor with a noise of shaken bottles.	– Що таке? – запитав старий. – Це з " Чорного Орла ", – сказав хлопець. Бокуючи, він зайшов до кімнати й поставив на підлогу кошик, з якого почувся дзенькіт пляшок.	реалія	калькування
9	And the sub-matron and two of the Board ladies had heard the compliment.	І кастелянша і дві леді з опікунського комітету (3) почули цей комплімент. (3) Йдеться про членів з комітету організації Лемплайт міста Дубліна. Ця протестантська благодійна організація надавала притулок і намагалася перевиховати жінок, які займалися проституцією або пиячили. Марія працює у судовийці на кухні цієї організації, що створює контраст між її цнотливістю та середовищем, з якого вийшли мешканки цього притулку.	реалія	експлікація +перекладацький коментар

Продовження табл. А.1

10	It was falling on every part of the dark central plain, on the treeless hills, falling softly upon the Bog of Allen and, farther westward, softly falling into the dark mutinous Shannon waves.	Він падає над кожним акром великої центральної рівнини й над лисими пагорбами, він м'яко лягає на Алленські болота і – далеко на заході – тихо поринає в бурхливі води Шеннона .	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) транскрибування
11	To feed and clothe these ignorant bostooms ...and they're nothing else."	Щоб годувати й одягати цих тупоголових вилупків ... інакше й не скажеш!	запозичення	емфатизація
12	He walked along quickly through the November twilight, his stout hazel stick striking the ground regularly, the fringe of the buff Mail peeping out of a side-pocket of his tight reefer overcoat.	Він швидко йшов крізь листопадові сутінки, горіхова палиця раз-у-раз стукала об землю, краєчок жовтуватої "Івнінг Мейл" визирав із кишені цупкого моряцького пальта.	реалія	транскрибування
13	Of course it was very fine, she said, but it made her think of poor Georgina Burns .	Звісно, все було дуже гарно, але їй увесь час наvertалась на згадку бідолашна Георгіна Бернс .	реалія	транскрибування
14	We were to meet at ten in the morning on the Canal Bridge .	Ми повинні були зустрітися о десятій на мосту через канал .	реалія	калькування
15	On special Sundays, when Mr. Kearney went with his family to the pro-cathedral, a little crowd of people would assemble after mass at the corner of Cathedral Street .	У ті неділі, коли містер Кірні ходив із сім'єю до церкви, після меси на розі Катедрал-стріт збирався невеликий гурток.	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.1

16	Dr. Halpin, assistant house surgeon of the City of Dublin Hospital , stated that the deceased had two lower ribs fractured and had sustained severe contusions of the right shoulder.	Доктор Голфін, помічник головного хірурга Дублінської міської лікарні , зафіксував у потерпілої перелом двох нижніх ребер та численні забої лівого плеча.	реалія	калькування
17	" Colgan ," said the old man scornfully.	– У Колгена , – насмішувато відповів старий.	реалія	транскрибування
18	...he spent a great part of the day sitting by the fire in the Committee Room in Wicklow Street with Jack, the old caretaker.	...тож містер О'Коннор більшу частину дня просидів перед каміном у кімнаті засідань на Віклов-стріт разом із Джеком, старим доглядачем.	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)змішане транскодування
19	Police Sergeant Croly deposed that when he arrived he found the deceased lying on the platform apparently dead.	Сержант поліції Кровлі доповів, що коли він прибув на місце пригоди, потерпіла лежала на платформі без ніяких ознак життя.	реалія	транскрибування
20	Some slighting phrases she had used still rankled in his memory; she had once spoken of Gretta as being country cute and that was not true of Gretta at all.	Материні зневажливі слова назавжди в'їлися йому в пам'ять: одного разу вона прозвала Грету сільською пройдою , що було геть неправда.	зміна значення	вибір варіантного відповідника
21	These two gentlemen and one of the curates carried him up the stairs and laid him down again on the floor of the bar.	Двоє джентльменів разом із помічником шинкаря перенесли його нагору й знову поклали на підлогу.	запозичення	експлікація

Продовження табл. А.1

22	"O, innocent Amy! I have found out that you write for The Daily Express . Now, aren't you ashamed of yourself?"	– О, свята невинність! Я розізнала, що це ви пишете статті для " Дейлі експрес ". І вам не соромно?	реалія	транскрибування
23	At midday he went to Dan Burke's and took his lunch — a bottle of lager beer and a small trayful of arrowroot biscuits.	Близько дванадцятої йшов до корчми Дена Берка і замовляв собі полудне — пляшечку легкого пива та невеличку тацю крохмального печива.	реалія	калькування
24	"Ah, poor Joe is a decent skin ," said Mr. O'Connor .	– Та ну... Джо порядний хлопець , — сказав містер О'Коннор .	1) зміна значення 2) реалія	1) вибір варіантного відповідника 2) змішане транскодування
25	— Derevaun seraun! Derevaun Seraun!	— Derevaun seraun! Derevaun Seraun! 10 10 Неясна та перекручена гельська фраза, яка, певно, означає "кінець задоволення — біль", або "кінець пісні — це нестямне божевілля". Остання фраза цілком передає суть спогадів Евеліни про матір.	запозичення	перекладацький коментар
26	With Leo Dillon and a boy named Mahony I planned a day's miching.	З Лео Діллоном та з хлопчиком на ім'я Маоні ми запланували одноденний прогул.	1) реалія 2) реалія	1) змішане транскодування 2) транскрибування

Продовження табл. А.1

27	We both felt rather tired and when we reached the field we made at once for a sloping bank over the ridge of which we could see the Dodder .	Ми обидва почувалися дуже стомленими, і коли дісталися до поля, відразу попрямували до пологого берега, через гребінь якого могли побачити річку Доддер .	реалія	змішане транскодування
28	I know you're a friend of his, not like some of the others he does be with.	— Я знаю, ви йому друг, не те що деякі, з ким він лигається .	калькування ня конструкції	емфатизація
29	Everybody had a solution for the mystery and Mrs. Donnelly said it was plain that Maria had left it behind her in the tram.	У кожного була своя розгадка цієї таємниці, а місіс Донеллі сказала, що все ясно: Марія залишила його у трамваї.	реалія	змішане транскодування
30	She went into Downes's cake-shop but the shop was so full of people that it was a long time before she could get herself attended to.	Вона зайшла у кондитерську Даунза , але у крамниці було так багато людей, що довелося довгенько чекати, поки її обслужили.	реалія	калькування
31	It was an unassuming shop, registered under the vague name of Drapery .	То була скромна крамничка під багатозначною вивіскою "Мануфактура" .	реалія	відповідник
32	After the break-up at home the boys had got her that position in the Dublin by Lamplight laundry , and she liked it.	Після розпаду родини хлопці знайшли для неї це місце у дублінській пральні Лемплайта , і воно їй подобалося.	реалія	калькування

Продовження табл. А.1

33	MR. JAMES DUFFY lived in Chapelizod because he wished to live as far as possible from the city of which he was a citizen and because he found all the other suburbs of Dublin mean, modern and pretentious.	Містер Джеймс Даффі жив у Чепелізоді , бо прагнув бути якнайдалі від міста, до громадян якого належав, а ще вважав усі інші передмістя Дубліна надто міщанськими, надто модерними й надто претенсійними.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
34	Бас, містер Датген , був стрункий юнак з ріденькими чорними вусами.	The bass, Mr. Duggan , was a slender young man with a scattered black moustache.	реалія	транскрибування
35	P. Dunne , railway porter, stated that as the train was about to start he observed a woman attempting to cross the lines.	П. Дан , носильник на вокзалі, розповів, що коли поїзд уже мав рушати, він побачив жінку, що намірялася перейти колію.	реалія	транскрибування
36	He met her again a few weeks afterwards at a concert in Earlsfort Terrace and seized the moments when her daughter's attention was diverted to become intimate.	Через кілька тижнів він знову зустрів її на концерті в Ерлсофт Терес і , коли її дочки не було поруч, вигадав хвилинку для розмови віч-на-віч.	реалія	транскрибування
37	He had opened a small shop on Glasnevin Road where, he flattered himself, his manners would ingratiate him with the housewives of the district.	Тоді він відкрив невеличку крамницю на Глезневін-роад , де, лестив він собі, гарні манери забезпечать йому прихильність місцевих домогосподарок.	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.1

38	The next morning after breakfast I went down to look at the little house in Great Britain Street .	Наступного ранку я пішов поглянути на його будиночок на Грейтбритен-стріт .	реалія	транскрибування
39	" Fanning and himself seem to me very thick. They're often in Kavanagh's together. Is he a priest at all?"	– Вони з Фаннінгом , здається, нерозливвода. Часто сидять разом у корчмі в Каванага . Він справді священик?	1) реалія 2) реалія	1) змішане транскодування 2) калькування
40	Mr. Bell, the second tenor, was a fair-haired little man who competed every year for prizes at the Feis Ceoil .	Містер Белл, другий тенор, був білявий юнак, що рік-у-рік брав участь у " Feis Ceoil ".	реалія	перекладацький коментар
41	"Well, Miss Flynn , at any rate it must be a great comfort for you to know that you did all you could for him. You were both very kind to him, I must say."	– Ну, міс Флінн , хай там як, а вас має втішити думка, що ви зробили для нього все, що могли. Мушу сказати, ви обоє були дуже уважні до нього.	реалія	транскрибування
42	But if you wait a minute I'll send round to Fogarty's at the corner.	Та якщо ви трішки зачекаєте, я накажу збігати до Фогарті , тут недалеко, на розі.	реалія	змішане транскодування
43	Freddy Malins said there was a Negro chieftain singing in the second part of the Gaiety pantomime who had one of the finest tenor voices he had ever heard.	Фредді Меллінс сказав, що в театрі пантоміми в другій дії виступає негритянський вождь, і от у нього просто неперевершений тенор.	реалія	генералізація

Продовження табл. А.1

44	And he was ill at the time in his lodgings in Galway and wouldn't be let out, and his people in Oughterard were written to.	А він тоді лежав хворий у себе в кімнаті в Гелвеї , і йому не дозволяли виходити; про його хворобу вже написали його батькам у Оутерарді .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)змішане транскодування
45	I asked him again now, but he was leaning on the counter in his shirt-sleeves having a deep goster with Alderman Cowley.	Я хотів попрохати його ще раз, але він стояв за прилавком у самій сорочці і розмовляв з радником Ковлі.	запозичення	генералізація
46	Mary Jane, who was then a little girl in short clothes, was now the main prop of the household, for she had the organ in Haddington Road .	Мері-Джейн, що була тоді ще маленькою дівчинкою в короткій спідничці, тепер стала головною опорою родини – вона працювала органісткою в церкві на Гаддінгтон-роад .	реалія	транслітерація
47	Miss Healy stood in front of him, talking and laughing.	Перед ним стояла міс Гілі, щебечучи і сміючись.	реалія	транскрибування
48	Nearly every day when his teaching in the college was ended he used to wander down the quays to the second-hand booksellers, to Hickey's on Bachelor's Walk , to Web's or Massey's on Aston's Quay , or to O'Clohissey's in the bystreet.	Мало не щодня після викладів у коледжі він прямував на набережну до букіністичних крамниць: до Гікі на Бечелорсвок , до Вебба чи Мессі на Астонс-квей або до О'Клоїссі в бічному завулку.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)змішане 3)транскодування 4)транскрибування 5)транскрибування 6)транскрибування

Продовження табл. А.1

49	"Some of these hillsiders and fenians are a bit too clever if you ask me," said Mr. Henchy .	– Декотрі з отих горян та феніїв , видається мені, аж надто розумні, – сказав містер Генчі .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) вибір варіантного відповідника 2) адаптивне транскодування 3) змішане транскодування
50	Another day, when their mother was alive, they had all gone for a picnic to the Hill of Howth .	А колись давно, тоді як ще була жива їхня мати, вони всі їздили на пікнік у Гіл-Гаут 8 . 8 Гіл-Гаут — невеличке високогір'я на південний схід від Дублінської затоки.	реалія	транскрибування
51	MR HOLOHAN , assistant secretary of the Eire Abu Society, had been walking up and down Dublin for nearly a month, with his hands and pockets full of dirty pieces of paper, arranging about the series of concerts.	Містер Гологен , заступник секретаря в товаристві " Ейре Абу " вже мало не місяць гасав по Дубліну з кінця в кінець, його руки й кишені були повні брудних цидулок – він домовлявся про серію концертів.	1) реалія 2) реалія	1) транскрибування 2) змішане транскодування
52	"But still and all he kept on saying that before the summer was over he'd go out for a drive one fine day just to see the old house again where we were all born down in Irishtown and take me and Nannie with him.	Та хоч як йому було зле, він весь час повторював, що поки не скінчилося літо, треба знайти погожу днину й поїхати разом із нами до Айріштавна , до будинку, де ми всі народилися.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.1

53	The transept of the Jesuit Church in Gardiner Street was almost full; and still at every moment gentlemen entered from the side door and, directed by the lay-brother, walked on tiptoe along the aisles until they found seating accommodation.	Єзуїтська церква на Гардінер-стріт була мало не вщерть заповнена; а з бічних дверей далі заходили й заходили джентльмени.	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) змішане транскодування
54	"I say... He's a queer old josser !"	— Послухай... Та він старий брудний дивак .	запозичення	емфатизація
55	Mrs. Kearney bought some lovely blush-pink charmeuse in Brown Thomas's to let into the front of Kathleen's dress.	Місіс Кірні придбала в Бравна Томаса чудового рожевуватого отласу, щоб оздобити доччине плаття.	1) реалія 2) реалія	1) транскрибування 2) транскрибування
56	Her father used often to hunt them in out of the field with his blackthorn stick; but usually little Keogh used to keep nix and call out when he saw her father coming.	Її батько частенько ганяв їх із поля своєю терновою палицею; та малий Кьоу призвичаївся пильно стежити й гучно кричав, коли бачив, що наближається її батько.	реалія	транскрибування
57	"O Father Keon !" said Mr. Henchy, jumping up from his chair. "Is that you? Come in!"	— Отче Кеон ! — вигукнув містер Генчі, зістрибуючи зо стільця. — Це ви? Заходьте!	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.1

58	"Out from the mansion of his forefathers," continued Gabriel, "he drove with Johnny. And everything went on beautifully until Johnny came in sight of King Billy's statue : and whether he fell in love with the horse King Billy sits on or whether he thought he was back again in the mill, anyhow he began to walk round the statue.	– Так чи так, він виїхав із дому своїх предків у бричці, запряжений славним і незабутнім Джонні. І все йшло як по маслу, поки Джонні не поклав око на статую короля Біллі . Хтозна, може наш Джонні запалав любов'ю до коня, на якому сидить король, а може йому привиділося, ніби він знову на фабриці, – хай там як, а він узяв кружляти довкола статуї.	реалія	калькування
59	Later on he had become the partner of a very fat, short gentleman, Mr. Goldberg, in the Liffey Loan Bank .	Згодом став партнером дуже огрядного, присадкуватого джентльмена, містера Гольдберга, у Позичковому банку Ліфі .	реалія	калькування
60	The river lay quiet beside the empty distillery and from time to time a light appeared in some house on the Lucan road .	Річка тихо текла повз порожню гуральню, а у вікнах будинків на Лукан-роад то з'являлися, то гасли вогники світла.	реалія	змішане транскодування
61	She knew that the first tenor would not like to come on after Mr. Meade's comic turn.	Знала, що перший тенор не захоче виходити на сцену після комічного номеру містера Міда .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.1

62	He had been a clerk in the Midland Railway , a canvasser for advertisements for The Irish Times and for The Freeman's Journal , a town traveller for a coal firm on commission, a private inquiry agent, a clerk in the office of the Sub-Sheriff, and he had recently become secretary to the City Coroner.	Він працював то клерком на Мідландській залізниці , то рекламним агентом " Айріш Таймс " та " Фріменс Джорнал ", то міським комісіонером вугільної фірми, то приватним детективом, то клерком в офісі помічника шерифа, а нещодавно став секретарем у міського коронера.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) калькування 2) транскрибування 3) транскрибування
63	Mary Jane waited on her pupils and saw that they got the best slices and Aunt Kate and Aunt Julia opened and carried across from the piano bottles of stout and ale for the gentlemen and bottles of minerals for the ladies.	Мері-Джейн обслужила своїх учнів, пильнуючи, щоб їм діставалися найсмачніші шматки, а тітка Джулія з тіткою Кейт відкорковували й розносили пляшки з портером та елем – для чоловіків, та з мінеральною водою – для дам.	зміна значення	конкретизація
64	It was Gretta who had nursed her during all her last long illness in their house at Monkstown .	Саме Грета доглядала її в кам'яниці у Монкставні протягом тої довгої хвороби, що стала для матері останньою.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.1

65	The table then spoke of Mount Melleray , how bracing the air was down there, how hospitable the monks were and how they never asked for a penny-piece from their guests.	Гості почали говорити про гору Меллерей : про те, яке чисте там повітря, які гостинні тамтешні ченці, і про те, що місцева братія ніколи не просить у пожильців ніякої плати.	реалія	калькування
66	And the men used to go in on Sunday morning before the houses were open to buy a waistcoat or a trousers — moya!	Щонеділі вдосвіта, поки народ іще спав, до нього приходила різна потолоч, нібито щоб купити куртку ношену чи там штани.	запозичення	опущення
67	" Musha , God be with them times!" said the old man. "There was some life in it then."	– Ех, благословенні були часи, – сказав старий. – Тоді життя кипіло, не те що тепер.	запозичення	емфатизація
68	We can meet in M'Auley's ," said Mr. M'Coy . "That'll be the most convenient place."	– Можемо зустрітися в закладі Мак-Олі , – сказав містер Мак-Кой . – Так було б найзручніше.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
69	We walked along the North Strand Road till we came to the Vitriol Works and then turned to the right along the Wharf Road .	Ми йшли уздовж Норе Стренд-Роуд , аж поки дісталися до сіркокислотного заводу , а потім повернули праворуч до пристані .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)експлікація 3)генералізація

Продовження табл. А.1

70	She stood among the swaying crowd in the station at the North Wall .	Вона стояла серед метушливого натовпу на пристані Норт Вол 11 . 11 Норт Вол — причал на південному березі річки Ліффі на сході міста, з якого нічні пароплави відпливають до Ліверпуля.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар
71	"Then the night before I left, I was in my grandmother's house in Nuns' Island , packing up, and I heard gravel thrown up against the window. The window was so wet I couldn't see, so I ran downstairs as I was and slipped out the back into the garden and there was the poor fellow at the end of the garden, shivering."	– І от, у ніч перед від'їздом, коли я була в домі моєї бабці на Чернечому острові і саме пакувала речі, я почула, як у шибку кинули камінчик. Вікно було таке мокре, що я нічого не могла розгледіти, тож я збігла вниз, у чому була, і вислизнула через задні двері в сад. І там у кінці саду стояв він, бідолашний хлопець, і весь аж трясся від холоду.	реалія	калькування
72	As the cab drove across O'Connell Bridge Miss O'Callaghan said: "They say you never cross O'Connell Bridge without seeing a white horse."	Коли кеб переїжджав міст О'Коннелла , міс О'Каллаген сказала: – Кажуть, щоразу, як переїжджаєш міст О'Коннела, бачиш білого коня.	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)транскрибування

Продовження табл. А.1

73	"It is supposed—they say, you know—to take place in the depot where they get these thundering big country fellows, omadhauns , you know, to drill. The sergeant makes them stand in a row against the wall and hold up their plates."	– Кажуть, що у відділку, де набирають цих придуркуватих селянок, їх полюбляють, ну знаєш, муштрувати. Сержант шикує їх уздовж стіни і дає до рук миску.	запозичення	емфатизація
74	"But he's an Orangeman , Crofton, isn't he?" said Mr. Power .	– Крофтон? Хіба він не оранжист ? – запитав містер Павер .	1) реалія 2) реалія	1)адаптивне транскодування 2)транскрибування
75	However, when she drew near the limit and her friends began to loosen their tongues about her, she silenced them by marrying Mr. Kearney, who was a bootmaker on Ormond Quay .	Та коли вона, здавалось, уже засиділася в дівках, і подружки взялися перетирати її на язиці, вона заткала всім рота, вийшовши за містера Кірні, що шевцював на Ормондському причалі .	реалія	калькування
76	"Here, boy!" said Mr. Henchy, "will you run over to O'Farrell's and ask him to lend us a corkscrew—for Mr. Henchy, say. Tell him we won't keep it a minute. Leave the basket there."	– Гей, хлопче, – сказав містер Генчі, – може б ти збігав до О'Фаррела й попрохав у нього коркотяг – скажеш, для містера Генчі. В разі чого скажи, що нам ненадовго. А кошика зостав тут.	реалія	змішане транскодування
77	"Father O'Rourke was in with him a Tuesday and anointed him and prepared him and all."	Отець О'Рурк приходив до нього у вівторок, відсоборював, приготував його і зробив усе, що треба.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.1

78	Mr. Power, a much younger man, was employed in the Royal Irish Constabulary Office in Dublin Castle .	Містер Павер, чоловік значно молодших літ, працював у відділку Королівської ірландської поліції , що в Дублінському замку .	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) калькування
79	As he did not wish their last interview to be troubled by the influence of their ruined confessional they met in a little cakeshop near the Parkgate .	Він не хотів, щоб їхня остання розмова відбувалася на попелищі їх зруйнованої сповідальні, тож вони зустрілися в невеличкій цукерні біля Паркової брами .	реалія	калькування
80	"It happened that you were peloothered , Tom," said Mr. Cunningham gravely.	– А так сталося, що ти нажлуктався по зав'язку , Томе, – похмуро сказав містер Канінгем .	1) запозичення 2) реалія	1) емфатизація 2) транскрибування
81	We arranged to go along the Wharf Road until we came to the ships, then to cross in the ferryboat and walk out to see the Pigeon House .	Ми зібралися піти упродовж пристані аж до пароплавів, потім ми перетнемо річку на поромі і прогуляємося до Піджен Хаус (4) . (4) Піджен Хаус — форт на березі Дублінської затоки. У ті часи там була розташована електростанція.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар

Продовження табл. А.1

82	We pleased ourselves with the spectacle of Dublin's commerce — the barges signalled from far away by their curls of woolly smoke, the brown fishing fleet beyond Ringsend , the big white sailing-vessel which was being discharged on the opposite quay.	Ми насолоджувалися видовищем Дублінського торгового життя — баржі, сигнали яких долинали здалека крізь кучері мережаного диму, бура річкова флотилія за Рінгсендом , великий білястий вітрильник, який розвантажували на тім боці.	реалія	змішане транскодування
83	One evening he found himself sitting beside two ladies in the Rotunda .	Одного вечора він опинився в Ротонді поряд із двома леді.	реалія	транскрибування
84	" Sha ,s nothing," said the man.	– А, 'ічого , – відказав чоловік.	запозичення	вибір варіантного відповідника
85	Hasn't the working-man as good a right to be in the Corporation as anyone else — ay , and a better right than those shoneens that are always hat in hand before any fellow with a handle to his name?	Та ж робітник має таке саме право бути в Раді, як і будь-хто інший, а може навіть і більше право, ніж оті занглійщені жевжики , що плазом стеляться перед кожною титулованою особою.	1)запозичення 2) реалія	1)вибір варіантного відповідника 2)емфатизація
86	If it was not Skerries it was Howth or Greystones .	А якщо то був не Скерріс , то Говт або Грейстовнс .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)змішане транскодування 3)транскрибування

Продовження табл. А.1

87	When we came to the Smoothing Iron we arranged a siege; but it was a failure because you must have at least three.	Коли ми дісталися до Смусін Айрон (6), вирішили організувати засаду; але це було помилкою — для цього потрібні принаймні троє. (6) Смусін Айрон — місце для купання у Дублінській затоці.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар
88	In the dressing-room behind the stage she was introduced to the secretary of the Society , Mr. Fitzpatrick .	У гримерній за сценою її представили секретареві товариства містеру Фіцпатрікові .	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) змішане транскодування
89	"He's really an awful bother, what with green shades for Tom's eyes at night and making him do the dumb-bells, and forcing Eva to eat the stirabout . The poor child!	— Він такий зануда. Наказує ото, щоб Том надягав зелені окуляри, як читає ввечері, і щоранку вправлявся з гантелями, а Еву силує їсти кашу . Бідна дитина.	запозичення	генералізація
90	For years and years it had gone off in splendid style, as long as anyone could remember; ever since Kate and Julia, after the death of their brother Pat, had left the house in Stoney Batter and taken Mary Jane, their only niece, to live with them in the dark, gaunt house on Usher's Island , the upper part of which they had rented from Mr. Fulham, the corn-factor on the ground floor.	Рік-повз-рік усе проходило бездоганно – так було, скільки сягає пам'ять, ще відтоді, як Кейт і Джулія по смерті свого брата Пета покинули дім на Стовні-беттер і забрали Мері-Джейн, свою єдину племінницю, до темного похмурого будинку на Ашерс-айленд , горішню частину якого вони винаймали в містера Фулгема, зерноторговця, що жив на першому поверсі.	1) реалія 2) реалія	1) транскрибування 2) транскрибування

Продовження табл. А.1

91	I objected that the boys were too small and so we walked on, the ragged troop screaming after us: " Swaddlers! " thinking that we were Protestants because Mahony, who was dark-complexioned, wore the silver badge of a cricket club in his cap.	Я не погодився, бо хлопчики були зовсім маленькі, і ми попрямували далі, а обірване військо галасувало нам навздогін: " Святенники! Святенники! ", вважаючи, що ми протестанти, через те, що Маоні, який мав смагляве обличчя, носив на своєму капелюсі сріблясту позначку якогось крикетного клубу. (5) "Святенники!" — так ірландці католики зневажливо називали протестантів.	реалія	вибір варіантного відповідника +перекладацький коментар
92	"I saw the three of them hard at it yesterday at Suffolk Street corner.".	Я вчора бачив містера Тірні, радника і ще одного на розі Саффолк-стріт .	реалія	транскрибування
93	He had never been violent since the boys had grown up, and she knew that he would walk to the end of Thomas Street and back again to book even a small order.	Він ніколи не лупцював її, відколи хлопці підросли, і ладен був плентатись у сам кінець Томас-стріт і назад, щоб виконати навіть найменше її замовлення.	реалія	транскрибування
94	"Did Mr. Tierney say when he'd be back?" he asked in a husky falsetto.	— Містер Тірні не сказав, коли повернеться? — запитав він хрипким фальцетом.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.1

95	Mean little tinker!	Чортів скнара!	запозичення	емфатизація
96	While the point was being debated a tall agile gentleman of fair complexion, wearing a long yellow ulster , came from the far end of the bar.	Доки всі сперечалися, хто піде й викличе кеб, із дальнього кутка шинку підійшов високий жвавий джентльмен із білявим волоссям, одягнений у довге жовте пальто .	реалія	генералізація
97	" Usha , poor Joe!" said Mr. O'Connor, throwing the end of his cigarette into the fire, "he's hard up, like the rest of us."	— А , бідолаха Джо! — сказав містер О'Коннор, шпурляючи недопалок у вогонь. — У нього теж, як і у нас, на гроші сухо.	запозичення	вибір варіантного відповідника
98	' Wisha! wisha, ' says I.	" Не може бути! " — кажу я.	запозичення	емфатизація
99	The car drove off towards Westmoreland Street . As it passed Ballast Office the clock showed half-past nine. A keen east wind hit them, blowing from the mouth of the river. Mr. Kernan was huddled together with cold.	Екіпаж рушив у напрямку до Вестморленд-стріт . Коли вони минали Белест-офіс , на годиннику було пів-десятої. Із сходу, з гирла ріки, налетів пронизливий вітер. Містер Кернан зіщулювався від холоду.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) транскрибування 2) транскрибування 3) змішане транскодування
100	The snow would be lying on the branches of the trees and forming a bright cap on the top of the Wellington Monument .	Сніг лежатиме на вітті дерев і блискучою шапкою покриватиме обеліск Веллінгтона .	реалія	калькування

Продовження табл. А.1

101	Then, just as the chain was about to start again, she stood on tiptoe and whispered into his ear: " West Briton! "	А тоді, коли вервиця танцівників знову пішла в рух, стала навшпиньки й шепнула йому на вухо: – Англофіл!	запозичення	відповідник
102	At the corner of Winetavern Street they met a cab.	На розі Вайнтаверн-стріт вони зустріли кеб.	реалія	транскрибування
103	Down, ye dogs! Lie down, ye curs!	Сидіти, пси! До ноги, дворяги!	запозичення	опущення
104	He said yous so softly that it passed unnoticed and he never drank anything stronger than milk for his voice's sake.	Вимовляв " та " замість "так" м'яко-м'яко, що ніхто й не зауважував, і, дбаючи про голос, ніколи не пив нічого міцнішого за молоко.	запозичення	вибір варіантного відповідника

Таблиця А.2

Особливості відтворення ірландської мовної інтерференції в романі «Портрет митця замолоду» Джеймса Джойса та способи їх перекладу українською мовою за джерелами РАУМ [4] та ПМЗ [2]

№	Оригінал	Переклад	Мовний засіб вияву ірландської мовної інтерференції	Вид перекладацької трансформації
1	This boy is after saying a bad word.	Цей хлопець ужив погане слово!	калькування конструкції	опущення
2	So I'll go to Amerikay .	В Америку , тож-ей, лежить моя путь.	запозичення	адаптивне транскодування

Продовження табл. А.2

3	It was one day down in Arklow , a cold bitter day, not long before the chief died.	Було це одного дня в Арклоу , одного холодного дня, незадовго до того, як помер наш вождь.	реалія	транскрибування
4	Is it for Billy with the lip or for the tub of guts up in Armagh ?	Чи для того мішка тельбухів з Арма ?	реалія	транскрибування
5	—Because there is a thigh in it, he said. Do you see the joke? Athy is the town in the county Kildare and a thigh is the other thigh.	— У місті Атай, — сказав він. — Розумієш, у чім тут сіль? А та й — три сполучники, Атай — місто у графстві Кілдар .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
6	— Ay bedad! And there's the Groceries sure enough!	— А онде наша бакалія, йй-бо!	запозичення	емфатизація
7	Stephen looked at his thinly clad mother and remembered that a few days before he had seen a mantle priced at twenty guineas in the windows of Barnardo's .	Стівен глянув на матір у блаженському пальті і згадав, що кілька днів тому у вітрині Барнардо бачив накидку за двадцять гіней.	реалія	змішане транскодування
8	Bedad I am, said the little old man.	— Йй-бо , — сказав дідок.	запозичення	емфатизація
9	During the first part of the summer in Blackrock uncle Charles was Stephen's constant companion.	Всю першу половину літа в Блекроку дядько Чарлз був Стівеновим незмінним супутником.	реалія	транскрибування
10	The drivers pointed with their whips to Bodenstown .	Візники показують батогами в бік Боденставна .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.2

11	Mother was sitting at the fire with Dante waiting for Brigid to bring in the tea.	Мама з Данті сиділи біля каміна й чекали, поки Бриджід подасть чай.	реалія	транскрибування
12	The moocow came down the road where Betty Byrne lived: she sold lemon platt.	А муля йшла звідти, де жила Бетті Бірн — та, що продавала лимонні косички.	реалія	транскрибування
13	One of the Crokes made a woeful wipe at him one time with his caman and I declare to God he was within an aim's ace of getting it at the side of his temple.	Один із крокських як махне ключкою , і, Бог мені свідок, мало не втрапив братові в скроню.	запозичення	вибір варіантного відповідника
14	Aubrey and Stephen had a common milkman and often they drove out in the milk-car to Carrickmines where the cows were at grass.	Молочар в Обрі та Стівена був один, і вони частенько їздили його фургоном на пасовисько під Керрікмайнсом .	реалія	транскрибування
15	On week days he did messages between the house in Carysfort Avenue and those shops in the main street of the town with which the family dealt.	У будні він завжди гасав між будинком на Керісфорт-авеню , де мешкала їхня родина, й крамницями у середмісті, з якими вона мала до діла.	реалія	транскрибування
16	And that night Mr Casey had not gone to Dublin by train but a car had come to the door and he had heard his father say something about the Cabinteely road .	Того вечора містер Кейсі не поїхав поїздом до Дубліна, а під їхній дім під'їхав екіпаж, і чути було, як батько каже щось про Кабінтільську дорогу .	1) реалія 2) реалія	1) транскрибування 2) калькування

Продовження табл. А.2

17	—Well, I suppose that doesn't interest you, but leastways there was such noise after the match that I missed the train home and I couldn't get any kind of a yoke to give me a lift for, as luck would have it, there was a mass meeting that same day over in Castletownroche and all the cars in the country were there. So there was nothing for it only to stay the night or to foot it out. Well, I started to walk and on I went and it was coming on night when I got into the Ballyhoura hills , that's better than ten miles from Kilmallock and there's a long lonely road after that.	— Ну так, може, тобі й нецікаво, але най там, — після матчу такий був гармидер, що я спізнився на поїзд і не знайшов ані одного запрягу, щоб підвіз мене додому, бо, як на зло, того ж таки дня в Каслтавнроші був якийсь з'їзд, і всі візники околиці стояли там. Тож вибір був один — заночувати у Баттеванті або перти пішки. Ну, я ноги на плечі та й іду, іду, вже й ніч западає, коли я ще в Беллігурських пагорбах — це добрих десять миль від Кілмаллока , — а там далі довга безлюдна дорога.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)калькування 3)змішане транскодування
18	I never liked the idea of sending him to the christian brothers myself, said Mrs Dedalus.	— Мені самій ніколи не подобалась думка віддати його до Християнських братів , — сказала місіс Дедалус.	реалія	калькування
19	Yes, sir. Church Street chapel.	Є церква на Черч-стріт .	реалія	транскрибування
20	They lived in Clane , a fellow said: there were little cottages there and he had seen a woman standing at the half-door of a cottage with a child in her arms as the cars had come past from Sallins .	Живуть вони в Клейні , як казав один хлопець: там є невеличкі хати, а раз, коли вони їхали з Саллінза .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)змішане транскодування

Продовження табл. А.2

21	He saw himself walking about the grounds watching the sports in Clongowes and eating slim jim out of his cricket cap.	Бачив самого себе — ходив між майданчиками у Клонговзі , дививсь, як інші грають, і їв ласощі зі свого спортивного картузика, а кілька єзуїтів прогулювались велосипедною доріжкою в товаристві дам.	реалія	транскрибування
22	As soon as the boys had turned into Clonliffe Road together they began to speak about books and writers, saying what books they were reading and how many books there were in their fathers' bookcases at home.	Гуртом вони завернули на Клонліфську дорогу і почали розмову про книжки й письменників: говорили, які книжки читають і скільки книжок мають удома їхні батьки.	реалія	калькування
23	He listened without sympathy to his father's evocation of Cork and of scenes of his youth, a tale broken by sighs or draughts from his pocket flask whenever the image of some dead friend appeared in it or whenever the evoker remembered suddenly the purpose of his actual visit.	Він без симпатії слухав батькові спогади про Корк і про часи його молодості — розповідь, що переривалася зітханням і сьорбанням з кишенькової фляги, як тільки воскресав у ній образ покійного друга чи як тільки спогадувач згадував про мету цієї поїздки.	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.2

24	—And which are they taking? asked the fellow who had spoken first. —All are taking expulsion except Corrigan , Athy answered. He's going to be flogged by Mr Gleeson .	— І що ж вони вибрали? — спитав той, що заговорив найпершим. — Всі вибрали виключення, крім Коррігана , — відповів Атай. — Його сіктиме містер Глісон .	1) реалія 2) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування
25	That night at Dalkey the train had roared like that and then, when it went into the tunnel, the roar stopped.	Тієї ночі в Далкі поїзд так само гуркотів, а зайшов у тунель, то стих.	реалія	транскрибування
26	The brush with the maroon velvet back was for Michael Davitt and the brush with the green velvet back was for Parnell.	Одна, з каштановим оксамитом на спинці — за Майкла Девітта , а друга, з зеленим оксамитом на спинці — за Парнелла.	реалія	транскрибування
27	Stephen lifted his eyes in wonder and saw for a moment Father Dolan's white-grey not young face, his baldy whitegrey head with fluff at the sides of it, the steel rims of his spectacles and his no-coloured eyes looking through the glasses. Why did he say he knew that trick?	Стівен здивовано підвів погляд і на мить побачив немолоде біло-сіре обличчя отця Долана , лису біло-сіру голову з пушком на краях, сталеву оправу окулярів і безколірні очі за скельцями. Чому він сказав, що знає ці штучки?	реалія	змішане транскодування
28	He turned seaward from the road at Dollymount and as he passed on to the thin wooden bridge he felt the planks shaking with the tramp of heavily shod feet.	Під Доллімаунтом він звернув до моря і, ступаючи на легкий дерев'яний міст, відчув, як під його важкими черевиками задвигтіли дошки.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.2

29	Mr Dedalus had ordered drisheens for breakfast and during the meal he cross-examined.	На сніданок містер Дедалус замовив паштет з тельбухів і став розпитувати офіціанта про місцеві новини.	реалія	експлікація
30	A few nights after this public chiding he was walking with a letter along the Drumcondra Road when he heard a voice cry: —Halt!	А через кілька днів після цієї прилюдної догани він ішов увечері з листом по Драмкондрівській дорозі , коли почув за собою: — Сій!	реалія	калькування
31	That Peter Pickackafax beside him was his eldest son but that he was only a Dublin jackeen .	Оцей ледащо — його найстарший син, такий собі дублінський шибеник .	реалія	емфатизація
32	Either they went to the left towards the Dublin mountains or along the Goatstown road and thence into Dundrum , coming home by Sandyford .	Там вони або звертали ліворуч до Дублінських гір , або йшли до Готставна , а звідти — у Дандрам , й верталися додому через Сандіфорд .	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія	1)калькування 2)транскрибування 3)транскрибування 4)транскрибування
33	He knew that his father had paid a guinea for it in Dunn's of D'Olier Street .	Він знав, що батько заплатив за нього гінею у крамниці Данна на Д'Олієр-стріт .	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)змішане транскодування
34	I have to leave a message down in George's Street , he said to his father quickly.	— Мені треба заскочити на Джордж-стріт , — хутко сказав він батькові.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.2

35	—We are all highly respectable people in the field club. Last Saturday we went out to Glenmalure , seven of us.	— Ми в нашому польовому клубі — респектабельні люди. Минулої суботи ми їздили в Гленмалюр , всі семеро.	реалія	транскрибування
36	Lynch closed his ears and gave out oath after oath til the dray had passed.	Лінч заткнув вуха і знай лаявся , поки хура не проїхала.	1) реалія 2) зміна значення	1) транскрибування 2) конкретизація
37	Towards Findlater's church a quartet of young men were striding along with linked arms, swaying their heads and stepping to the melody of their leader's concertina.	До Файндлейтерової церкви йшов, узявшись за руки, юначий квартет — вони махали головами, крокуючи в такт бадьорій мелодії гармоніки їхнього ватажка.	реалія	калькування
38	Stephen's mother and his brother and one of his cousins waited at the corner of quiet Foster Place while he and his father went up the steps and along the colonnade where the Highland sentry was parading.	Мати, брат та один з кузенів залишилися чекати на розі малолюдної Фостер-плейс , а вони з батьком пішли вгору по сходах і вздовж колонади, де походжав вартовий-шотландець.	реалія	транскрибування
39	He was sitting in the midst of a children's party at Harold's Cross .	Він сидить у самій гущі дитячого свята на Гарольдс-Крос .	реалія	змішане транскодування
40	And the train raced on over the flat lands and past the Hill of Allen .	А поїзд все мчить по рівнинах, і попід горою Аллен .	реалія	калькування
41	The fellows talked together in little groups. One fellow said: —They were caught near the Hill of Lyons .	Учні балакали всі нараз, невеличкими групами. Один сказав: — Їх зловили під Левиним пагорбом .	реалія	калькування

Продовження табл. А.2

42	But God was not in it of course when they stole it.	Але коли вони крали її, Бога в ній , звісно, не було.	зміна значення	вибір варіантного відповідника
43	She looked a long time at a smiling picture that was set in it and said musingly.	Вона довго роздивлялась одну усміхнену фотографію і задумливо каже.	зміна значення	опущення
44	Saw her drinking tea and eating cakes in Johnston's, Mooney and O'Brien's .	Бачив її, як пила чай з тістечками у кав'ярні Джонстона, Муні й О'Брайєна.	реалія	транскрибування
45	At last after a fury of plunges he wrenched himself free. His tormentors set off towards Jones's Road , laughing and jeering at him, while he, half blinded with tears, stumbled on, clenching his fists madly and sobbing.	Зрештою, після одчайдушних пручань, він вирвався. Його мучителі з криками й кпинами подалися в напрямку Джонс-роуд , а він, обірваний, розчервонілий, задиханий, брів за ними, напівосліпий від сліз, знавісніло стискав кулаки і хлипав.	реалія	транскрибування
46	Stephen walked on alone and out into the quiet of Kildare Street opposite Maple's hotel he stood to wait, patient again.	Далі, у тишу Кілдар-стріт , Стівен рушив сам. Напроти готелю "Клен" зупинився і став терпляче чекати.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)калькування
47	But his father had told him that he would be no stranger there because his granduncle had presented an address to the liberator there fifty years before.	Але тато сказав — тут він не буде чужий, бо п'ятдесят років тому його двоюрідний дід підніс тут вітальний адрес Визволителю .	реалія	вибір варіантного відповідника

Продовження табл. А.2

48	Cranly seized his arm and steered him round so as to lead him back towards Leeson Park .	Кренлі схопив його попід лікоть і розвернув назад до Лісон-парку .	реалія	транскрибування
49	Lord Leitrim's coachman , yes, said Mr Dedalus.	— Візник пана лорда Літріма , аякже, — додав містер Дедалус.	реалія	калькування
50	—Try Leopardstown! Said a voice from the bench behind. Stephen glanced up quickly but Moynihan's snoutish face, outlined on the grey light, was impassive.	— Пошукайте у Леопардставні! — озвався голос позад нього. Стівен хутко обернувся, але схоже на рило лице Мойнігана, оторочене сизим світлом, не виражало нічого.	реалія	транскрибування
51	They turned into Lower Mount Street .	Вони звернули на Ловер-Маунт-стріт .	реалія	транскрибування
52	MacCann went briskly to and fro among the students, talking rapidly, answering rebuffs and leading one after another to the table.	МакКен моторно сновигав серед натовпу, вів перемови то з одним, то з другим студентом і підводив їх, одного за одним, до стола.	реалія	транскрибування
53	—I wish it would clear up. I had arranged to go for a spin on the bike with some fellows out by Malahide . But the roads must be knee-deep. —It might clear up, sir.	— Аби лиш випогодилося. Ми з друзями домовились поїхати на велосипедах до Малагайду . Але на дорогах, певно, болота по коліна. — Може, ще випогодиться, сер.	реалія	транскрибування
54	Along the Mardyke the trees were in bloom.	На вулиці Мардайк цвіли дерева.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.2

55	At Maryborough he fell asleep. When he awoke the train had passed out of Mallow and his father was stretched asleep on the other seat.	У Меріборо він заснув. Коли прокинувся, поїзд уже виїхав з Маллоу ; батько спав на сусідній лавці.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
56	Fleming said: —Are you not well? He did not know; and Fleming said: —Get back into bed. I'll tell McGlade you're not well.	— Тобі погано? Він не знає; тоді Флемінг сказав: — Лягай назад. Я скажу Мак-Глейдові , що тобі погано.	реалія	транскрибування
57	When all had been safely stowed the vans had set off noisily down the avenue: and from the window of the railway carriage, in which he had sat with his red-eyed mother, Stephen had seen them lumbering along the Merrion Road .	А коли все було надійно завантажено, фургони загуркотіли вулицею: з вікна вагона, де поруч із засльозеною мамою сидів Стівен, було видно, як вони важко їдуть по Мерріонській дорозі .	реалія	калькування
58	The practice in the park came to an end when Mike Flynn went into hospital.	Тренування в парку скінчилось, коли Майка Флінна поклали в лікарню.	реалія	транскрибування
59	They flew round and round the jutting shoulder of a house in Molesworth Street .	А вони все кружляли над виступом будинку на Молсворт-стріт .	реалія	транскрибування
60	Take Mr Moonan .	От хоча б містер Мунан .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.2

61	—And the church, Father Moran ? —The church too. Coming round too. The work is going ahead there too. Don't fret about the church.	— А церква, отче Моран ? — І церква теж. Теж до нас тягнеться. Там теж робота не стоїть на місці. Щодо церкви не турбуйтеся.	реалія	змішане транскодування
62	They had set out early in the morning from Newcombe's coffee-house , where Mr Dedalus's cup had rattled noisily against its saucer, and Stephen had tried to cover that shameful sign of his father's drinking bout of the night before by moving his chair and coughing.	А рано-вранці вони почали з кав'ярні Ньюкомба , де чашка містера Дедалуса голосно торохтіла об блюдечко, а Стівен совгав стільцем і кашляв, намагаючись так притлумити цей ганебний знак учорашньої батькової пиятики.	реалія	калькування
63	that as he walked along the North Strand Road , glancing idly at the windows of the provision shops, he would recall the dark humour of Guido Cavalcanti and smile;	що коли йтиме Норт-Стрендською дорогою , позираючи байдужно на вітрини продовольчих магазинів, пригадає меланхолійність Гвіда Кавальканті й усміхнеться;	реалія	калькування
64	Well now , that is interesting!	Так-так , цікаво!	зміна значення	емфатизація
65	—All your intellectual soul is in that phrase, O'Keeffe , said Temple with open scorn.	— Ти вклав у цю фразу всю свою інтелігентну душу, О'Кіффе , — сказав Темпл з відвертою зневагою.	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.2

66	That was what he had been in prison for and he remembered that one night Sergeant O'Neill had come to the house and had stood in the hall, talking in a low voice with his father and chewing nervously at the chinstrap of his cap.	А ще він пригадав, як одного вечора приходив сержант О'Ніл , стояв у передпокої і тихо розмовляв з батьком, нервово покусуючи ремінець кашкета.	реалія	транскрибування
67	Then the higher line fellows began to come down along the matting in the middle of the refectory, Paddy Rath and Jimmy Magee and the Spaniard who was allowed to smoke cigars and the little Portuguese who wore the woolly cap.	Доріжкою, що посеред трапезної, пройшли хлопці з вищої ланки — Педді Рат, Джиммі Мейджі , Іспанець, якому дозволялось палити сигари, і малий Португалець, який носив вовняну шапку	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
68	They had walked on towards the township of Pembroke and now, as they went on slowly along the avenues, the trees and the scattered lights in the villas soothed their minds.	Вони вже були в околиці Пембрука . Тепер, коли вони повільно простували неширокими вулицями, дерева й вогники де-не-де у віллах влагіднювали душу.	реалія	транскрибування
69	An American captain made me a present of them last night in Queenstown .	Ось, — мені їх учора в Квінставні подарував один американський капітан	реалія	транскрибування
70	—Well, I hope they haven't moved the Queen's College anyhow, said Mr Dedalus, for I want to show it to this youngster of mine.	— Що ж, сподіваюсь, принаймні Королевин коледж нікуди не дівся, — мовив містер Дедалус. — Хочу його показати моєму парубійкові.	реалія	калькування

Продовження табл. А.2

71	He turned to Dante and said: —You didn't stir out at all, Mrs Riordan ? Dante frowned and said shortly: —No.	Він повернувся до Данті: — А ви взагалі не виходили, місіс Райордан ? Данті насупилась й мовила коротко: — Ні	реалія	транскрибування
72	A dusk like that of the outer world obscured his mind as he heard the mare's hoofs clattering along the tramtrack on the Rock Road and the great can swaying and rattling behind him.	Коли він чув цокіт кінських копит уздовж колії на Рок-роуд та грюкіт каністри, що махалась, прив'язана ззаду до конки, свідомість його отіняв присмерк, подібний до смерку в навколишньому світі.	реалія	транскрибування
73	—Pothead! Cranly said with calm contempt. What does he know about the way from Sallygap to Larras ? Or what does he know about anything for that matter? And the big slobbering washing-pot head of him!	— Недоумок! — зазначив Кренлі зі спокійним презирством. — Що він знає про дорогу від Саллігана до Ларреса ? Та й що він узагалі знає про дороги, помийна його голова!	1) реалія 2) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування
74	A long dray laden with old iron came round the corner of Sir Patrick Dun's hospital covering the end of Stephen's speech with the harsh roar of jangled and rattling metal.	З-за рогу лікарні імені сера Патріка Дана виїхала довга хура, навантажена старим залізниччям, і перекрила кінець Стівенової промови страшним брязкотом і гримкотом металу.	реалія	калькування

Продовження табл. А.2

75	I was standing at the end of the South Terrace one day with some maneens like myself and sure we thought we were grand fellows because we had pipes stuck in the corners of our mouths.	Стою я якось в куті на Сауттеррас з такими ж недоростками , як сам: ми, річ ясна, уявляємо, що з люлькою в кутику рота ми — великі цабе.	1) реалія 2)запози чення	1)транскрибування 2)емфатизація
76	But the trees in Stephen's Green were fragrant of rain and the rain-sodden earth gave forth its mortal odour, a faint incense rising upward through the mould from many hearts.	А дерева на Стівеновій Луці пахли дощем, і набухла від дощу земля парувала запашиим тліном, що легким запахом ладану крізь шар перегною пробивався з багатьох сердець.	реалія	калькування
77	The little village of Stillorgan was the parting of the ways.	Сільце Стіллоган стояло на роздоріжжі.	реалія	змішане транскодування
78	But when autumn came the cows were driven home from the grass: and the first sight of the filthy cowyard at Stradbroke with its foul green puddles and clots of liquid dung and steaming bran troughs, sickened Stephen's heart.	Але на осінь корів з пасовиська одігнали, і від самого вигляду брудного корівника в Страдбруку — від смердючих зелених калюж, купок рідкого лайна і паруючих висівок в яслах Стівенові стислося серце.	реалія	транскрибування
79	I have two bouncing grandchildren out at Sunday's Well .	— Маю двох онуків у Сандізвелі , нівроку.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.2

80	He crossed the bridge over the stream of the Tolka and turned his eyes coldly for an instant towards the faded blue shrine of the Blessed Virgin which stood fowl-wise on a pole in the middle of a ham-shaped encampment of poor cottages.	Він перейшов через міст над річкою Толкою і холодно зиркнув на збляклий голубий храм Пресвятої Діви , що височів, немов курка на плоті, посеред скупчення убогих халуп.	1) реалія 2) реалія	1) змішане транскодування 2) калькування
81	He was telling them something about Tullabeg .	Префект їм розказував щось про Таллабег .	реалія	транскрибування
82	—Dinner? said Mr Dedalus. Well, I suppose we had better, what? — Some place that's not too dear, said Mrs Dedalus. — Underdone's? —Yes. Some quiet place.	— Пообідати? — сказав містер Дедалус. — Що ж, можна й пообідати. — Десь, де не дуже дорого, — сказала місіс Дедалус. — У напівфабрикатному? — Так. У якомусь тихому місці.	реалія	вибір варіантного відповідника
83	—Tell me, did I tell you that story about a very famous spit? —You did not, John, said Mr Dedalus. —Why then, said Mr Casey, it is a most instructive story. It happened not long ago in the county Wicklow where we are now.	— Скажи, я тобі не розказував про один славний плювок? — Ні, Джоне, не розказував, — сказав містер Дедалус. — Що ж, — мовив містер Кейсі, — історія вельми повчальна. І сталася не так давно, у графстві Віклоу , де ми з вами перебуваємо.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.2

84	He brought forth a great stone jar of whisky from the locker and filled the decanter slowly, bending now and then to see how much he had poured in.	Вийняв із шафки камінний глек віскі й поволі наповнив карафку, нахиляючись вряди-годи, щоб подивитися, скільки уже налито.	запозичення	транскрибування
85	Yerra , sure I wouldn't put any ideas into his head.	— Ая . Чого це я мав би збивати його з пуття?	запозичення	емфатизація
86	Depart from me, ye cursed, into everlasting fire!	Ідіть од мене, прокляті, ув огонь вічний!	запозичення	опущення

Таблиця А.3

Особливості відтворення ірландської мовної інтерференції в романі «Улісс»

Джеймса Джойса та способи їх перекладу українською мовою за

джерелами Ulysses [6] та Улісс [3]

№	Оригінал	Переклад	Мовний засіб вияву ірландської мовної інтерференції	Вид перекладацької трансформації
1	They turned to the left along Abbey street .	Вони повернули ліворуч, пішли по Еббі-стріт .	реалія	транскрибування
2	Remove him, acushla .	Усунь його, acushla [399]. [399] любий (ірл.).	запозичення	відповідник
3	Mr Bloom, quickbreathing, slower walking passed Adam court .	Містер Блум, подих його почастишав, крок сповільнився, пройшов повз Адам-корт .	реалія	транскрибування
4	I'm after seeing him not five minutes ago.	Та я його бачив, ще п'яти хвилин не минуло.	калькування конструкції	опущення

Продовження табл. А.3

5	You're after hitting me.	Ви хочете мене віддухопелити.	калькування конструкції	опущення
6	An illuminated scroll of ancient Irish vellum, the work of Irish artists, was presented to the distinguished phenomenologist on behalf of a large section of the community and was accompanied by the gift of a silver casket, tastefully executed in the style of ancient Celtic ornament, a work which reflects every credit on the makers, Messrs Jacob agus Jacob.	Сувій стародавнього ірландського пергамену ілюстрований мініатюрами ірландських художників був презентований видатному феноменологу від чималого гурту присутніх разом із іншим дарунком, срібною скринькою, прикрашеною стародавніми кельтськими візерунками, яка робить високу честь її творцям, пп. Джекоб agus [228] Джекоб. [228] i (ірл.).	запозичення	відповідник
7	Ireland's sweetheart, the king of Spain's daughter, alanna .	Любов Ірландії, дочка короля Гішпанії, alanna [392]. [392] Дитя моє (ірл.).	запозичення	відповідник
8	Swans from Anna Liffey swim down here sometimes to preen themselves.	Лебеді з Анни Ліффі часом запливають сюди, щоб похизуватися.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

9	At Annesley bridge the tram halted and, when it was about to go, an old woman rose suddenly from her place to alight.	Трамвай зупинився коло мосту Еннслей і вже був рушив, коли старенька жіночка раптом підвелася, щоб вийти.	реалія	калькування
10	And our wool that was sold in Rome in the time of Juvenal and our flax and our damask from the looms of Antrim and our Limerick lace, our tanneries and our white flint glass down there by Ballybough and our Huguenot poplin that we have since Jacquard de Lyon and our woven silk and our Foxford tweeds and ivory raised point from the Carmelite convent in New Ross , nothing like it in the whole wide world.	А наша вовна продавалася в Римі ще за часів Ювенала, і наш льон і наша камка, яку тчуть в Антримі , і мережива з Лімерика , наші чинені шкіри і наше біле скло з-під Баллібоу , і гугенотський поплін, який ткали у нас від часів Жаккара з Ліона, наші ткані шовки і наш фоксфордський твід, і ручна вишивка гарусом у кармелітському монастирі в Нью-Россі ?	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія	1)змішане транскодування 2)змішане транскодування 3)транскрибування 4)транскрибування 5)калькування 6)транскрибування

Продовження табл. А.3

11	I was just passing the time of day with old Troy of the D. M. P. at the corner of Arbour hill there and be damned but a bloody sweep came along and he near drove his gear into my eye.	Знаєте, стою я зранку зі стариганом Троєм з Д. М. П на розі Арбор-гіл , аж тут несе нечиста сила сажотруса з усім його причандаллям, і він, клята душа, тикає своєю мітлою прямисінько мені в око.	реалія	транскрибування
12	BLOOM: (In alderman's gown and chain) Electors of Arran Quay, Inns Quay, Rotunda, Mountjoy and North Dock , better run a tramline, I say, from the cattlemarket to the river.	БЛУМ (у шатах олдермена з ланцюгом): Виборці Арран-кі, Іннс-кі, Ротонди, Маунтджоя та Північних Доків! Запевняю вас, що найкраще це провести трамвайну колію від скотного ринку до річки.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)транскрибування 4)транскрибування 5)калькування
13	Five to three. Just nice time to walk to Artane .	П'ять хвилин до третьої. Саме час прогулятися в Артейн .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

14	The other one, jar on her head, was getting the supper: fruit, olives, lovely cool water out of a well, stonecold like the hole in the wall at Ashtown .	Інша, що зі жбаном на голові, кухторила вечерю: фрукти, оливки, чудова на смак прохолодна вода з колодязя, холодно-кам'яного, як отвір у стіні в Ештауні {155}. {155}Отвір у стіні в Ештауні — через ту дірку підкупуваний отримувач підкуп, не бачивши підкупувача. Ештаун — район у північній частині Дубліна.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар
15	— Ay , says I. A bit off the top. An old plumber named Geraghty .	— Атож , — кажу я. — Із самого вершечку. Старий мідник, його прізвище Гераті .	1) запозичення 2)реалія	1) емпатизація 2)транскрибування
16	—Never better, a chara , says he. What Garry? Are we going to win? Eh?	— Працює як ніколи, дороженький , — запевняє той і до собаки: — То як, Гаррі? Чи буде наше зверху? Га?	запозичення	емфатизація
17	Sacred Heart of Mary, where were you at all at all ?	Свята Божа Мати, але де ж ти був, де ?	калькування конструкції	емфатизація

Продовження табл. А.3

18	— Pity about her, says the citizen. Or any other woman marries a half and half .	— Авжеж, її жалько, — погоджується Громадянин. — Як і будь-яку іншу жінку, що вийшла заміж за ні се, ні те .	зміна значення	наближений переклад
19	— I'm just running round to Bachelor's walk , Mr Bloom said, about this ad of Keyes's. Want to fix it up. They tell me he's round there in Dillon's.	— Я помчав на Бечелорс-вок , — повідомив містер Блум, — щодо цієї реклами для Кейза. Хочу вирішити цю справу. Мені сказали, що він там поряд, у Діллона.	реалія	транскрибування
20	It was like the paintings that man used to do on the pavement with all the coloured chalks and such a pity too leaving them there to be all blotted out, the evening and the clouds coming out and the Bailey light on Howth and to hear the music like that and the perfume of those incense they burned in the church like a kind of waft.	Воно скидалося на малюнки, які той чоловік малював на пішоході паличками кольорової крейди, так шкода їх залишати, щоб вичовгали ногами, вечір, знаходять хмари, і маяк Бейлі світиться на Гауті , і чути цю музику, і пахощі ладану, що ним кадили у церкві, здається, оповивають душу.	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) транскрибування

Продовження табл. А.3

21	The mastodontic pleasureship slowly moved away saluted by a final floral tribute from the representatives of the fair sex who were present in large numbers while, as it proceeded down the river, escorted by a flotilla of barges, the flags of the Ballast office and Custom House were dipped in salute as were also those of the electrical power station at the Pigeonhouse and the Poolbeg Light.	А корабель рушив річкою униз до моря у супроводі цілої флотилії барж, і йому салютували, приспустивши свої прапори, Портове управління справами баласту і Митниця , до яких приєдналася електростанція на Голубнику .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)експлікація 2)відповідник 3)калькування
22	Wail, Banba , with your wind: and wail, O ocean, with your whirlwind.	Оплач його, Банбо {601}, своїми вітрами, і ти, Океане, оплач його своїми бурями. (291) Банба — одна з найдревніших богинь ірл. Пантеону.	реалія	змішане транскодування +перекладацький коментар
23	—Still there? I got a card from Bannon . Says he found a sweet young thing down there. Photo girl he calls her.	— І досі там? Беннон прислав мені листівку. Каже, познайомився з юнкою. Називає її фотодівчинка.	реалія	транскрибування
24	(She keens with banshee woe)	(Голосить, мов банші {834}.) {834} Банші (букв, «жінка-сида») — в ірл. міфології провісниця смерті.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар

Продовження табл. А.3

25	—Our young Irish bards , John Eglinton censured, have yet to create a figure which the world will set beside Saxon Shakespeare's Hamlet though I admire him, as old Ben did, on this side idolatry.	— Нашим молодим ірландським бардам , — продовжував повчати Джон Еглінтон, — ще доведеться створити такий літературний образ, який світ поставив би поряд із Гамлетом англосакса Шекспіра, хоч я, як і колись старий Бен, захоплююся ним, однак не впадаючи в ідолопоклонство.	реалія	змішане транскодування
26	And the beds of the Barrow and Shannon they won't deepen with millions of acres of marsh and bog to make us all die of consumption?	І за те, що не схотів поглибити річища Берроу і Шаннона , і залишив мільйони акрів боліт і мокви , щоб ми гинули від сухот.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)змішане транскодування 3)наближений переклад
27	And when Cairns came down from the scaffolding in Beaver street	І коли на Бівер- стріт Кернс зліз із риштувань, що він, по вашому, зробив?	реалія	транскрибування
28	Stephen went down Bedford row , the handle of the ash clacking against his shoulderblade.	Стівен ішов по Бедфорд-роу , руків'ям ясенового ціпка ляскаючи себе по лопатці.	реалія	змішане транскодування
29	Might be his house. Beggar's bush .	We're safe.Добре палає. Це десь у Беггарс-буші . Нам не загрожує.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

30	Begob , ma'am, says Mrs Cahill , God send you don't make them in the one pot.	А місіс Кагілл на те їй відказує: Добре , пані. Але боронь Боже, щоб ви робили і те, й те в одну посудину.	1) запозичення 2) реалія	1)транслітерація 2)вибір варіантного відповідника
31	As they turned into Berkeley street a streetorgan near the Basin sent over and after them a rollicking rattling song of the halls.	Коли вони повернули на Берклі-стрит , шарманка біля басейну послала їм навздогін скрипучу хвацьку пісеньку.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)відповідник
32	Be not afeard neither for any want for this will comfort more than the other will dismay.	І не бійтеся хоч би яких нестатків, бо сіє дужче втішить, ніж теє настрашить.	запозичення	відповідник
33	— Bi i dho husht , says he.	— Bi i dho husht [198], — каже Елф. [198] Заткни свою пельку (ірл.).	запозичення	емфатизація
34	Usual blarney .	Підлизався за своїм звичаєм.	запозичення	емфатизація
35	I saw him a few times in the Bleeding Horse in Camden street with Boylan, the billsticker.	Я його бачив якось-то в « Кривавому Коні » на Кемден-стрит з О'Шпаром, антрепренер котрий.	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)транскрибування
36	The carriage rattled swiftly along Blessington street .	Карета швиденько покотилася до Блессінгтон-стрит .	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.3

37	At Bloody bridge Mr Thomas Kernan beyond the river greeted him vainly from afar Between Queen's and Whitworth bridges lord Dudley's viceregal carriages passed and were unsaluted by Mr Dudley White, B. L., M. A., who stood on Arran quay outside Mrs M. E. White's, the pawnbroker's, at the corner of Arran street west stroking his nose with his forefinger, undecided whether he should arrive at Phibsborough more quickly by a triple change of tram or by hailing a car or on foot through Smithfield, Constitution hill and Broadstone terminus.	Біля Кривавого моста містер Томас Кернан на тому боці річки марно посилав здаля свої вітання. Між мостом Королеви і мостом Вітворда віце-королівські карети лорда Дадлі проїхали, не отримавши привітання від містера Дадлі Вайта, бакалавра права і магістра мистецтв, який стояв на набережній Арран біля будинку лихварки місіс М. Е. Вайт, на розі Західної Арран-стрит і потирив великим пальцем свого носа, міркуючи, як йому швидше дістатися до Фібсборо: чи трамваєм із трьома пересадками, чи візником, чи пішки через Смітфілд і горб Конституції та вокзал Бродстоун.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія 7) реалія 8) реалія	1) калькування 2) калькування 3) калькування 4) калькування 5) змішане транскодування 6) транскрибування 7) калькування 8) калькування
38	No dollop this but thick rich bonnyclaber.	Справжня тобі жирна bonnyclaber [296]. [296] Маслянка (ірл.).	реалія	наближений переклад

Продовження табл. А.3

39	...while in the boreens and green lanes the colleens with their swains strolled what times the strains of the organtoned melodeon Britannia metalbound with four acting stops and twelvefold bellows, a sacrifice, greatest bargain ever ...	...а скрізь по країні, по boreens та зелених моріжках та доріжках colleens разом із їхніми swains під мелодії акордеона з органним звучанням із сплава «Британія» з чотирма регістрами і дванадцятьма міхами, просто задурно, такої вигідної нагоди тільки пошукати...	1) реалія 2) реалія	1)перекладацький коментар 2)перекладацький коментар
40	Great nationalist meeting in Borris-in-Ossory .	—Ось щойно в Боррис-ін-Оссорі {265} відбулося велике збіговисько націоналістів. {265} Боррис-ін-Оссорі — стародавнє місто на південь від Дубліна, де 1843 р. О'Коннелл організував великий мітинг за скасування Унії.	реалія	змішане транскодування +перекладацький коментар
41	Steady on. He's from beyant Boyne water. The northeast corner. You owe it.	Заспокойся. Він із того берега Бойна {392}. З північно-східного. Борг ти маєш сплатити. {392} Із того берега Бойну. — Рассел був з Ольстеру, кордоном якого вважалася річка Бойн.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар

Продовження табл. А.3

42	About that present time young Stephen filled all cups that stood empty so as there remained but little mo if the prudenter had not shadowed their approach from him that still plied it very busily who, praying for the intentions of the sovereign pontiff, he gave them for a pledge the vicar of Christ which also as he said is vicar of Bray .	А тим часом юний Стівен наповнив усі чари, що порожні стояли, так що питія лишилося геть-то мало, хоча найрозважливіші з товариства й боронили йому доступ до келихів своїх, а він напирив на тверезіших із таким-то запалом, спонукаючи та за верховного понтифіка молячись, ба навіть вимагав випити за вікарія Христового, бо ж той, мовляв, єсть іще й вікарій Брейський .	реалія	транскрибування
43	They halted, looking towards the blunt cape of Bray Head that lay on the water like the snout of a sleeping whale.	Вони зупинилися, задивившись туди, де тупий носяра мису Брей-Гед спочивав на воді, мов морда заснулого кита.	реалія	транскрибування
44	—Yes, that's the best, he assured Stephen to whom for the matter of that Brazen Head or him or anywhere else was all more or less.	— Так, це буде найкраще, — запевнив він Стівена, якому по суті було хоч до « Бронзової голови », хоч до пана Блума, чи хоч іще куди-небудь більш чи менш...	реалія	калькування

Продовження табл. А.3

45	Mrs Breen in man's frieze overcoat with loose bellows pockets, stands in the causeway, her roguish eyes wideopen, smiling in all her herbivorous buckteeth.	На бруківці стоїть місіс Брін у бобриковому чоловічому пальті з великими накладними кишнями, очі широко розплющені й свідчать, що вона обмірковує якусь каверзу, посміхаючись усіма своїми траводними зубами	реалія	транскрибування
46	And he sat him there about the hour of five o'clock to administer the law of the brehons at the commission for all that and those parts to be holden in and for the county of the city of Dublin.	І посів він там своє місце близько п'ятої години, щоб чинити суд правий за законом брехонів {640} у комісії, створеної для всієї тієї округи і її околиці і для графства та міста Дублін. (311) Брегони (брехони) — судді в давній Ірландії.	реалія	змішане транскодування +перекладацький коментар
47	Mr Bloom, strolling towards Brunswick street , smiled.	Містер Блум чимчикував до Брансвік-стрит . Ішов посміхаючись.	реалія	транскрибування
48	Two men stood at the verge of the cliff, watching: businessman, boatman. —She's making for Bullock harbour.	На краю скелі стояли, спостерігаючи, двоє — купець і човняр. — Прямує до Буллока .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

49	—Ay, says Alf. Reuben J was bloody lucky he didn't clap him in the dock the other day for suing poor little Gumley that's minding stones, for the corporation there near Butt bridge .	— Атож, — підтверджує Елф. — Рувиму Дж. з біса пощастило, бо йому світила тюряга за те, що довів до злиднів бідолашного Гумлея, який тепер змушений стерегти купу брукового каміння біля Баттського мосту .	реалія	калькування
50	He would go to Buxton probably for the waters.	Він збирався у Бакстон , мабуть, поп'є там водиці.	реалія	транскрибування
51	Where does he hang out? Somewhere in Cabra , what?	Де він пробуває? Десь у Кабрі {841}, га? {841} У Кабрі 1904 р. мешкала родина Джойсів.	реалія	змішане транскодування +перекладацький коментар
52	Must get that Capel street library book renewed or they'll write to Kearney , my guarantor.	Треба продовжити ту книжку з бібліотеки на Кепел-стрит , а то вони напишуть Корні , моєму поручителєві.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
53	Because mostly they appeared to imagine he came from Carrick-on-Shannon or somewhereabouts in the county Sligo .	Адже вони чи не гадали він походить із Каррика-на-Шанноні чи там звідкілясь із графства Слайго .	1) реалія 2) реалія	1)адаптивне транскодування 2)транскрибування

Продовження табл. А.3

54	A bent hag crossed from Cassidy's , clutching a naggin bottle by the neck.	Скоцюрблена стара баба перейшла од Кессіді вулицю, затиснувши в руці шийку пляшки.	1) реалія 2) запозичення	1)транскрибування 2)опущення
55	Stephen looked down on a wide headless caubeen , hung on his ashplanthandle over his knee.	Стівен позирнув униз на безголовий широкополий бриль , почеплений на його ясеновий ціпок, що притулений до коліна.	реалія	наближений переклад
56	CISSY CAFFREY: More luck to me. Cavan, Cootehill and Belturbet .	СІССІ КЕФФРІ: Мені, бач, щастить. Каван, Кутгілл і Белтербет {741}. {741} Мешканці графства Каван на північному заході країни вважалися народом шаленим і диким; Кутгілл, Белтербет — містечка в Кавані.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) змішане транскодування +перекладацький коментар 2)транскрибування +перекладацький коментар 3)транскрибування +перекладацький коментар
57	Prolonged applause. Venetian masts, maypoles and festal arches spring up. A streamer bearing the legends Cead Mile Failte and Mah Ttob Melek Israel Spans the street.	Тривалі бурхливі оплески. Скрізь виникають тріумфальні арки, споруджують обеліски, святкові флагштоки. Над вулицею вивісили полотнище з гаслами: Cead Mile Failte [330] та Mah Ttob Melck Israel[331]. [330] Сто Тисяч Вітань (ірл.).	запозичення	калькування

Продовження табл. А.3

58	There is a meeting of the cattletaders' association today at the City Arms hotel. I asked him to lay my letter before the meeting. You see if you can get it into your two papers. What are they? —The Evening Telegraph ...	Сьогодні в готелі «Сіті Армс» відбуваються збори Асоціації скотопромисловців. Я попросив його ознайомити учасників із моїм листом. Добре, якби ви помістили його у ваші дві газети. А які? — Івнінг Телеграф...	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
59	Moored under the trees of Charleville Mall Father Conmee saw a turfbarge, a towhorse with pendent head, a bargeman with a hat of dirty straw seated amidships, smoking and staring at a branch of poplar above him.	Під деревами Чарлвілл-мола на причалі каналу отець Конмі побачив баржу, навантажену торфом, її тяглову конячину, що стояла, понутивши голову, і барочника в брудному брилі, який сидів на баржі, курячи, і зирив на гілку тополі над головою.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

60	— Devil a much, says I. There's a bloody big foxy thief beyond by the garrison church at the corner of Chicken lane— old Troy was just giving me a wrinkle about him— lifted any God's quantity of tea and sugar to pay three bob a week said he had a farm in the county Down off a hop-of-my-thumb by the name of Moses Herzog over there near Heytesbury street.	— Є тут одна невеличка справа, — кажу. — Недалеко звідціля, за гарнізонною церквою на розі Чікен-лейн, живе хитрючий злодюга — стариган Трой мені про нього саме дещо пояснює — він, буцімто на виплат, набрехавши, що має маєток у графстві Даун, узяв чималу купу цукру та чаю по три шилінги на тиждень в одного курдупля на ім'я Мойсей Герцог он там, біля Гейтсбері-стрит.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) транскрибування 2) транскрибування 3) транскрибування
61	That young figure of then is seen, precociously manly, walking on a nipping morning from the old house in Clanbrassil street to the high school, his booksatchel on him bandolierwise, and in it a goodly hunk of wheaten loaf, a mother's thought.	Ось юна постать тієї далекої пори, вигляд у неї не по літах змужнілий, свіжого холодного ранку вона поспішає до школи із старого будинку на Клембрасил-стрит, оперезана ранцем мов патронташем, а в ранці — добряча скиба пшеничного хліба, материна турботливість.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

62	He strode on for Clare street , grinding his fierce word.	І рушив далі він, простуючи до Клер-стрит і смакуючи свої сміливі слова.	реалія	транскрибування
63	—Well no, Mr Bloom said. In point of fact I have to go down to the county Clare on some private business. You see the idea is to tour the chief towns. What you lose on one you can make up on the other.	— Та ні, — сказав містер Блум. — Річ у тім, що я маю поїхати в графство Клер в одній приватній справі. Вони, бачите, збираються виступати по головних містах. Якщо зазнають збитків у одному, то надолужать в іншому.	реалія	транскрибування
64	In long lassoes from the Cock lake the water flowed full, covering greengoldenly lagoons of sand, rising, flowing. My ashplant will float away.	З озера Кок тече повноводий ручай, звиваючися широкими петлями і наповнюючи вщерть зелено-золоті, оторочені піском лагуни.	реалія	змішане транскодування
65	Wine, peltries, Connemara marble, silver from Tipperary , second to none, our farfamed horses even today, the Irish hobbies, with king Philip of Spain offering to pay customs duties for the right to fish in our waters.	Вино, хутро, мармур із Коннемари , срібло з Типперарі , кращого не знайти, наші коні, вони й досі відомі скрізь як ірландські коники, а король іспанський Філіп за право ловити рибу в нашому морі платив чимале мито.	1) реалія 2) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування

Продовження табл. А.3

66	He sped off towards Conway's corner . God speed scut.	І швидким кроком рушив до рогу Конвею . Ну що ж. Боже допоможи!	реалія	калькування
67	He breathes in deep agitation, swallowing gulps of air, questions, hopes, crubeens for her supper, things to tell her, excuse, desire, spellbound.	Він дихає глибоко, збуджено, ковтаючи повітря, питає, сподівається, ось приніс свинячі ніжки їй на вечерю, йому треба стільки сказати їй, вибачитися, побажати, словом, він наче зачарований.	реалія	експлікація
68	When I said to Molly the man at the corner of Cuffe street was goodlooking, thought she might like, twiggled at once he had a false arm.	Коли я сказав Моллі, що чолов'яга на розі Каф-стрит гарний на вроду, то думав, їй він припаде до вподоби, а вона зразу ж угледіла, що в нього замість руки протез.	реалія	транскрибування
79	The youngster will be all right, Martin Cunningham said, as they passed out of the Castleyard gate . The policeman touched his forehead. —God bless you, Martin Cunningham said, cheerily. He signed to the waiting jarvey who chucked at the reins and set on towards Lord Edward street .	— З хлопцем усе влаштовано, — сказав Мартін Каннінгем , коли вони вийшли з воріт Касл-ярда . Полісмен приклав пальці до кашкета. — Боже допоможи, — вдячно відповів Мартін Каннінгем. Він подав знак візникові, який чекав пасажирів, той сіпнув віжки й рушив до Лорд-Едвард-стрит .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)калькування 3)змішане транскодування

Продовження табл. А.3

70	He turned into Cumberland street and, going on some paces, halted in the lee of the station wall.	Потім звернув на Камберленд-стрит і, пройшовши кілька кроків, зупинився під стіною станції.	реалія	транскрибування
71	Pawning his gold watch in Cummins of Francis street where no-one would know him.	Заставляв свій золотий годинник у Каммінса на Френсіс-стрит , де ніхто його не знає...	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
72	—You are the only contributor to Dana who asks for pieces of silver. Then I don't know about the next number. Fred Ryan wants space for an article on economics.	— Ви єдиний з дописувачів «Дани», який просить срібняків за свої публікації. І я не певен, чи буде місце в наступному номері. Фред Расн хоче, щоб ми помістили його статтю на тему економіки.	1) реалія 2) реалія	1) змішане транскодування 2)транскрибування
73	—He rode down through Dame walk , the refined accent said, if my memory serves me. The mansion of the Kildares was in Thomas court .	— Він заїхав сюди через Дейм-вок , — повідомив той з бездоганною вимовою, — якщо мене не зраджує пам'ять. Резиденція Кілдерів була в Томас-корт .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
74	The professor came to the inner door. —Bloom is at the telephone, he said. —Tell him go to hell, the editor said promptly. X is Davy's publichouse , see?	Професор постав на порозі кабінета. — Це телефонує Блум, — повідомив він. — Скажіть, хай іде під три чорти, — враз відказав редактор. — X — це шинок Берка . Утямили?	реалія	калькування

Продовження табл. А.3

75	A make, mister. The Denzille lane boys.	Подайте, містере. Зухи з Дензилл-лейн .	реалія	транскрибування
76	And who is the gentleman does be visiting there?	— А хто він такий той чоловік, що знай навідується до вашої хати?	калькування конструкції	емфатизація
77	At the Dolphin they halted to allow the ambulance car to gallop past them for Jervis street .	Біля « Дельфіна » вони зупинилися і пропустили карету швидкої допомоги, яка чвалом помчала на Джервіс-стрит .	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)транскрибування
78	Might be false name however like my name and the address Dolphin's barn a blind.	Проте, може, то фальшиве ймення, як моє, і адреса « Долфінс-барн » задля ширми.	реалія	транскрибування
79	Walking by Doran's publichouse he slid his hand between his waistcoat and trousers and, pulling aside his shirt gently, felt a slack fold of his belly.	Минаючи шинок Дорана , він устроїв руку між камізелькою та штаньми і, ледь піднявши сорочку, помацав складки свого чималого живота.	реалія	калькування
80	He walked back along Dorset street , reading gravely.	Він пішов назад по Дорсет-стрит , уважно читаючи.	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.3

81	FIRST WATCH: The King versus Bloom. Call the woman Driscoll .	ПЕРШИЙ ДОЗОРЕЦЬ: Король проти Блума. Викличте свідка Дрісколл .	реалія	змішане транскодування
82	At Duke lane a ravenous terrier choked up a sick knuckly cud on the cobblestones and lapped it with new zest.	На Дюк-лейн ненажерливий тер'єр виблював на бруківку грудку з пережованих хрящів і ну їх знову лигати з подвоєною жадобою.	реалія	транскрибування
83	Duke street . Here we are. Must eat. The Burton . Feel better then. He turned Combridge's corner , still pursued.	Дюк-стрит . Нарешті. Отут поїмо. У Бертоне . Тоді все стане на свої місця. Він звернув за ріг біля Кембриджа все ще у тому ж трансі.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)калькування 3)калькування
84	It's the clock is worked by an electric wire from Dunsink .	Цей годинник керується електричними дротами з Дансинку .	реалія	транскрибування
85	And heroes voyage from afar to woo them, from Eblana to Slievemargy , the peerless princes of unfettered Munster and of Connacht the just and of smooth sleek Leinster and of Cruahan's land and of Armagh the splendid and of the noble district of Boyle , princes, the sons of kings.	І витязі прагнуть сюди звідусіль здобути їхні серця від Еблани до Слівмарги , геройські принци з непокірного Мунстеру і з Коннахту чесного, і з родючих рівнин Лінстеру , і з країв Круахана , і з Арми чудової, і з усіма шанованої округи Бойл , принци, королеві сини.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія 7) реалія 8) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування 3)транскрибування 4)транскрибування 5)транскрибування 6)калькування 7)транскрибування 8)транскрибування

Продовження табл. А.3

86	Save the trees of Ireland for the future men of Ireland on the fair hills of Eire , O.	Рятувати дерева Ірландії для потомних поколінь ірландців на мальовничих пагорбах Ейре , О!	реалія	змішане транскодування
87	In Ely place , Baggot street , Duke's lawn , thence through Merrion green up to Holles street a swash of water flowing that was before bonedry and not one chair or coach or fiacre seen about but no more crack after that first.	Де досі сухо було, як у пустелі, по Ілі-плейс, Беггот-стрит , Дьюкс-лаун , а звідтіля по Мієрріон-грин й аж до Голлс-стрит , мчала потоком вода, і хоч куди кинь оком, аніде жодного тобі портшеза, екіпажа там чи фіакра, одначе грім, після першого отого удару, так більше й не заgrimів.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)транскрибування 4)транскрибування 5)транскрибування
88	Yes. Thought so. Sloping into the Empire . Gone. Plain soda would do him good. Where Pat Kinsella had his Harp theatre before Whitbred ran the Queen's .	Атож. Так думав. Намилився в « Імперію ». Пішов. Краще йому б склянку газованої. Там де колись був театр « Арфа » Пета Кінселли до того як Вітбред очолив « Квінз ».	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)калькування 2)калькування 3)транскрибування
89	Erin go bragh!	Erin go bragh [395]! Ірландія до судного дня! (ірл.).	реалія	калькування

Продовження табл. А.3

90	Also the day I threw that stale cake out of the Erin's King picked it up in the wake fifty yards astern.	А коли, було таке, я викинув з облявку «Короля Еріна» шмат черствого пирога, вони враз роздзьобали його за п'ятдесят ярдів за кормою.	реалія	калькування
91	Girl in Eustace street hallway Monday was it settling her garter.	Дівчина в під'їзді на Юстас-стрит .	реалія	транскрибування
92	The castle car wheeled empty into upper Exchange street .	Порожній вагон трамвая повернув на Верхню Ексчейндж-стрит .	реалія	транскрибування
93	And says the one: I seen you up Faithful place with your squarepusher, the greaser off the railway, in his cometobed hat.	То вона мені каже: бачила тебе на Фейсфул-плейс із твоїм каваліром, що мастить колеса на станції, він був у капелюсі, знаєш, який називається постіль-уже-розстелена.	реалія	транскрибування
94	Faugh a ballagh!	Faugh a ballagh [250] [250] Поступися дорогою! (ірл.).	реалія	калькування
95	Man, now fierce angry, strikes woman's fat yadgana. (He chases his tail)	Чоловік, розлютившись вже по-справжньому , б'є жінку по її пишній ядгані.	зміна значення	вибір варіантного відповідника
96	The carriage steered left for Finglas road .	Карета звернула ліворуч на Фінглас-роуд .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

97	He stood at Fleet street crossing.	Він зупинився на перехресті Фліт-стрит .	реалія	транскрибування
98	—Two Dublin vestals, Stephen said, elderly and pious, have lived fifty and fiftythree years in Fumbally's lane .	— Дві дублінські весталки {296}, — почав свою оповідь Стівен, — похилого віку й богомільні, прожили п'ятдесят і п'ятдесят три роки на Фамболлі-лейн .	реалія	транскрибування
99	And his name? Ger. Gallaher .	А тебе? Джер. Галлагер .	реалія	змішане транскодування
100	On the curbstone before Jimmy Geary , the sexton's, an old tramp sat, grumbling, emptying the dirt and stones out of his huge dustbrown yawning boot.	Край пішоходу перед будинком Джіммі Gірі , сторожа цвинтаря, сидів старий волоцюга, буркочучи й витрушуючи пісок і камінці з свого величезного, рудого від куряви, порваного черевика.	реалія	транскрибування
101	At Geneva barrack that young man died. At Passage was his body laid.	А хлопчину повісили біля Женевської казарми . І тіло його закопали у Песиджі .	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)транскрибування
102	The sun was nearing the steeple of George's church .	Сонце замалим не сягало шпиля церкви святого Георга .	реалія	калькування

Продовження табл. А.3

103	...the former on the third basaltic ridge of the giant's causeway , the latter embedded to the extent of one foot three inches in the sandy beach of Holeopen bay near the old head of Kinsale .	...першу із знахідок на третьому базальтовому пасмі Дороги Велетнів , а другу на глибині одного фута і трьох дюймів на піщаному березі бухти Гоулопен під горою Кінсейл .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)калькування 2)калькування 3)транскрибування
104	Brains on their sleeve like the statue in Glasnevin .	Мозок, виставлений напоказ, як серце у тієї статуї в Гласневіні .	реалія	змішане транскодування
105	He was, I understand, at one time a firstclass misdemeanant in Glencree reformatory.	Казали мені, що буцімто за якусь серйозну провинність він сидів у колонії для малолітніх у Гленкрі .	реалія	транскрибування
106	Glendalough , the lovely lakes of Killarney , the ruins of Clonmacnois , Cong Abbey , Glen Inagh and the Twelve Pins , Ireland's Eye , the Green Hills of Tallaght , Croagh Patrick ...	Глендалох , чарівні озера Кілларні , руїни Клонмакноїса , абатство Конг , Глен Іна і Дванадцять Шпичок , Ірландське Око , Зелені Горби Таллата , Кроа Патрик ...	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія 7) реалія 8) реалія 9) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)змішане транскодування 4)калькування 5)транскрибування 6)калькування 7)калькування 8)калькування 9)транскрибування
107	Gob , he near sent it into the county Longford .	Їй-богу , з таким розмахом міг би докинути її до графства Лонгфорд .	1)запозичення 2) реалія	1)емфатизація 2) змішане транскодування

Продовження табл. А.3

108	THE IDIOT: (Gobbing) Ghaghahest.	КРЕТИН (мимрить): Гхагхахест.	запозичення	конкретизація
109	Goodbye Ireland I'm going to Gort .	Прощавай, Ірландіє, я їду в Горт .	реалія	змішане транскодування
110	Get shut of it. Dodge round by Greek street .	Треба позбутися. Обійти по Грік-стрит .	реалія	транскрибування
111	Grafton street gay with housed awnings lured his senses.	Графтон-стрит збуджувала його почуття своїми барвистими маркізами.	реалія	змішане транскодування
112	thirdly, a conflict between professional etiquette and professional emulation concerning the recent erections of the Grand Lyric Hall on Burgh Quay and the Theatre Royal in Hawkins street	по-третє, конфлікт між професійною етикою та професійним суперництвом у зв'язку з недавнім спорудженням Великого Мюзик-холу на Берг-квей і театру «Ройял» на Гокінс-стрит .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) калькування 2) транскрибування 3) транскрибування
113	Father Conmee walked down Great Charles street and glanced at the shutup free church on his left.	Отець Конмі простував по Грейт-Чарльз-стрит і позирнув ліворуч на зачинену нонконформістську церкву.	реалія	транскрибування
114	There is to be a concert in the Greville Arms on Saturday.	У суботу в Гревіл-Армз має бути концерт.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

115	Mr Bloom gazed across the road at the outsider drawn up before the door of the Grosvenor .	Містер Блум дивився на той бік вулиці — там біля під'їзду готелю « Гросвенор » зупинилася бричка.	реалія	змішане транскодування
116	A most interesting discussion took place in the ancient hall of Brian O'ciarnain's in Sraid na Bretaine Bheag , under the auspices of Sluagh na h-Eireann , on the revival of ancient Gaelic sports and the importance of physical culture, as understood in ancient Greece and ancient Rome and ancient Ireland, for the development of the race.	Щойно ми були свідками дуже цікавої дискусії щодо відродження давніх гелльських видів спорту і щодо значення фізичної культури, як вона сприймалася в Стародавній Греції, Стародавньому Римі і Давній Ірландії для розвитку нації, дискусія відбувалася в старовинній залі Брайсна О'Кірнана на Срейд-на-Бретан Бхеаг за сприянням Слуг-на-г-Ейреанн	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) калькування 2) транскрибування 3) транскрибування
117	Corner of Harcourt road remember that gust.	А пригадуєш, яка веремія закрутилася на розі Гаркорт-роуд ?	реалія	транскрибування
118	(She points. In the gap of her dark den furtive, rainbedraggled, Bridie Kelly stands.) BRIDIE: Hatch street. Any good in your mind?	Вона показує рукою. На порозі своєї відчиненої темної комірчини стоїть Брайді Келлі , боязка, мокра від дощу. БРАЙДІ: Гетч-стрит. Може, надумались?	1) реалія 2) реалія	1) транскрибування 2) транскрибування

Продовження табл. А.3

119	Tarbarrels and bonfires were lighted along the coastline of the four seas on the summits of the Hill of Howth, Three Rock Mountain, Sugarloaf, Bray Head , the mountains of Mourne, the Galtees, the Ox and Donegal and Sperrin peaks, the Nagles and the Bograghs , the Connemara hills, the reeks of M Gillicuddy, Slieve Aughty, Slieve Bernagh and Slieve Bloom .	Ватри, а також бочки з дьогтем на відзначення цієї події були запалені повсюди на берегах усіх чотирьох морів і на вершинах горба Гаут, гори Трирок і гори Шугарлоуф та мису Брей-Гед , на горах Морн, Голті, Окс , на піках Донегалу та Сперрина, Негл і Богра , на горбах Коннемари , на горах Макгіллікадді , на вершинах Огті, Берна і Блум .	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія 7) реалія 8) реалія 9) реалія 10) реалія 11) реалія 12) реалія 13) реалія 14) реалія 15) реалія 16) реалія	1)калькування 2)калькування 3)транскрибування 4)транскрибування 5)транскрибування 6)транскрибування 7)змішане транскодування 8)змішане транскодування 9)змішане транскодування 10) транскрибування 11) транскрибування 12)змішане транскодування 13) транскрибування 14)калькування 15)калькування 16)калькування
120	Ten bob I got for Molly's combings when we were on the rocks in Holles street .	Десять шилінгів я витратив на гребінці Моллі, коли ми бідували на Голлес-стрит .	реалія	змішане транскодування
121	—I am afraid I am due at the Homestead .	— На жаль, мене чекають у «Гомстеді» .	реалія	транскрибування
122	So howandever , as I was saying, the old dog seeing the tin was empty starts mousing around by Joe and me.	Отож , як я уже розказував, той собацюра, бачачи, що бляшанка порожня, починає нюшити навколо нас із Джо.	запозичення	відповідник

Продовження табл. А.3

123	Wonder why he was struck off the rolls. Had his office in Hume street .	Цікаво, чому його викинули з адвокатської колегії. Мав власну контору на Г'юм-стрит .	реалія	транскрибування
124	Yes. Inishturk. Inishark. Inishboffin.	Так, Айніштерк, Айнішарк, Айнішбофін .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)транскрибування
125	The epicentre appears to have been that part of the metropolis which constitutes the Inn's Quay ward and parish of Saint Michan covering a surface of fortyone acres, two roods and one square pole or perch covering a surface of fortyone acres, two roods and one square pole or perch.	Очевидно, епіцентр землетрусу був у районі набережної Інн та парафії святого Мічена площею сорок один акр два руди й один квадратний перч.	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) калькування
126	High angle fire, inyah!	Навісний вогонь, inyah [310]! [310] Точно! (ірл.).	запозичення	відповідник
127	... and the glare of the rock standing up in it like a big giant...	і та скеля проступає мов велет як порівняти з...	зміна значення	опущення
128	We have our greater Ireland beyond the sea.	— Ми маємо нашу велику Ірландію за океаном {652}. {652} Велика Ірландія за океаном — так ірландці часто називали США або тамтешню ірл. громаду.	зміна значення	калькування +перекладацький коментар

Продовження табл. А.3

129	Mr Bloom, breathless, caught in a whirl of wild newsboys near the offices of the Irish Catholic and Dublin Penny Journal , called: —Mr Crawford! A moment!	Містер Блум, задиханий, закручений виром несамовитих хлопців-газетярів під редакціями « Айриш католик » і « Дублін пенні джорнел », заволав: — Містере Кроуфорде! Хвилинку!	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
130	—The service of the Irish church used in Mount Jerome is simpler, more impressive I must say.	— Повинен сказати, що відправа ірландської церкви {215} на Маунт Джером простіша, промовистіша. {215} Ірландська Церква — ірл. гілка англіканської церкви.	1) реалія 2) реалія	1)калькування +перекладацький коментар 2)транскрибування
131	Dirty Dan the dodger's son off Island bridge that sold the same horses twice over to the government to fight the Boers.	Дряпіжник Ден, синок старого симулянта з Айленд-бриджу , який під час війни з бурами продавав уряду тих самих коней двічі.	реалія	транскрибування
132	Mr Kernan approached Island street .	Містер Кернан підійшов до Айленд-стрит .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

133	Lord Iveagh once cashed a sevenfigure cheque for a million in the bank of Ireland.	Лорд Айві якось прийшов ув Ірландський банк із чеком на семизначну суму, і йому тут-таки видали мільйон фунтів.	реалія	транскрибування
134	They followed round the corner towards James Kavanagh's wineroms . The empty castle car fronted them at rest in Essex gate .	Вони звернули за ріг до пивниці Джеймса Кавани . Порожній трамвайний вагон стояв перед ними, спинившись на Ессекс-гейт .	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)транскрибування
135	By lorries along sir John Rogerson's quay Mr Bloom walked soberly, past Windmill lane, Leask's the linseed crusher , the postal telegraph office.	Повз вантажні вози, що стояли на набережній сера Джона Роджерсона , простував містер Блум розміреним кроком: він минув Віндмілл-лейн, олійницю Ліска , поштово-телеграфну філію.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)калькування 2)транскрибування 3)калькування
136	Their names are Anne Kearns and Florence MacCabe .	Звати їх Енн Кірс і Флоренс МакКейб .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
137	Corny Kelleher sped a silent jet of hayjuice arching from his mouth while a generous white arm from a window in Eccles street flung forth a coin.	Корні Келлегер мовчки чвиркнув дугою цівку зеленого трав'янистого соку, а щедра біла жіноча рука кинула грошик із вікна на Екклз-стрит .	1) реалія 2) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування

Продовження табл. А.3

138	—I believe so, Mr Kernan answered. But the policy was heavily mortgaged. Martin is trying to get the youngster into Artane .	— Здається, був, — відповів містер Кернан . — Але страховий поліс неодноразово заставлений. Мартін спробує влаштувати молодшого в Артейн {208}. 208 Артейн — тут: притулок для нужденних дітей у містечку Артейн під Дубліном.	1) реалія 2) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування +перекладацький коментар
139	CRAB: (In bushranger's kit) What did you do in the cattlecreep behind Kilbarrack ?	СИФІЛ (в уніформі лісника): А що ти робив у короварні за Кілберреком ?	реалія	транскрибування
140	Still Captain Culler broke a window in the Kildare street club with a slog to square leg. Donnybrook fair more in their line.	Капітан Буллер був ударив із лівого краю і розбив вікно в клубі на Кілдер-стрит . Такій команді грати хіба що на ярмарку в Доннібруку .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
141	And he wants it copied if it's not too late I told councillor Nannetti from the Kilkenny People .	І він хоче таку, яка була в « Кілкенні піпл », якщо ще не пізно, я казав про це радникові Наннетті.	реалія	транскрибування
142	Stephen stood up and went over to the parapet. Leaning on it he looked down on the water and on the mailboat clearing the harbourmouth of Kingstown .	Стівен підвівся й підійшов до парапету. Сперся на нього і подивився вниз на воду і на пакетбот, що виходив з гавані Кінгстауна .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

143	He took a page up from the pile of cut sheets: the model farm at Kinnereth on the lakeshore of Tiberias .	Він узяв аркуш з купи накраяного паперу. Зразкова ферма в Кіннереті на березі Тиверіадського озера .	1) реалія 2) реалія	1) змішане транскодування 2) калькування
144	—What sort of a kip is this? he said. I told her to come after eight.	— Хіба це не чортзна-що? — вигукнув він. — Я ж їй сказав прийти зразу після восьмої.	запозичення	емфатизація
145	Here, I am not walking out to the Kish lightship , am I?	Стривай-но, хіба я збирався бр'юхати аж до маяка Кіша?	реалія	калькування
146	THE CHILDREN: Kithogue! Salute!	ДІТИ: Kitogue [313]! Драстуй [313] Шульга! (ірл.).	запозичення	відповідник
147	That awful cramp in Lad lane .	Та жахлива канава на Лед-лейн .	реалія	транскрибування
148	He said and then lifted he in his rude great brawny strength hands the medher of dark strong foamy ale and, uttering his tribal slogan Lamh Dearg Abu , he drank to the undoing of his foes, a race of mighty valorous heroes, rulers of the waves, who sit on thrones of alabaster silent as the deathless gods.	Промовив він ці слова і підняв у своїх міцних великих могутніх долонях великий келих міцного темного пінявого елю і, видавши бойовий поклик свого клану Лам Дерг Абу [215] {644}, осушив його за перемогу над ворогом, над плем'ям могутніх відважних героїв, що правлять морями і сидять на алебастрових тронах безмовні, наче безсмертні боги. {644} Червона рука — емблема ірл. клану О'Нілів.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар

Продовження табл. А.3

149	Perhaps I will without writing. Come as a surprise, Leixlip , Clonsilla .	Може, приїхати без попередження. Несподіваний гість, Лейксліп , Клонсілла .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)змішане транскодування
150	—That it be and hereby is resolutely resolved. All that are in favour say ay, Lenehan announced. The contrary no. I declare it carried. To which particular boosing shed? ... My casting vote is: Mooney's !	— Тож хай буде так, і вирішимо справу цю найрішучішим чином. Усі ми за, от і повна краса, — оголосив Ленеган . — Проти нема. Оголошую пропозицію прийнятою. В яку ж саме наливайку?.. Я голосую за Муні ! I declare it carried. To which particular boosing shed?	1) реалія 2) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування
151	... I saw the citizen getting up to waddle to the door, puffing and blowing with the dropsy, and he cursing the curse of Cromwell on him, bell, book and candle in Irish, spitting and spatting out of him and Joe and little Alf round him like a leprechaun trying to peacify him.	... а Громадянин підводиться і суне, шкандибаючи, до дверей, і сопе й надувся, наче в нього водянка, і честить того самого на чім світ стоїть, і накликає на нього прокляття Кромвеля{661} й анатему ірландською мовою, і плюється, а Джо і малий Елф за нього вчепилися і зацитькують, силкуються утихомирити.	реалія	опущення

Продовження табл. А.3

152	No sound. The sky. The bay purple by the Lion's head . Green by Drumleck . Yellowgreen towards Sutton .	Ні звуку. Небо. Біля Лєвової Голови море багряне. Зелене біля Драмлека . Жовтозелене далі до Саттона .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)калькування 2)транскрибування 3)транскрибування
153	Galleys of the Lochlanns ran here to beach, in quest of prey, their bloodbeaked prows riding low on a molten pewter surf.	Тут приставали до берега човни лохланнів {100}, прагнучи грабунку, їхні криваводзьобі прови низько поринали в прибій кольору розтопленого олива. {100} Лохланни («озеряни»; ірл.) — прізвисько норвежців, що робили наскоки на острів і заснували Дублін.	реалія	транскрибування
154	We were in Lombard street west.	Ми жили на західній Ломбард-стрит .	реалія	змішане транскодування
155	In 1884 with Owen Goldberg and Cecil Turnbull at night on public thoroughfares between Longwood avenue and Leonard's corner and Leonard's corner and Synge street and Synge street and Bloomfield avenue .	1884 року з Овеном Голдбергом і Сесілом Тернбулом уночі на міських магістралях між Лонгвуд-авеню й Леонардовим рогом , між Леонардовим рогом і Сінг-стрит та Блумфілд-авеню .	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія	1)транскрибування 2)калькування 3)транскрибування 4)транскрибування

Продовження табл. А.3

15 6	The tram passed. They drove off towards the Loop Line bridge , her rich gloved hand on the steel grip.	А вони вже мчали до Окружного мосту , її рука в дорогій рукавичці на сталевому бильці.	реалія	наближений переклад
15 7	A listless lady, no more young, walked alone the shore of lough Ennel , Mary, first countess of Belvedere , listlessly walking in the evening, not startled when an otter plunged.	Зажурена дама, не першої вже молодости, гуляла сама по березі озера Еннел , Мері, перша графиня Бельведер , журно гуляла увечері й не лякалася сплеску, коли у воду стрибала видра.	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) транскрибування
15 8	... Lough Neagh's banks, the vale of Ovoca, Isolde's tower, the Mapas obelisk, Sir Patrick Dun's hospital, Cape Clear, the glen of Aherlow, Lynch's castle, the Scotch house, Rathdown Union Workhouse at Loughlinstown, Tullamore jail, Castleconnel rapids, Kilballymacshonakill, the cross at Monasterboice, Jury's Hotel, S. Patrick's Purgatory, the Salmon Leap, Maynooth college refectory, Curley's hole...	... береги Лох-Ней , долина Овоки , вежа Ізольди , обеліск Мейпаса , лікарня сера Патрика Дана , мис Клір , долина Агерлоу , замок Лінча , Шотландський Двір , нічліжний дім Ретдаун у Локлінстауні , в'язниця в Тулламорі , Каслконнельські пороги , Кілбаллімакшонакілл , хрест у Монастербойсі , готель Присяжних , Чистилище святого Патрика , Плиг Лосося , трапезна Майнутського коледжу , купальня Керлі...	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія 7) реалія 8) реалія 9) реалія 10) реалія 11) реалія 12) реалія 13) реалія 14) реалія 15) реалія 16) реалія 17) реалія 18) реалія 19) реалія 20) реалія 21) реалія	1) транскрибування 2) транскрибування 3) калькування 4) калькування 5) калькування 6) калькування 7) калькування 8) калькування 9) калькування 10) калькування 11) транскрибування 12) калькування 13) калькування 14) транскрибування 15) змішане транскодування 16) калькування 17) калькування 18) калькування 19) калькування 20) калькування

Продовження табл. А.3

159	The Mabbot street entrance of nighttown, before which stretches an uncobbled tramsiding set with skeleton tracks, red and green will-o'-the-wisps and danger signals.	Меббот-стрит . Вхід до нічного міста. Трамвайні рейки лежать долі не змонтовані, покладені схематично колом, між ними червоні й зелені сигнальні вогники.	реалія	транскрибування
160	—And here comes the sham squire himself! professor MacHugh said grandly.	— А ось появилвся і наш удаваний поміщик, —урочисто оголосив професор МакГ'ю .	реалія	транскрибування
161	She was pronounced beautiful by all who knew her though, as folks often said, she was more a Giltrap than a MacDowell .	Всі, хто знали Герті, вважали її вродливою, хоч люди подейкували, що вона була більше схожа на Гілтрепів, ніж на Мак-Дауелів .	реалія	транскрибування
162	Patrice, home on furlough, lapped warm milk with me in the bar MacMahon .	Патріс, коли прибув на відпустку з війська, хлебтав разом зі мною тепле молоко у барі Мак Магона .	реалія	транскрибування
163	—Professor Magennis was speaking to me about you, J. J. O'Molloy said to Stephen.	— Професор Мадженніс {286} говорив мені про вас, — сказав Стівену Дж. Дж. О'Моллой. {286} Професор Вільям Мадженніс — один з університетських викладачів Джойса.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар

Продовження табл. А.3

164	The man that was drowned nine days ago off Maiden's rock .	Той чоловік, який дев'ять днів тому втопився під урвищем, що біля Мейден-Рок .	реалія	транскрибування
165	The Malahide road was quiet.	На Малагайд-роуд не було ні душі.	реалія	транскрибування
166	BLOOM: (Murmurs lovingly) To be a shoefitter in Manfield's was my love's young dream, the darling joys of sweet buttonhooking, to lace up crisscrossed to kneelength the dressy kid footwear satinlined, so incredibly impossibly small, of Clyde Road ladies.	БЛУМ (закохано мурмоче): Служити продавцем узуття в Менсфілда , у дамському відділі, — то була моя люба юнача мрія. Милі радощі приємного зацібання кнопочок та гудзичків, дивний екстаз перехресного зашнуровування, до самого коліна, чепурного лайкового черевичка на єдвабній підкладці, такого просто неймовірно крихітного, для леді з Клайд-роуд {803}. {803} Клайд-роуд — вулиця в багатому кварталі Дубліна.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування +перекладацький коментар
167	—They buy one and fourpenceworth of brawn and four slices of panloaf at the north city diningrooms in Marlborough street from Miss Kate Collins, proprietress ...	— За шилінг і чотири пенси вони купили свинячого холодцю й чотири скибки грінок у міс Кейт Коллінз, яка тримає їдальні в північному Дубліні, на Мальборо-стрит ...	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

168	The words are those of my lords bishops of Maynooth .	Саме так висловилися з цього приводу мілорди єпископи Мейнутські .	реалія	транскрибування
169	Swindled them all, skivvies and badhachs from the county Meath , ay, and his own kidney too.	Усіх обморочив, обвів кругом пальця, не тільки служниць і двірників, прибулих із графства Міт , а навіть своїх одноплемінців.	реалія	транскрибування
170	Whew! Girl in Meath street that night.	Ф'ю! Дівчина на Міт-стріт тієї ночі.	реалія	транскрибування
171	Metaphysics in Mecklenburgh street !	Метафізика на Мекленбург-стріт !	реалія	транскрибування
172	KITTY: (JUMPS UP) O, they played that on the hobbyhorses at the Mirus bazaar !	КІТТІ (підскачовши): Ой, точно це грали на каруселі на Майраському ринку !	реалія	калькування
173	Let's ring all the bells in Montague street .	Калатайте у всі дзвони на Монтегію-стріт !	реалія	транскрибування
174	...at the corner of Montgomery street where they made tracks to the left from thence debouching into Amiens street round by the corner of Dan Bergin's .	... на розі Монтгомері-стріт , а там звернули ліворуч і влилися, обійшовши крамничку Дена Берджина , в Ам'єн-стріт .	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) змішане транскодування 2) транскрибування 3) калькування

Продовження табл. А.3

175	Father Conmee crossed to Mountjoy square .	Отець Конмі повернув до Маунтджой-сквер .	реалія	транскрибування
176	—That chap? says the citizen. Beggar my neighbour is his motto. Love, moya ! He's a nice pattern of a Romeo and Juliet.	— Хто? Цей один? — Громадянин до Вайза. — Та в нього принцип інший: визискуй ближнього свого. Любов, овва ! Достоту як у Ромео та Джульєтти.	запозичення	емфатизація
177	That is oratory, the professor said uncontradicted. Gone with the wind. Hosts at Mullaghmast and Tara of the kings . Miles of ears of porches.	Розвіяне вітром. Юрмища людей у Муллагмасті і в королівській Тарі . На цілі милі — суцільні вуха.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)калькування
178	—In the pink, Mr Bloom said gaily. Milly has a position down in Mullingar , you know.	— Пречудово, — бадьоро відповів містер Блум. — А Міллі, щоб ви знали, взялася за діло в Муллінгарі .	реалія	транскрибування
179	— Murphy's my name, the sailor continued. D. B. Murphy of Carrigaloe . Know where that is? — Queenstown harbour , Stephen replied. —That's right, the sailor said. Fort Camden and Fort Carlisle .	— А мене звати Мерфі , — провадив моряк. — В. Б. Мерфі з Каригейлоу {850}. Знаєте, де це? — Квінстаун-Гарбор , — відповів Стівен. — Точно, — погодився морський вовк. — Форт Кемден і форт Карлайл . {850} Карігейлоу, форт Кемден, форт Карлайл знаходяться у графстві Корк.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)транскрибування +перекладацький коментар 4)транскрибування +перекладацький коментар 5)транскрибування +перекладацький коментар

Продовження табл. А.3

180	He followed M'Coy out across the tiny square of Crampton court .	Удвох із МакКоєм , пройшовши через квадратний дворик Кремптон-корту , вони вийшли на вулицю.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
181	—Where did you try? Boody asked. — M'Guinness's .	— А де ти спробувала? — запитала Буді. — У Макгіннессі .	реалія	транскрибування
182	— Na bacleis , says the citizen, letting on to be modest.	— Na bacleis [210], — відповідає Громадянин, удаючи із себе скромного. Про це не варто (ірл.)	запозичення	калькування
183	He crossed at Nassau street corner and stood before the window of Yeates and Son , pricing the fieldglasses.	Він перейшов вулицю на розі Нассау-стрит і зупинився проти вітрини крамниці « Єйтс і син », прицінюючись до біноклів.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)калькування

Продовження табл. А.3

184	Before Nelson's pillar trams slowed, shunted, changed trolley, started for Blackrock, Kingstown and Dalkey, Clonskea, Rathgar and Terenure, Palmerston Park and upper Rathmines, Sandymount Green, Rathmines, Ringsend and Sandymount Tower, Harold's Cross.	Перед колоною Нельсона {234} трамвай збавляли швидкість, переїздили на іншу колію, переставляли дугу, вирушали іншим маршрутом, на Блекрок, Кінгстаун і Далкі, Клонскі, Ретгар і Тереньюр, Палмерстон-парк і Верхній Ретмайнс, Сентімаунт Грін, Ретмайнс, Рінгсенд і Сентімаунт Тауер, Геролдс-крос. (108) Колона Нельсона — дублінська копія увінчаної статуєю адмірала Нельсона лондонської колони, що на Трафальгарській площі.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія 7) реалія 8) реалія 9) реалія 10) реалія 11) реалія 12) реалія 13) реалія 14) реалія	1) калькування +перекладацький коментар 2)транскрибування 3)транскрибування 4)транскрибування 5)транскрибування 6)транскрибування 7)транскрибування 8) змішане транскодування 9) калькування 10)транскрибування 11)транскрибування 12) змішане транскодування 13)транскрибування 14)транскрибування
185	At Newcomen bridge Father Conmee stepped into an outward bound tram for he disliked to traverse on foot the dingy way past Mud Island.	На Ньюкоменському мості отець Конмісів на трамвай, що йде на околицю тому, що він не любив ходити пішки по небрукованій дорозі повз Мад-айленд.	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)транскрибування

Продовження табл. А.3

186	Goodbye now , naughty darling, I have such a bad headache. today. and write by return to your longing.	Пора закінчувати.	зміна значення	вибір варіантного відповідника
187	Ochone! Ochone!	Ochone! Ochone [393]! [393] Лихо! Лихо! (ірл.).	запозичення	емфатизація
188	... and the virgular quinquecostate ogham writing (Celtic).	...і в квінтофігурному паличковому письмі огам (кельтському).	реалія	транскрибування
189	Destitution: the inmate of Old Man's House (Royal Hospital) Kilmainham , inmate of Simpson's Hospital for reduced but respectable men permanently disabled by gout or want of sight.	Злиденність: доля мешканця будинку для перестарків (при Королівській лікарні) в Кілмейнгамі , жителя лікарні Симпсона для зубожілих, але шановних джентльменів із повною інвалідністю через подагру або втрату зору.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія	1) калькування 2) калькування 3) транскрибування 4) калькування
190	—Who? the professor said, turning. They're gone round to the Oval for a drink.	— Хто? — запитав, повертаючись до нього, професор і пояснив. — Подалися в « Овал », закортіло випити.	реалія	змішане транскодування
191	They made ready to cross O'Connell street .	Вони приготувалися перейти О'Коннел-стрит .	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.3

192	I owe three shillings to O'Grady .	Я винен три шилінги О'Трейді .	реалія	транскрибування
193	That young doctor O'Hare I noticed her brushing his coat.	Той молодий лікар О'Гер , я помітив, як вона чистила його пальто.	реалія	транскрибування
194	(The very reverend Canon O'Hanlon in cloth of gold cope elevates and exposes a marble timepiece. Before him Father Conroy and the reverend John Hughes S.J. bend low.)	Високопреподобний канонік О'Ганлон у золототканій парчевій ризі підносить і виставляє на поклін мармуровий годинник. Отець Конрой і преподобний Джон Г'юз , Т. І., які стоять перед ним, низько схиляються перед реліквією.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) змішане транскрибування 2) змішане транскрибування 3) транскрибування
195	J. J. O'Molloy slapped the heavy pages over.	Дж. Дж. О'Моллой згорнув докупи аркуші важкої підшивки.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

196	Not to speak of hostels, leperyards, sweating chambers, plaguegraves, their greatest doctors, the O'Shiels , the O'Hickeys , the O'Lees , have sedulously set down the divers methods by which the sick and the relapsed found again health whether the malady had been the trembling withering or loose boyconnell flux.	Не згадуючи вже про облаштування шпиталів, притулків для прокажених, лазень, чумних ям, найславетніші їхні зцілителі, що походять із відомих фамілій О'Шілів , О'Гіків , О'Лі {692}, змудрували різні методи якими недужих а також тих що були схильні захворіти знову оздоровлювали надійно навіть коли вони слабували на «танець святого Віта» чи на хронічний пронос. {692} О'Шіл , О'Лі , О'Гіккі — давні ірл. родини спадкових лікарів.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування +перекладацький коментар 2)транскрибування +перекладацький коментар 3)транскрибування +перекладацький коментар
197	—Saint Patrick would want to land again at Ballykinlar and convert us, says the citizen, after allowing things like that to contaminate our shores.	— Святому Патрику слід би знову висадитися в Баллікінларі і ще раз навернути нас у християнство, — оголошує Громадянин, — після того, як ми дозволили всяким людям геть суспіль загидити наш острів.	1) реалія 2) реалія	1)змішане транскодування 2)транскрибування

Продовження табл. А.3

198	In silence they drove along Phibsborough road . An empty hearse trotted by, coming from the cemetery: looks relieved.	Мовчки їхали по Фібсборо-роуд , Повз них промчав порожній катафалк, вертаючися з цвинтаря: наче йому полегшало.	реалія	транскрибування
199	The cavalcade passed out by the lower gate of Phoenix park saluted by obsequious policemen and proceeded past Kingsbridge along the northern quays.	Кавалькада виїхала через нижні ворота Фенікс-парку , де їй догідливо відсалютували полісмени, і повз Королівський міст рушила Північними набережними.	1) реалія 2) реалія	1) відповідник 2) калькування
200	Get back then by the Poolbeg road to the strand there.	Тож повернися по Пулбег-роуд до тамтешнього пляжу.	реалія	транскрибування
201	with sixchamber revolver anecdotes verging on the tropical calculated to freeze the marrow of anybody's bones and mauling their largesized charms betweenwhiles with rough and tumble gusto to the accompaniment of large potations of potheen and the usual blarney about himself for as to who he in reality was let x equal my right name and address, as Mr Algebra remarks passim.	... усе про шестизарядні револьвери, а сам тимчасом привільно лапав би їхні об'ємисті принади, приливаючи все те щедрими порціями самогону та хвалькувато прибріхуючи про самого себе, позаяк наздогад того, хто він такий насправді, зазначмо мою адресу й моє справжнє прізвище через два ікси, як висловлюється мадам Алгебра passim[430]	реалія	наближений переклад

Продовження табл. А.3

202	THE YEWS: (Murmuring) Who came to Poulaphouca with the High School excursion? Who left his nutquesting classmates to seek our shade?	ТИСИ (мурмочуть): Хто приїздив на Пулафуку зі шкільною екскурсією? Хто не пішов по горіхи з однокласниками, а сховався натомість у нашому затінку?	реалія	транскрибування
203	—For the old woman of Prince's street , says the citizen, the subsidised organ.	— Для старої баби з Принс-стрит , — озивається Громадянин, — для підкупленої газетки.	реалія	транскрибування
204	They went past the bleak pulpit of saint Mark's , under the railway bridge, past the Queen's theatre : in silence.	Вони поминули непривітну катедру Святого Марка , під залізничним мостом, повз Театр Королеви : мовчки.	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) калькування
205	A DARKVISAGED MAN: (In disguised accent) Hoondert punt sterlink.	ТЕМНОЛИЦИЙ ЧОЛОВІК (старанно приховуючи акцент): Сіто хвунтів здерлінгів!	реалія	емфатизація
206	THE SHEBEENKEEPER: Purdon street . Shilling a bottle of stout. Respectable womane.	ШИНКАРКА: Пердон-стрит . Пляшка міцного шилінг. Я жінка чесна.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

207	Our harbours that are empty will be full again, Queenstown, Kinsale, Galway, Blacksod Bay, Ventry in the kingdom of Kerry, Killybegs , the third largest harbour in the wide world with a fleet of masts of the Galway Lynches and the Cavan O'Reillys and the O'Kennedys of Dublin when the earl of Desmond could make a treaty with the emperor Charles the Fifth himself.	— Наші порожні порти знову заповняться суднами, Квінстаун, Кінсейл, Галвей, Блексод-бей, Вентрі , що в домені Керрі, Кілібегс , третій завбільшки з усіх портів світу, цілий ліс щогл, судна фамілії Лінчів з Галвею, і Кавана О'Рейлі , і дублінських О'Кеннеді , а з графом Десмондом укладав угоду сам імператор Карл П'ятий.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія 7) реалія 8) реалія 9) реалія 10) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)транскрибування 4)транскрибування 5)транскрибування 6)транскрибування 7)транскрибування 8)транскрибування 9)транскрибування 10)змішане транскодування
208	— Raimeis , says the citizen.	— Raimeis [216] — заперечує Громадянин. [216] Дурниці (ірл.).	реалія	відповідник
209	Must have been that morning in Raymond terrace she was at the window watching the two dogs at it by the wall of the cease to do evil.	Очевидячки, того ранку на Реймонд-террас , коли вона стояла біля вікна, дивлячись на пару собак, що робили це діло під стіною, годі грішити.	реалія	транскрибування
210	A band of satchelled schoolboys crossed from Richmond street .	З Річмонд-стрит вибіг гурт школярів із ранцями на плечах.	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

211	Ringabella and Crosshaven , a voice replied groping for foothold.	Рінгабелла і Кроссгейвен {523}, — відповів голос того, хто намацував ногою, куди ступити. {523} Рінгабелла і Кроссгейвен — відповідно, бухта і село на півдні Ірландії, у графстві Корк.	1) реалія 2) реалія	1) змішане транскодування +перекладацький коментар 2) транскрибування +перекладацький коментар
212	... the rock of Cashel, the bog of Allen, the Henry Street Warehouse, Fingal's Cave — all these moving scenes are still there for us today rendered more beautiful still by the waters of sorrow which have passed over them and by the rich incrustations of time.	... Кешелів бескид, Алленова лука, крамниці на Генрі-стрит, Фінгалова печера , — зображення цих місць, які хвилюють душу кожного, тепер доступні для нашого загалу і стали ще гарніші, бо постійно обмивалися сльозами смутку та обновлялися інкрустаціями, які додавав їм час.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія	1) калькування 2) калькування 3) калькування 4) калькування
213	All gone. All fallen. At the siege of Ross his father, at Gorey all his brothers fell. To Wexford , we are the boys of Wexford, he would.	Всі загинули. Всі полягли в бою. Батько при облозі Росса , брати у битві біля Гоурі . Він прагнув у Вексфорд — ми ж бо вексфордські хлопці.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) змішане транскодування 2) транскрибування 3) адаптивне транскодування

Продовження табл. А.3

214	He hoped she had nice weather in Rostrevor .	Він сподівається, що з погодою в Ростреворі їй, мабуть, пощастило, га?	реалія	змішане транскодування
215	From Roundwood reservoir in county Wicklow of a cubic capacity of 2400 million gallons, percolating through a subterranean aqueduct of filter mains of single and double pipeage constructed at an initial plant cost of 5 pounds per linear yard by way of the Dargle, Rathdown, Glen of the Downs and Callowhill...	Із водосховища Раундвуд {882}, що в графстві Віклоу , місткістю в 2400 мільйонів галонів, просочуючись через попідземний акведук в одну чи дві труби, з фільтрами, збудований із проектною вартістю обладнання 5 фунтів стерлінгів за погонний ярд через Даргл, Ретдаун, Долину Даунсів і Каллоугіл... {882} Із водосховища Раундвуд... — Дані про дублінський водогін правильно виписані з довідника «Весь Дублін за 1904 р.».	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія 5) реалія 6) реалія	1) транскрибування +перекладацький коментар 2) транскрибування 3) транскрибування 4) транскрибування 5) калькування 6) транскрибування
216	Her fancyman is treating two Royal Dublins in O'Loughlin's of Blackpitts . Buss her, wap in rogues' rum lingo, for, O, my dimber wapping dell! A shefiend's whiteness under her rancid rags. Fumbally's lane that night: the tanyard smells.	Її кавалір частує двох своїх друзів із Дублінського стрілецького полку в « О'Лохліна », що в Блекпітсі . А вона ж бо, як то кажуть злодійською говіркою, розгуляй малина. Білина чортиці під її смердючими лахами. Провулок Фамбелі-лейн тієї ночі: дух шкіряного заводу.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія	1) експлікація 2) транскрибування 3) транскрибування 4) транскрибування

Продовження табл. А.3

217	The carriage climbed more slowly the hill of Rutland square.	Карета поїхала повільніше узвозом площею Ратленд-сквер.	реалія	транскрибування
218	Saint Joseph's church, Portland row.	Церква святого Йосифа на Портленд-роу.	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) транскрибування
219	On the other hand it was altogether far and away too late for the Sandymount or Sandycove suggestion so that he was in some perplexity as to which of the two alternatives.	З іншого боку було вже запевне надто пізно, щоб вести мову про Сендімаунт чи там Сендікоув , тож пан Блум розгублено зважував, котру з двох альтернатив...	1) реалія 2) реалія	1) транскрибування 2) транскрибування
220	...placed on the finger of his blushing fiancée an expensive engagement ring with emeralds set in the form of a fourleaved shamrock the excitement knew no bounds.	...настромив на палець нареченої, що мило зашарілася, коштовну обручку зі смарагдами у формі трилисника з чотирьох листів, захват публіки перейшов усі межі.	реалія	відповідник
221	THE CITIZEN: (With a huge emerald muffler and shillelagh , calls)	ГРОМАДЯНИН (із дрюком і в величезному зеленому шарфі)	запозичення	наближений переклад
222	— Sinn Fein! says the citizen. Sinn Fein amhain!	— Sinn Fein! — каже Громадянин. — Sinn Fein amhaim [201]! Ми самі!.. Тільки ми самі! (ірл.).	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) калькування

Продовження табл. А.3

223	From Six Mile Point, Flathouse, Nine Mile Stone follow the footpeople with knotty sticks, hayforks, salmongaffs, lassos, flockmasters with stockwhips, bearbaiters with tomtoms, toreadors with bullswords, greynegroes waving torches.	Від Шестимильного мису , від Флетгаусу , від Дев'ятимильного стовпа хмарою сунуть піші з сучкуватими дрючками, остями, арканами, пастухи з нагаями, ведмежі загоничі з барабанами, тореадори зі шпагами, сиві негри, що вимахують батогами.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1) калькування 2) транскрибування 3) калькування
224	—Memorable bloody bridge battle and seven minutes' war, Stephen assented, between Skinner's alley and Ormond market .	— Історична битва на Кривавому мосту, — погодився Стівен, — і семихвилинна війна між провулком Чинбарів та Ормондським ринком .	1) реалія 2) реалія	1) калькування 2) калькування
225	Well: slainte! Around the slabbed tables the tangle of wined breaths and grumbling gorges.	Ну що ж, slainte [46]! Над мармуровими столами винний дух, до якого долучаються гучні утробні бурчання. [46] Будьмо здорові! (ірл.).	запозичення	наближений переклад

Продовження табл. А.3

226	—Here, says Joe, doing the honours. Here, citizen. — Slan leat , says he.	— Призволяйтеся, — каже Джо, частуючи. — Призволяйтеся, Громадянинне. — Slan leat [208], — відповідає той. [208] Хай щастить (ірл.).	запозичення	наближений переклад
227	Then you have a beautiful calm without a cloud, smooth sea, placid, crew and cargo in smithereens , Davy Jones' locker, moon looking down so peaceful.	По тому настає блаженна тиша, на небі ні хмаринки, море гладеньке, спокійне, команда і вантаж пішли до чорта в зуби .	запозичення	емфатизація
228	—Yes, the stripling answered. South Frederick street .	— Так, — відповів хлопець. — На Південну Фредерік-стрит .	реалія	калькування
229	BLOOM: Keep to the right, right, right. If there is a signpost planted by the Touring Club at Stepaside who procured that public boon?	БЛУМ: Бери праворуч, праворуч, праворуч. Якщо в Степсайді {744} Турклуб поставив дороговказ, завдяки кому таке добре діло? {744} Степсайд — місцевість за сім миль на південь від Дубліна.	реалія	адаптивне транскодування +перекладацький коментар
230	Synge has promised me an article for Dana too. Are we going to be read? I feel we are. The Gaelic league wants something in Irish.	— Сінг обіцяв мені теж статтю для «Дани». Та чи будуть нас читати? Мені здається, що будуть. Гельська ліга хоче що-небудь ірландською.	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)змішане транскодування 3)калькування

Продовження табл. А.3

231	Enter Magee Mor Matthew, a rugged rough rugheaded kern , in strossers with a buttoned codpiece, his nether stocks bemired with clauber of ten forests, a wand of wilding in his hand.	Заходить Магі Мор {460} Метью, ірландський патлатий селюк у суконній опанчі, штанці з ширінькою на гудзиках, панчохи забризкані болотом десятих лісів, а в руці гілузка яблуні-дички. {460} Мор — старший, великий (ірл.).	1) реалія 2) запозичення	1) змішане транскрибування +перекладацький коментар 2)емфатизація
232	Mulligan , nine pounds, three pairs of socks, one pair brogues , ties.	Мулліганові — дев'ять фунтів, три пари шкарпеток, пару черевиків , краватки.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)генералізація
233	—All the leading provincial ... Northern Whig, Cork Examiner, Enniscorthy Guardian , 1903 ... Will you please? ... Evans, conduct this gentleman ... If you just follow the atten ... Or, please allow me ... This way ... Please, sir ...	— Усі провідні місцеві... « Норзерн Віг », « Корк Екземінер », « Енніскорті Гардіан », 1903... Будь ласка, хочете? Івенсе, проведіть джентльмена... Будь ласка, за цим служн... Або, прошу, дозвольте мені... Сюди... Прощу, сюди, сер...	1) реалія 2) реалія 3) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування 3)транскрибування
234	The beagle lifts his snout, showing the grey scorbutic face of Paddy Dignam .	Пес-гончак піднімає писок, і він стає сірим цинготним обличчям Педді Дігнема .	реалія	транскрибування

Продовження табл. А.3

235	Blind to the world up in a shebeen in Bride street after closing time, fornicating with two shawls and a bully on guard, drinking porter out of teacups.	Напився в забігайлівці на Брайд-стріт уже після кінцевої години і бахурує з двома хвойдами, і їхній супер тут же ошивається, і вони хиляють портер чайними чашками.	1) реалія 2) реалія	1)емфатизація 2)транскрибування
236	—That fellow I was with in the Ship last night, said Buck Mulligan, says you have g.p.i. He's up in Dottyville with Connolly Norman. General paralysis of the insane!	— Той хлопець, з яким я сидів учора в « Кораблі », — сказав Красень Мулліган, — він вважає, що у тебе п.п.н. Працює в дурдомі з Коннолі Норманом. Прогресуючий параліч з недоумкуватістю.	1) реалія 2) реалія	1)калькування 2)змішане транскодування
237	— Soft day , sir John! Soft day , your honour!	ЗЕЛЕНІ ЛОЖІ: Вільгий день , сере Джоне! Вільгий день , ваша честь!	зміна значення	калькування
238	I had more respect for the scouringbrush, so I had.	Мені не хотілося пускати в хід мою швабру.	калькуванн я конструкції	опущення
239	I'll have him summonsed up before the court, so I will.	То я, каже, подам на нього позов у суд за те, що торгує без патенту.	калькуванн я конструкції	опущення
240	By Jesus, I'll crucify him so I will.	Присягаюся Христом-Богом, я йому влаштую розп'яття.	калькуванн я конструкції	опущення

Продовження табл. А.3

241	I'd train him by kindness, so I would.	Якби він був мій, я б його добре попестив, навчаючи, сй-сй .	калькуванн я конструкції	емфатизація
242	Sweny's in Lincoln place .	Свені на Лінкольн- плейс .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
243	If he had known the late Mrs Emily Sinico, accidentally killed at Sydney Parade railway station, 14 October 1903.	Чи знав він покійну місіс Емілі Сініко, що загинула від нещасливого випадку на залізничній станції Сідней-Перейд 14 жовтня 1903 року?	реалія	транскрибування
244	Tanderagee wants the facts and means to get them.	Тандераджі {784} бажає фактів і наміряється їх одержати. {784} Тандераджі — містечко у графстві Армах.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар
245	Lover, for her love he prowled with colonel Richard Burke, tanist of his sept, under the walls of Clerkenwell and, crouching, saw a flame of vengeance hurl them upward in the fog.	Закоханий, щоб здобути її прихильність, він з полковником Річардом Берком, таном свого клану, пробрався до мурів Кленкервельської в'язниці і, притиснувшись до землі, побачив у тумані, як полум'я відплати рвонуло їх і висадило дощенту.	реалія	адаптивне транскодування
246	Wonder have I time for a bath this morning. Tara street .	Чи матиму я вранці час покупатися? Тара-стрит .	реалія	змішане транскодування

Продовження табл. А.3

247	then, at reduced pace with interruptions of halt, bearing right, Temple street , north, as far as Hardwicke place .	тоді, повільною ступою, із зупинками, збиваючись праворуч, по північному боці Темпл-стрит до Гардвік-плейс .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
248	Still just then, being on tenterhooks , he desired the female's room more than her company so it came as a genuine relief when the keeper made her a rude sign to take herself off.	Однаке в цей момент, сидючи мов на голках , він нестеменно віддавав перевагу її відсутності перед її товариством, і справжнім полегшенням стало для нього, коли господар грубим жестом наказав їй забиратися геть.	реалія	наближений переклад
249	First night when first I saw her at Mat Dillon's in Terenure .	Уперше я побачив її на вечірці у Мета Діллона в Теренвюрі {566} .(26 5) Терен'юр — інша назва Раундтауна.	реалія	транскрибування +перекладацький коментар
250	The blond girl in Thornton's bedded the wicker basket with rustling fibre.	У крамниці Торнтон а білявка постелила дно плетеного кошика хрустким гофрованим папером.	реалія	калькування
251	She poured again a measureful and a tilly .	Потім налила ще одну мірку й ще трохи , з походом.	запозиченн я	наближений переклад

Продовження табл. А.3

252	—You think me an old fogey and an old tory , his thoughtful voice said.	Ви вважаєте мене заплішеним консерватором, зятим торі , — озвався його замислений голос.	реалія	транскрибування
253	By the stern stone hand of Grattan , bidding halt, an Inchicore tram unloaded straggling Highland soldiers of a band.	За велінням кам'яної руки Граттана трамвай із Інчікора зупинився, і з нього вивалилася ціла валка солдатів оркестру шотландського полку.	1) реалія 2) реалія	1) змішане транскодування 2) транскрибування
254	Tritonville road. Quicker. The wheels rattled rolling over the cobbled causeway and the crazy glasses shook rattling in the doorframes.	Трайтонвіл-роуд. Швидше. Колеса застукотіли по брукові, у дверях несамовито забряжчали шибки.	реалія	транскрибування
255	I can scarce believe ' tis so bad, says he.	Не можу повірити, що це настільки непоправно, ще заявляє він.	запозичення	відповідник
256	(the most excellent creature of her sex though ' tis pity she's a trollop)	(премилої жіночки, але, на жаль, легесенької моралі)	запозичення	відповідник
257	I can scarce believe ' tis so bad, says he.	Не можу повірити, що це настільки непоправно, ще заявляє він.	запозичення	відповідник
258	' Tis the hour, methinks	— Здається мені, настав той час	запозичення	опущення
259	' Twas I sent you that valentine of the dear gazelle.	Адже це я прислав вам валентинку з віршем про газель.	запозичення	відповідник

Продовження табл. А.3

260	You're darned witty. Three drams of usquebaugh you drank with Dan Deasy's ducats.	А ти, виявляється, з біса дотепний хлопець. Вихиливши три чарочки за дукати містера Дізі.	1) реалія 2) реалія	1)опущення 2)транскрибування
261	—My wife too, he said. She's going to sing at a swagger affair in the Ulster Hall, Belfast , on the twenty-fifth.	— Моя дружина теж, — сказав він. — Вона співатиме двадцять п'ятого на урочистому концерті в Ольстер-холі у Белфасті .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2) змішане транскодування
262	Did you read that skit in the United Irishman today about that Zulu chief that's visiting England?	Ви читали сьогодні в « Юнайтед Айришмен » прикольну статейку про візит зулуського вождя в Англію?	реалія	транскрибування
263	Vico road, Dalkey.	Вайко-роуд, Далкі.	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)транскрибування
264	Elijah, skiff, light crumpled throwaway, sailed eastward by flanks of ships and trawlers, amid an archipelago of corks, beyond new Wapping street past Benson's ferry , and by the threemasted schooner Rosevean from Bridgwater with bricks.	Ілля, маленький човник, зіжмаканий папірець, плив на схід, минаючи великі пароплави і малі траулери, крізь архіпелаги корків, повз нову Воппінг-стрит, Бенсонів порон та трищоглову шхуну « Роузвін », яка щойно прибула з Бриджвотера , привізши партію цегли.	1) реалія 2) реалія 3) реалія 4) реалія	1)транскрибування 2)калькування 3)транскрибування 4)транскрибування

Продовження табл. А.3

265	Mr Dedalus, tugging a long moustache, came round from Williams's row .	Містер Дедал, смикаючи свій довгий вус, виникнув з Вільямсроу .	реалія	транскрибування
266	He walked southward along Westland row .	Він рушив на південь по Вестленд-роу .	реалія	транскрибування
267	He crossed Westmoreland street when apostrophe S had plodded by. Rover cycleshop .	Він перейшов Вестморленд-стрит , коли повз нього прошкандибав «S» із апострофом. Продаж велосипедів «Ровер» .	1) реалія 2) реалія	1)транскрибування 2)калькування
268	Leave ye fraction of bread to them that live by bread alone.	Полишіть хліб розламувати тим, хто тільки хлібом єдиним жиє.	запозичення	опущення
269	See ye here.	Ось погляньте-но сюди.	запозичення	опущення
270	Yous join uz , dear sir?	Ви з нами , любий сере?	1)запозичення 2)запозичення	1)відповідник 2)відповідник